Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-08-12

RS 2020-0397

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för Regionstyrelsen

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrådsberedningen instämmer i regiondirektörens tjänsteutlåtande, i övrigt anförs följande:

Regionrevisorernas synpunkter är en del i arbetet att förbättra Region Stockholms verksamhet. För år 2019 bedömer revisorerna det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som tillfredställande, vilket är en förbättring från 2018.

Regionfullmäktige och regionstyrelsen har i budget och rapporteringen under året tydligt redogjort för nämnder och bolag vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen. Resultatet för 2019 uppgick till 1 497 miljoner kronor, vilket är 1 715 miljoner kronor högre än budgeterat resultat.

Kostnadsutvecklingstakten 2019 uppgick till 4,6 procent, vilket understiger den budgeterade kostnadsökningen på 5,0 procent. Jämfört med 2018 har kostnadsökningstakten minskat med 1,3 procentenheter.

En god ekonomi i balans, ger skyddsvallar för att möta framtiden. Vikten av en ordning och reda i ekonomin har varit en hörnpelare för att kunna möta pandemin med full kraft.

Under 2020 har de ekonomiska förutsättningarna för Region Stockholm försämrats radikalt med anledning av covid-19-pandemin.

Regionrevisorernas årsrapport 2019 innefattar 64 gamla rekommendationer, där 30 rekommendationer är åtgärdade och sex nya rekommendationer, där en rekommendation redan är åtgärdad.

Ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att åtgärda de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionsrevisorernas bedömning.

Av de ej åtgärdade rekommendationerna pågår arbete med 33 stycken av dessa. Sex rekommendationer återstår att hantera.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Irene Svenonius

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Mikael Löwenhielm

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-06-26

RS 2020-0397

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning
Regionrevisorerna bedömer att årsredovisningen för Region Stockholm i allt väsentligt är upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och RKR[1]:s rekommendationer. Årsredovisningen bedöms av revisorerna i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande. För år 2019 bedömer revisorerna det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som tillfredställande. Bedömningen är en förbättring jämfört med 2018 då det verksamhetsmässiga resultatet bedömdes som inte helt tillfredsställande. Den interna styrningen och kontrollen inom regionledningskontoret inklusive skadekonto bedöms av revisorerna vara tillräcklig. Regionrevisorerna bedömer, utifrån genomförd granskning, att regionstyrelsens samordning, styrning och kontroll sammantaget inte har varit helt tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2018.

[1] Rådet för kommunalredovisning

Bakgrund
I den årliga revisionen prövar regionrevisorerna om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Årsredovisningen för Region Stockholm bedöms av regionrevisorerna i allt väsentligt vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och RKR[2]:s rekommendationer. Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

För år 2019 bedöms det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som tillfredställande. Bedömningen är en förbättring jämfört med 2018 då det verksamhetsmässiga resultatet bedömdes som inte helt tillfredsställande.

Den interna styrningen och kontrollen inom regionledningskontoret inklusive skadekonto bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig.

Årsbokslutet för regionstyrelsen, regionledningskontoret och koncernfinansiering är i allt väsentligt upprättade enligt lagen om kommunal redovisning, enligt god redovisningssed, enligt Region Stockholms anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Regionrevisorerna bedömer, utifrån genomförd granskning, att regionstyrelsens samordning, styrning och kontroll sammantaget inte har varit helt tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2018.

Överväganden

- Regionrevisorerna bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har i samband med den löpande uppföljningen uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har negativa avvikelser mot fullmäktiges resultatkrav, framför allt för Karolinska Universitetssjukhuset, fortsatt att öka.

[2] Rådet för kommunalredovisning

Regionledningskontorets kommentar:
Regionfullmäktige och regionstyrelsen har i budget och rapporteringen under året tydligt redogjort för nämnder och bolag vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen. Regionledningskontoret konstaterar att resultatet för 2019 uppgick till 1 497 miljoner kronor, vilket är 1 715 miljoner kronor högre än budgeterat resultatet. Jämfört med 2018 ökade årets resultat 2019 med 114 miljoner kronor. Kostnadsutvecklingstakten 2019 uppgick till 4,6 procent, vilket understiger den budgeterade kostnadsökning på 5,0 procent. Jämfört med 2018 har kostnadsökningstakten minskat med 1,3 procentenheter.

I budget 2020 för Region Stockholm framhålls att en förutsättning för att Region Stockholm ska ha en hållbar ekonomi är att kostnadsutvecklingstakten i samtliga nämnder och bolag begränsas. Regionledningskontoret följer upp och analyserar samtliga nämnder och bolag, med ett särskilt fokus på de nämnder och bolag som har störst problem, för att ge mesta möjliga stöd för att nuvarande och tillkommande åtgärder ska kunna genomföras, samt att mål, uppdrag och en ekonomi i balans kan nås i Region Stockholm.

Styrningen av bolag och nämnder utgår från av fullmäktiges beslutad ägarpolicy och ägardirektiv, samt inriktningar för nämnder. Styrningen omfattar uppföljning av verksamheterna. Övergripande strategisk samordning hanteras beroende på fråga av regionstyrelsens produktionsutskott samt Landstingshuset i Stockholm AB:s styrelse, samt regionfullmäktige. För den löpande produktionssamordningen av vårdproducerande verksamheter svarar sedan hösten 2019 produktionsdirektören. Styrningen av verksamheterna sker genom möten och dialoger med regionstyrelsens produktionsutskott och Landstingshuset i Stockholm AB:s styrelse, där ärenden avseende ekonomi och verksamhet för nämnder och bolag behandlas genom föredragningar som tjänstemän gör på styrelsesammanträdena, som vid behov följs upp med beslutsärenden eller ytterligare underlag vid kommande sammanträden. Ägardialoger har hållits under hösten 2019 och protokollförts.

Trots den negativa resultatavvikelsen för Karolinska Universitetssjukhuset fanns det under 2019 positiva trender avseende kostnadsutvecklingen. Verksamhetens kostnader har haft en sjunkande trend och per december 2019 uppgick utvecklingen till 2,5 procent jämfört med 6,5 procent för december 2018. Dessutom har personalkostnaderna utvecklats i önskad riktning och ökade med endast 1,1 procent, vilket främst kopplas till att antalet helårsarbeten minskade jämfört med föregående år. Antalet

helårsarbeten (avtalad tid) var 254 färre, 1,6 procent, jämfört med föregående år. Kostnaden för inhyrda sjuksköterskor verkar ha stabiliserats. Kostnadsökningstakten avseende läkemedel förbättrades under hösten och låg på 5,9 procent för 2019. Kostnadsutvecklingen under 2019 avseende konsultkostnader sjönk med 34,7 procent. Därtill uppmärksammar regionledningskontoret på publikation i tidskriften Newsweek i mars 2020, som rankar Karolinska Universitetssjukhuset som det tionde mest framstående sjukhuset i världen.

Under 2020 har de ekonomiska förutsättningarna för Region Stockholm försämrats radikalt med anledning av covid-19-pandemin.

- Regionrevisorerna bedömer att regionstyrelsens uppsikt över Region Stockholms investeringsverksamhet under 2019 inte har varit tillräcklig. Ett antal investeringsärenden som skickats från trafiknämnden till regionstyrelsen löpande under 2019 för vidare beredning inför beslut i fullmäktige har inte hanterats i enlighet med de styrande principerna som beslutades i samband med beslut om budget 2019. Vidare bedömer revisionen att det under större delen av året har saknats riktlinjer för hur investeringsärenden ska hanteras.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionstyrelsen har begärt förlängd tid för att lämna ett yttrande på regionrevisorernas granskning till den 31 oktober 2020 (RS 2020-0232).

Regionstyrelsen har under 2019 och början av 2020 yttrat sig över de synpunkter och rekommendationer som framförts av regionrevisorerna, avseende följande rapporter:

- RS 2019-1207, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport 5/2019, Beredskap för extraordinära händelser i fredstid

- RS 2019-1208, Yttrande över regionrevisorernas rapport 7/2019, Hållbart byggande

- RS 2019-1209, Yttrande över regionrevisorernas rapport 8/2019, Strategisk planering och samordning av vårdfastigheter

- RS 2019-1210, Yttrande över regionrevisorernas rapport 9/2019, Beställarnämndernas förutsättningar för avtalsuppföljning

- RS 2019-1064, Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

- RS 2019-0207, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport 9/2018 –Framtidens vårdinformationsmiljö – förutsättningar för IT – och verksamhetsutveckling

- RS 2019-0332, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport 14/2018 – Framtidens hälso- och sjukvård – Genomförande 2018

- RS 2019-0333, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport nr 13/2018 – God ekonomisk hushållning – Styrning och kontroll av ökande investeringsvolymer

- RS 2019-0579, Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Regionrevisorernas årsrapport 2019 innefattar 70 rekommendationer, varav sex rekommendationer är nya.

Rapport (ursprung)	**Återstående rekommendationer enligt regionrevisorerna**	**Åtgärdat enligt regionlednings-kontoret**
Projektrapporter Del- och årsrapporter	64	30 (47 %)
Årsrapport 2019	6	1 (17 %)
Totalt	**70**	31 (44 %)

Regionledningskontoret ser regionrevisorernas granskning som en del i Region Stockholms förbättringsarbete, där årsrapporten är en viktig och återkommande avstämningspunkt. Ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att åtgärda de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionsrevisorernas bedömning. Regionledningskontoret bedömer att av de 70 rekommendationerna har 31 rekommendationer, 44 procent, åtgärdats. Av återstående 39 rekommendationer pågår arbete med 33 av dessa. Sex rekommendationer återstår att hantera. Regionledningskontoret kommer föra en dialog med regionrevisorerna om att avsluta de rekommendation där regionledningskontoret sedan tidigare bedömt att arbetet är genomfört.

Regionledningskontoret kommenterar i det följande de sex nya rekommendationer som regionrevisorerna lämnat i årsrapport 2019.

Inköp och upphandling
Regionstyrelsen bedriver ett utvecklingsarbete inom inköpsområdet och flera initiativ ligger i linje med revisionens tidigare rekommendationer. Regionstyrelsen behöver dock vidta åtgärder för att stärka samordningen av anskaffningen av medicinteknisk utrustning till sjukvården. Revisionen bedömer vidare att då det centrala ramavtalet för bemanningstjänster inte har kunnat användas har berörda nämnder och bolag använt sig av direktupphandlingar. Det innebär risk för att flera upphandlingarna skulle kunna bedömas som otillåtna direktupphandlingar. Regionrevisorerna menar att regionstyrelsen därmed inte säkerställt att Region Stockholm drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har som kan leda till lägre kostnader.

- Regionstyrelsen bör säkerställa dels att krav i styrdokument och arbetssätt i Region Stockholms ökar antalet samordnade upphandlingar av medicinteknisk utrustning (MTU), dels att sådana avtal alltid följs upp aktivt och systematiskt.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionledningskontoret delar revisorernas uppfattning i rekommendationen. För att öka antalet samordnade upphandlingar och systematisk uppföljning av ingångna avtal av MTU, finns de inköpskategorier som omfattar MTU med i nästa version av utrullningsplan för inköpskategorier och kategoriansvar under 2021. Utrullningsplanen kommer inarbetas i budget 2021.

- Regionstyrelsen bör säkerställa att det finns en långsiktig, samlad och övergripande plan avseende anskaffning av medicinteknisk utrustning för Region Stockholms totala behov.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionledningskontoret delar revisorernas uppfattning i rekommendationen. I plan för införande av kategoristyrt inköpsarbete i Region Stockholm beslutade regionfullmäktige i maj 2020, RS 2019-1148, att Region Stockholms nämnder och bolag årligen, med start i samband med verksamhetsplaneringen för verksamhetsåret 2021, ska upprätta en plan för de kommande tre årens upphandlingar. Dessa planer kommer omfatta MTU.

Strategisk styrning och organisation

- Regionstyrelsen bör utse förvaltningschefer inom vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive färdtjänstnämndens verksamhetsområde så att vidaredelegering kan ske i enlighet med kommunallagen.

Regionledningskontorets kommentar:
Revisorerna framför en synpunkt i sin rekommendation som bör beaktas. Regionledningskontoret avser att under hösten 2020 utreda frågan om det krävs förvaltningschefer för angivna nämnder, och om behovet av förvaltningschefer är ett krav för att uppfylla delegationsrätten.

- Regionstyrelsen bör i enlighet med kommunallagen ändra i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden så att nämnden själv inrättar underorgan som exempelvis långtidsutredningen.

Regionledningskontorets kommentar:
I ärendet om översyn av Region Stockholms reglementen, RS 2019-1079, avser regionledningskontoret lämna förslag om tydliggörande av nämndernas möjligheter att tillsätta beredningar, detta genom ändring i 28 § reglementet med allmänna bestämmelser för regionstyrelsen och övriga nämnder. Rekommendationen är i och med detta åtgärdad.

Ekonomistyrning

- Regionstyrelsen bör i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden klargöra ansvaret för kostnader för strategiska investeringar i avtalen med vårdgivarna.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionsledningskontoret anser att ansvaret för kostnader kopplade till strategiska investeringar framgår av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder (RS 2019-1079). Hälso- och sjukvårdsnämnden ska enligt sitt reglemente finansiera och styra hälso- och sjukvårdsverksamheten genom avtal och överenskommelser med privata utförare och Region Stockholms nämnder och bolag. Då hälso- och sjukvårdsverksamheten inte kan bedrivas utan lokaler och utrustning, leder detta till att hälso- och sjukvårdsnämnden även har ett ansvar för finansiering av dessa delar. Vårdgivarnas ansvar är att bedriva verksamheten inom de förutsättningar som anges i vårdavtalen, vilket inkluderar ansvar för lokalhyror och medicinteknisk utrustning. Regionledningskontoret ser ett fortsatt behov av dialog med vårdgivarna, så att finansieringsfrågan säkerställs inför beslut om strategiska investeringar.

Ägarstyrning

- Regionstyrelsen behöver tydliggöra vad ansvaret för strategisk samordning mellan sjukhusen enligt fullmäktiges styrdokument innebär i praktiken.

Regionledningskontorets kommentar:
I samband med regionfullmäktiges behandling av tertialrapport per april 2020, RS 2019-1041, förväntas regionstyrelsen uppdras att i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden samt övriga berörda nämnder och bolag, med beaktande av bland annat lärdomar under pandemin, utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen mellan Landstingshuset i Stockholm AB, regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och Region Stockholms hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder och bolag, samt hur förändrade arbetssätt bör omhändertas framöver. I detta arbete kommer även revisorernas rekommendation i denna del att beaktas.

Ekonomiska konsekvenser
Arbetet med att genomföra aktiviteterna i enlighet med regionrevisorernas rekommendationer hanteras inom regionstyrelsens budget.

Katarina Holmgren
Tf regiondirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontoret Ekonomi och finans
Regionrevisorerna

Godkänd av Katarina Holmgren, 2020-06-26

Region Stockholm

Regionrevisorerna

2020-04-15

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionstyrelsen

ÅRSRAPPORT 2019
Regionstyrelsen

Revisorerna i revisorsgrupp I beslutade 2020-04-15 att överlämna rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2020-08-31.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Kenneth Strömberg
Ordförande

Christina Holmqvist
Sekreterare

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

REGIONREVISORERNA

Årsrapport 2019

Regionstyrelsen

Region Stockholm

Sammanfattning – Regionstyrelsen

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2019

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt Resultat	**X**		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll		**X**	
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	**X**		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

År 2019 uppgår årets resultat exklusive omställningskostnader till 1 723 mnkr, vilket är 1 583 mnkr högre än budgeterat för regionen som helhet. Resultatet inklusive omställningskostnader kopplat till genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård uppgår till 1 497 mnkr. Resultatet har också påverkats av jämförelsestörande poster som avser realisationsvinster (67 mnkr) och ökade pensionskostnader i bolagen till följd av sänkt diskonteringsränta (667 mnkr). Om dessa poster inte medräknas uppgår resultatet till 2 323 mnkr.

Årets investeringar uppgår till 11 923 mnkr, vilket motsvarar en genomsnittlig upparbetningsgrad på 76 procent av den budgeterade årsvolymen. För enskilda projekt varierar upparbetningsgraden väsentligt.

I fullmäktiges budget för 2019 anges åtta övergripande mål. Målet om *ekonomi i balans* har uppnåtts. Målet om att *Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion* har inte kunnat mätas. Regionstyrelsen bedömer att av de övriga övergripande målen har alla utom det som gäller *regional utveckling för hållbar tillväxt* uppnåtts. Revisionen anser att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av fullmäktiges övergripande mål. Detta eftersom valda indikatorer endast mäter en del av målet. Revisionen konstaterar dock att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare indikatorer.

Fullmäktige beslutar, framför allt i budgeten, om uppdrag till nämnder och styrelser. Antalet uppdrag uppgår totalt till 241 stycken. Av dessa är 133 (55 procent) avslutade, 102 (42 procent) pågående medan 6 (3 procent) inte är påbörjade. Revisionen bedömer att regionstyrelsens uppföljning av att regionfullmäktiges uppdrag genomförs i huvudsak är tillräcklig.

För år 2019 bedöms det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som tillfredställande. Bedömningen är en förbättring jämfört med 2018 då det verksamhetsmässiga resultatet bedömdes som inte helt tillfredsställande.

Samordning, styrning och kontroll

Revisionen bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har i samband med den löpande uppföljningen uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har negativa avvikelser mot fullmäktiges resultatkrav, framför allt för Karolinska Universitetssjukhuset, fortsatt att öka. Utfallet för sjukhuset innebär en negativ avvikelse på 1 587 mnkr, vilket påverkar hela regionens ekonomi.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet under 2019 inte har varit tillräcklig. Ett antal investeringsärenden som skickats från trafiknämnden till regionstyrelsen löpande under 2019 för vidare beredning inför beslut i fullmäktige har inte hanterats i enlighet med de styrande principerna som beslutades i samband med beslut om budget 2019. Ett av dessa ärenden är ett delgenomförandebeslut på 170 mnkr gällande livstidförlängning av gröna linjens signalsystem som är en del av objektet Anpassning trafikstyrningssystem befintlig tunnelbana, beräknat till över 300 mnkr. Det framgick av ärendet att beslutet handlade om en del av en mer omfattande investering och eftersom investeringar ska betraktas i sin helhet vid beredningen borde detta delgenomförandebeslut ha behandlats av fullmäktige.

Vidare bedömer revisionen att det under större delen av året har saknats riktlinjer för hur investeringsärenden ska hanteras. En konsekvens av detta är bland annat att trafiknämnden även beslutat om fem utrednings- respektive inriktningsbeslut som alla var och en har en, direkt angiven eller uppskattad, totalutgift på mer än 300 mnkr, t.ex. objekt Samkörbarhet och objekt Bytespunkt Slussen upprustning. Detta har inte stöd vare sig i den tidigare investeringsstrategin där beloppsgränsen låg på 100 mnkr eller i de nya riktlinjerna som beslutades i november 2019 där beloppsgränsen är 300 mnkr.

Regionstyrelsen bedriver ett utvecklingsarbete inom inköpsområdet och flera initiativ ligger i linje med revisionens tidigare rekommendationer. Regionstyrelsen behöver dock vidta åtgärder för att stärka samordningen av anskaffningen av medicinteknisk utrustning till sjukvården. Revisionen bedömer vidare, liksom 2018, att då det centrala ramavtalet för bemanningstjänster inte har kunnat användas har berörda nämnder och bolag använt sig av direktupphandlingar. Det innebär risk för att flera upphandlingarna skulle kunna bedömas som otillåtna direktupphandlingar. Revisionen menar att regionstyrelsen därmed inte säkerställt att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har som kan leda till lägre kostnader.

När det gäller extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap bedömer revisionen att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet för att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Regionstyrelsen bör också tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska omhändertas samt anpassa fullmäktiges krisberedskapsplan till nuvarande organisation.

Revisionen bedömer, utifrån genomförd granskning, att regionstyrelsens samordning, styrning och kontroll sammantaget inte varit helt tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2018.

Räkenskaper

Årsredovisningen för Region Stockholm bedöms i allt väsentligt vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och RKR:s rekommendationer. Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Regionstyrelsens resultatenheter

Den interna styrningen och kontrollen inom regionledningskontoret inklusive skadekonto bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2018.

Årsbokslutet för regionstyrelsen/regionledningskontoret och koncernfinansiering är i allt väsentligt upprättade enligt lagen om kommunal redovisning, enligt god redovisningssed, enligt regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Övriga nämnder och styrelser

Revisionens granskning av nämnder och styrelser visar att verksamheterna till stor del har bedrivits enligt fullmäktiges mål och uppdrag, men det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms som inte helt tillfredsställande för Danderyds sjukhus AB och Södersjukhuset AB. Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms som otillfredsställande för Karolinska Universitetssjukhuset.

Vidare bedöms den interna styrningen och kontrollen som inte helt tillräcklig för hälso- och sjukvårdsnämnden, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, Stockholms läns sjukvårdsområde, trafiknämnden (inkl. SL), färdtjänstnämnden, fastighets- och servicenämnden samt landstingshuset i Stockholm AB. Den interna styrningen och kontrollen bedöms som otillräcklig för Karolinska Universitetssjukhuset.

Räkenskaperna bedöms för samtliga nämnder och styrelser vara rättvisande.

Innehåll

1 Granskningens omfattning och inriktning 1

2 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat 2
2.1 Ekonomiskt resultat ur ett regionövergripande perspektiv 2
2.2 Verksamhetsmässigt resultat ur ett koncernövergripande perspektiv 10
2.3 Samlad bedömning av ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat 20

3 Ekonomistyrning 21
3.1 Ekonomisk utveckling 21
3.2 Övergripande ekonomiska styrsystem 23
3.3 Ekonomistyrning under året 29
3.4 Styrning av investeringar 37
3.5 Produktivitet och effektivitet – förutsättningar att styra, mäta och följa upp 41
3.6 Samlad bedömning av ekonomistyrning 42

4 Samordning samt styrning och intern kontroll av verksamheten 43
4.1 Vårdens kompetensförsörjningsarbete 43
4.2 Framtidens vårdinformationsmiljö 44
4.3 Ansvar och befogenheter 48
4.4 Sjukresor 53
4.5 Inköp och upphandling 54
4.6 Beredskap för extraordinära händelser i fredstid 60
4.7 Hållbart byggande 60
4.8 Hantering av statsbidrag 62
4.9 Styrande dokument och anvisningar för rapportering 64
4.10 Avrapporterade granskningar i delrapport 65
4.11 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer 66
4.12 Samlad bedömning av samordning samt intern styrning och kontroll i verksamheten 66

5 Räkenskaper 68
5.1 Region Stockholms sammanställda årsredovisning 68
5.2 Revisionens samlade bedömning 70

6 Redovisningsenheter inom regionstyrelsen 70
6.1 Regionstyrelsen/regionledningskontoret 71
6.2 Koncernfinansiering 74
6.3 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer 76

7 Regionstyrelsens yttrande över delrapport 2019 76

Bilaga 1 Sammanställning och uppföljning av rekommendationer till styrelsen

Bilaga 2 Sammanställning och uppföljning av rekommendationer till ledningen

Bilaga 3 Slutlig bedömning av nämnder och styrelser

Bilaga 4 Bedömningsmål och bedömningskriterier

Bilaga 5 Yttrande över delrapport 2019

1 Granskningens omfattning och inriktning

I denna årsrapport redovisas revisionens samlade bedömning av regionstyrelsens övergripande styrning och samordning av Region Stockholm verksamhet 2019. Av rapporten framgår även granskningsresultatet för regionstyrelsens egen verksamhet och dess enheter; regionledningskontoret, skadekontot och koncernfinansiering. I årsrapporten återges även i korthet resultatet av de projekt som genomförts under 2019 och som berör regionstyrelsen eftersom dessa ingår i underlaget för revisionens samlade bedömning av regionstyrelsen. Rekommendationer som framförts i projektrapporterna framgår av bilaga 1 och kommer att följas upp av revisionen i kommande granskningar.

Revisionen har utförts enligt kommunallagen, regionens regler och anvisningar samt god revisionssed för kommunal verksamhet. Revisionen har utgått från den revisionsplan som fastställts av revisorsgrupperna och revisorskollegiet.

Revisorerna granskar och prövar om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. I revisorernas uppdrag ingår även att granska hur regionstyrelsen fullgör sin uppsikt samt hur styrelsen leder och samordnar förvaltningen av regionens angelägenheter. En annan viktig del i granskningen är regionstyrelsens beredning av ärenden till fullmäktige. Revisorerna ska även bedöma om resultatet i Region Stockholms årsredovisning är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning.

I denna årsrapport framgår slutlig bedömning avseende ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat, intern styrning och kontroll samt räkenskaper för regionstyrelsen och för övriga verksamheter inom regionen. För iakttagelser och bedömningar mer i detalj hänvisas till årsrapporten för respektive nämnd och bolagsstyrelse.

Iakttagelser och översiktliga bedömningar redovisas och kommenteras under respektive avsnitt. Revisionen har även följt upp regionstyrelsens åtgärder med anledning av tidigare lämnade rekommendationer, se bilaga 1.

Årsrapporten med bilagor ligger till grund för de förtroendevalda revisorernas revisionsberättelse avseende regionstyrelsens verksamhet 2019.

I granskningen har revisorerna biträtts av regionens revisionskontor. Granskningen har genomförts av granskningsansvarig Christin Huring m.fl. vid revisionskontoret och huvudansvarig revisor Johan Perols m.fl. vid EY.

2 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Stockholms läns landsting blev den 1 januari 2019 Region Stockholm. Förändringen innebar bland annat att Region Stockholm övertog ansvaret för det regionala tillväxtarbetet från länsstyrelsen.

Fullmäktige har beslutat om en ny inriktning för regionstyrelsen, vilket innebär att regionstyrelsens uppsikt av ekonomi och verksamhet i hela Region Stockholm ska stärkas, liksom styrningen av regionens hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder och bolag. Regionstyrelsens verksamhet ska renodlas till strategisk styrning, uppföljning, analys och uppsikt, och operativa delar överföras till den nya fastighets- och servicenämnden.

Enligt kommunallagen 11 kap. 6 §, ska fullmäktige ange mål och riktlinjer för verksamheten som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. God ekonomisk hushållning innebär att såväl finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås. En utvärdering av om målen har följts och uppnåtts, ska lämnas i årsredovisningens förvaltningsberättelse, i enlighet med lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning.

I detta avsnitt görs en bedömning av om regionstyrelsen uppnått fullmäktiges ekonomiska och verksamhetsmässiga mål och genomfört givna uppdrag samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. I avsnitt 6 görs en bedömning av ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat i regionstyrelsens redovisningsenheter. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 3.

2.1 Ekonomiskt resultat ur ett regionövergripande perspektiv

	Budget 2019	Bokslut 2019	Bokslut 2018
Resultaträkning (mnkr)			
Verksamhetens intäkter	23 890	25 036	23 576
varav jämförelsestörande intäkter	-	*67*	*349*
Verksamhetens kostnader inkl. avskrivningar	-102 835	-102 421	-98 192
varav omställningskostnader	*-358*	*-226*	*-788*
Verksamhetens nettokostnad	**-78 945**	**-77 385**	**-74 616**
Skatteintäkter m.m.	81 194	81 418	77 747
Finansnetto	-2 467	-2 536	-1 748
varav jämförelsestörande kostnader		*-667*	*476*
Årets resultat	**-218**	**1 497**	**1 383**
Balansomslutning (mnkr)		**135 319**	**127 869**
Genomsnittligt antal årsarbetare		**43 561**	**42 959**

År 2019 uppgår årets resultat exkl. omställningskostnader för Region Stockholm till 1 723 mnkr, vilket är 1 583 mnkr högre än budgeterat för regionen som helhet. Resultatet är 448 mnkr lägre än 2018. Resultatet inkl. omställningskostnader kopplat till genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård uppgår till 1 497 mnkr. Resultatet har också påverkats av andra jämförelsestörande intäkter och kostnader. De jämförelsestörande posterna består av dels realisationsvinster vid försäljning av anläggningstillgångar (67 mnkr), dels ökade pensionskostnader i bolagen till följd av att finansinspektionen beslutat om sänkt diskonteringsränta för beräkningen av bolagens pensionsskuld (667 mnkr). Om dessa poster inte medräknas uppgår resultatet till 2 323 mnkr.

Regionfullmäktige beslutade i mars 2019[1] att sänka resultatkravet för Karolinska Universitetssjukhuset från +30 mnkr till -280 mnkr, dvs. med 310 mnkr. Beslutet innebär att det budgeterade resultatet för Region Stockholm som helhet därmed uppgår till +140 mnkr före omställningskostnader och till -218 mnkr efter omställningskostnader. Eftersom det ekonomiska resultatet i budgeten därmed är negativt har Region Stockholm åberopat synnerliga skäl i enlighet med 11 kap 5§ KL, för omställningskostnader för genomförandet av Framtidens hälso- och sjukvård.

Finansinspektionen beslutade i oktober 2019 att sänka diskonteringsräntan från 0,7 till 0,3 procent. Räntesänkningen har som framgår ovan inneburit en ökad kostnad för regionen med 667 mnkr. I avstämningsärendet[1] för regionens budget 2019 framgår att en ny modell för beräkning av resultatkrav ska tillämpas för 2019. Enligt modellen ska ingen reglering som tidigare ske via ett särskilt utbetalt koncernbidrag som motsvarar ökade kostnader efter förändringar i finansinspektionens diskonteringsränta för pensioner. De bolag som har ett negativt resultat får däremot ett skattemässigt koncernbidrag som indirekt innebära en kompensation för bland annat ändring av diskonteringsräntan (se avsnitt 3.3.2).

I samband med finansinspektionens beslut om sänkt diskonteringsränta i oktober 2019 beslutade dock regionledningskontoret att effekten av den ändrade diskonteringsräntan skulle undantas från bedömningen av om bolagen uppnått fullmäktiges resultatkrav. Vid avstämning av resultatkravet sker därför en justering för ränteförändring på pensioner.

2.1.1 Jämförelse med budget 2019

I nedanstående sammanställning har revisionen utgått från de resultat som används vid avstämning mot fullmäktiges resultatkrav.

Följande verksamheter redovisar de största positiva avvikelserna i förhållande till av fullmäktige fastställt resultatkrav:

[1] Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm, LS 2018-1179

- Koncernfinansiering (+2 722 mnkr) - beror främst på högre intäkter från specialdestinerade statsbidrag och övriga bidrag. De samlade skatteintäkterna överstiger också budgeten i likhet med de senaste åren. Samtidigt är räntekostnaderna lägre än budgeterat. En del av överskottet beror även på att budgeterade reserver inte har utnyttjats fullt ut.
- Regionstyrelsen/regionledningskontoret (+287 mnkr) – främst hänförbart till lägre kostnader för lämnade bidrag inom främst utbildningsområdet än budgeterat och att regionstyrelsens oförutsedda medel inte nyttjats fullt ut under året. Resultatet motsvarar 9,8 procent av omsättningen.
- Trafiknämnden (inkl. SL och WÅAB) (+211 mnkr) – främst hänförbart till högre biljettintäkter och lägre kostnader för avskrivningar än budgeterat samt till realisationsvinst vid försäljning av mark.
- Fastighets- och servicenämnden (+125 mnkr) – främst hänförbart till högre hyresintäkter och högre intäkter från försäljning av tjänster och fastighetsnät än budgeterat.
- Färdtjänstnämnden (+108 mnkr) – beror främst på lägre kostnader för köpt trafik än budgeterat till följd av färre antal utförda resor med färdtjänsttaxi och rullstolstaxi samt till viss del vitesbelopp från leverantörer. Resultatet motsvarar 6,2 procent av omsättningen. Hälso- och sjukvårdsnämnden (+57 mnkr) – beror främst på att nämnden under året haft resultatförbättrande engångsposter på 445 mnkr avseende omprövning och återbetalning av mervärdeskatt från tidigare år samt på ändrade bokföringsrutiner gällande läkemedelsåterbäring och ersättning för asylsjukvård.
- Vårdens kunskapsstyrningsnämnd (+44 mnkr) – hänförbart till högre ersättning för kunskapstjänster från hälso- och sjukvårdsnämnden än budgeterat. Resultatet motsvarar 10,2 procent av omsättningen.

Följande verksamheter redovisar de största negativa avvikelserna i förhållande till av fullmäktige fastställt resultatkrav:

- Karolinska Universitetssjukhuset (-1 587 mnkr) - beror främst på högre bemanningskostnader än budgeterat. Även kostnaderna för köpta vårdtjänster, IT-tjänster, läkemedel, material samt lokal och fastighet avviker negativt från budgeten. Resultatet motsvarar 8,4 procent av omsättningen.
- Danderyds sjukhus AB (-165 mnkr) – är i huvudsak hänförbart till högre kostnader än budgeterat för såväl egen som för inhyrd personal. Resultatet motsvarar 3,6 procent av omsättningen.
- Södersjukhuset AB (-121 mnkr) – orsakas främst av högre bemanningskostnader, läkemedelskostnader och kostnader för medicinsk service än budgeterat. Antalet helårsarbetare har ökat för att upprätthålla tillgängligheten på sjukhuset. Resultatet motsvarar 2,2 procent av omsättningen.
- Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje (-45 mnkr) beror främst på högre bemanningskostnader och lägre ersättning än planerat vid TioHundra AB och på att kommunalförbundets åtgärdsplan inte

genomförts fullt ut under året. Resultatet motsvarar 6,4 procent av omsättningen.

Sjukhusen redovisar sammantaget ett negativ resultat på 1 830 mnkr[2] jämfört med budgeterat resultatkrav. År 2018 uppgick sjukhusens resultat i förhållande till resultatkraven till 982 mnkr, vilket innebär att resultatet 2019 försämrats med 848 mnkr. Gemensamt för sjukhusen och övriga vårdverksamheter är svårigheter att rekrytera och behålla personal, vilket bland annat inneburit att kostnaderna för inhyrd personal ökat kraftigt, från 431 mnkr 2018 till 555 mnkr 2019, vilket är en ökning med 29 procent. Den största procentuella kostnadsökningen för inhyrd personal jämfört med 2018 står Danderyds sjukhus för. På grund av det ekonomiska läget har Karolinska, Södersjukhuset och Danderyd sjukhus varslat personal om uppsägning. Under 2019 har dock enligt årsredovisningen inga uppsägningar skett med anledning av arbetsbrist. Karolinska Universitetssjukhusets negativa avvikelse mot resultatkravet har ökat från 853 mnkr 2018 till 1 587 mnkr 2019, dvs. med 734 mnkr. Karolinska har under året fört dialog med regionledningskontoret om den ekonomiska situationen. (Se avsnitt 3.3.4)

Hälso- och sjukvårdsnämnden redovisar en positiv avvikelse på 57 mnkr, vilket är 532 mnkr lägre än 2018. Det positiva resultatet 2019 är hänförbart till att nämnden under året haft resultatförbättrande engångsposter på 445 mnkr. Dessa poster utgörs av återbetalning av mervärdesskatt från tidigare år (260 mnkr) och på att fem kvartal bokförts 2019 för dels läkemedelsrabatter (180 mnkr), dels intäkter för asylsjukvård (5 mnkr) för att komma ikapp med tidigare eftersläpning i bokföringen. Utan dessa poster av engångskaraktär skulle även hälso- och sjukvårdsnämnden ha redovisat ett negativt resultat 2019.

I årsredovisningen bedömer regionledningskontoret att det finns risk för att hälso- och sjukvården som helhet kommer att ha problem att uppnå budgeterat resultat även under 2020. För att uppnå en ekonomi i balans krävs att de större sjukhusen genomför framtagna åtgärdsprogram, minskar beroendet av inhyrd personal och effektuerar lagda varsel. Vidare framgår att hälso- och sjukvårdsnämnden måste dämpa kostnadsökningstakten för köpt extern vård för att uppnå beslutat resultatkrav.

Verksamhetens intäkter uppgår sammantaget till 25 036 mnkr, vilket är 1 146 mnkr (4,8 procent) högre än budget. Den främsta orsaken till budgetavvikelsen är att specialdestinerade statsbidrag och övriga bidrag överstiger budgeten med 1 457 mnkr (29,8 procent). Av regionstyrelsens årsredovisning framgår att överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) inte blev klar förrän vid halvårsskiftet 2019 vilket fick till följd att det i budgeten inte var möjligt att fullt ut beräkna de ekonomiska konsekvenserna av de specialdestinerade statsbidragen. Vidare överstiger biljettintäkterna inom kollektivtrafiken budgeten med 185 mnkr och patientavgifterna

[2] Exklusive TioHundra AB

budgeten med 23 mnkr. Övriga verksamhetsintäkter är 482 mnkr och intäkterna från försäljning av hälso- och sjukvård är 36 mnkr lägre än budgeterat.

De samlade skatteintäkterna[3], som utgör ca 77 procent av regionens totala intäkter, uppgår till 81 418 mnkr, vilket är 224 mnkr (0,3 procent) högre än budgeterat. Skatteintäkterna, som är den största posten, är 444 mnkr (0,6 procent) högre än budget. Samtidigt är de generella statsbidragen 54 mnkr lägre än budgeterat. Kostnaderna för det kommunala utjämningssystemet uppgår till 1 028 mnkr vilket är 166 mnkr högre än budgeterat. I avgiften ingår en kostnad för inkomstutjämningen med 1 174 miljoner kronor.

Statsbidraget för läkemedelsförmånen innehåller en reducering med 299 mnkr avseende statens återbäring för läkemedel från läkemedelstillverkarna. Hanteringen under 2019 har påverkat årets resultat med 299 mnkr för koncernfinansiering som därigenom fått ett lägre resultat och hälso- och sjukvårdsnämnden som fått ett motsvarande högre resultat. (Se avsnitt 6.2.1)

Verksamhetens kostnader, inkl. omställningskostnader, uppgår till 96 220 mnkr, vilket är 170 mnkr (0,2 procent) högre än budgeterat. Bemanningskostnaderna överstiger budgeten med 1 068 mnkr varav 791 mnkr avser inhyrd personal och 277 mnkr personalkostnader. Störst avvikelse för inhyrd personal finns på Stockholms läns sjukvårdsområde och Karolinska Universitetssjukhuset. Lämnande bidrag är 430 mnkr lägre än budgeterat vilket främst beror på att budgeterade medel inom utbildningsområdet och anslaget för regionstyrelsens oförutsedda behov inte utnyttjats under året. Kostnader för köpt hälso- och sjukvård från externa vårdgivare är 258 mnkr högre än budgeterat vilket beror på ökad vårdkonsumtion, medan kostnaderna för köp av trafik är 75 mnkr lägre än planerat. Kostnaderna för läkemedel är 221 mnkr lägre än budgeterat medan kostnaderna för övriga material och varor överstiger budgeten med 112 mnkr. I övrigt är lokalkostnaderna och hyra av utrustning 240 mnkr och övriga kostnader 642 mnkr lägre än budgeterat.

Landstingsfullmäktige har reserverat 5 300 mnkr inom eget kapital för att täcka omställningskostnader i samband med genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård. Av de reserverade medlen har 3 500 mnkr avsatts i form av ersättning för omställningskostnader till vårdproducerande nämnder/styrelser under perioden 2015-2018 och framåt. Under 2019 har kostnaderna för omställningsåtgärder uppgått till 226 mnkr, vilket är 132 mnkr lägre än budgeterat. Hittills uppgår omställningskostnaderna totalt till 3 159 mnkr, vilket innebär att 341 mnkr av de budgeterade medlen kvarstår.

Avskrivningar uppgår 2019 till 6 201 mnkr, vilket är 244 mnkr lägre än budgeterat och beror främst på tidsförskjutningar i investeringsprojekt. Finansnettot är 69 mnkr (3 procent) högre än budgeterat, vilket beror på att räntekostnaden för pensionsförpliktelser för regionen ökat till följd av sänkt

[3] De samlade skatteintäkterna består av tre delar: skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning

diskonteringsränta. Bland de finansiella kostnaderna ingår räntekostnader för upptagna lån vilka är 200 mnkr lägre än budget. Detta beror på en lägre upplåning med anledning av tidsförskjutningar i investeringsprojekt.

Tiohundra AB:s negativa resultat har lett till att bolagets egna kapital i mars 2019 sjönk till under hälften av aktiekapitalet. Styrelsen för TioHundra AB har därför, i enlighet med aktiebolagslagen, upprättat en kontrollbalansräkning per den 23 maj 2019. Enligt lagen ska det egna kapitalet återställas inom åtta månader. Med anledning av det beslutade regionfullmäktige respektive fullmäktige i Norrtälje kommun i samband med sina delårsrapporter 2019 om en kapitaltäckningsgaranti för 2019. I årsbokslutet 2019 har TioHundra AB sammantaget tillförts 48,2 mnkr genom garantin varav 38,6 mnkr från Region Stockholm och 9,6 mnkr från Norrtälje kommun. Därmed kunde den andra kontrollbalansstämman den 18 december konstatera att bolagets aktiekapital var återställt till 17,3 mnkr.

2.1.2 Jämförelse med 2018 års utfall

Jämfört med 2018 har verksamhetens intäkter ökat med 1 461 mnkr (6,2 procent), vilket beror på ökade bidrag på 990 mnkr främst specialdestinerade statsbidrag och statsbidrag som kompensation för moms, ökade resenärsintäkter på 502 mnkr beroende på ökat resande och högre biljettpriser, ökad försäljning av hälso- och sjukvård på 111 mnkr främst utomlänsintäkter, ökade intäkter för uthyrning av lokaler på 78 mnkr samt ökade patientavgifter på 12 mnkr. Samtidigt har försäljning av övriga tjänster, material och varor och övriga verksamhetsintäkter minskat med 232 mnkr. Minskningen av övriga intäkter jämfört med 2018 beror bland annat på en reavinst från försäljning av fastighet på 349 mnkr under 2018.

De samlade skatteintäkterna har ökat med 3 671 mnkr (4,7 procent) jämfört med förra året.

Verksamhetens kostnader (inkl. omställningskostnader) har jämfört med 2018 ökat med 3 770 mnkr (4,1 procent), vilket i huvudsak beror på ökade bemanningskostnader på 1 923 mnkr (5,9 procent) varav 175 mnkr avser kostnader för inhyrd personal. Kostnaderna för köp av vård och köpta vårdtjänster har ökat med 1 115 mnkr (5,2 procent) och kostnaderna för köpt trafik har ökat med 853 mnkr (6,2 procent). Även kostnaderna för inköp av läkemedel, material och varor har ökat med 196 mnkr (1,5 procent). Samtidigt har kostnaderna för lokaler och hyra av utrustning minskat med 216 mnkr (-6,9 procent) och övriga kostnader med 100 mnkr (-1,3 procent).

Avskrivningarna har ökat med 459 mnkr (8 procent) jämfört med föregående år, vilket beror på att investeringar tas i drift. Finansnettot är 788 mnkr högre än föregående år, vilket främst beror på ökade kostnader till följd av sänkt diskonteringsränta och på att 2018 års utfall innehöll en realisationsvinst vid försäljning av fordran.

I regionstyrelsens årsredovisning redovisas uppgifter för föregående år som jämförelse, men det saknas analyser och kommentarer om utvecklingen mellan åren.

Tabell 1: Kostnads- och skatteintäktsutveckling de senaste fem åren

	2015	2016	2017	2018	2019
Verksamhetens kostnader[1)]	3,4%	5,4%	3,4%	4,9%	4,7%
Verksamhetens nettokostnader[1)]	3,8%	5,1%	2,6%	5,2%	4,1%
Samlade skatteintäkter[4]	5,1%	5,6%	5,5%	3,7%	4,7%

[1)] Exklusive omställningskostnader och jämförelsestörande poster

Verksamhetens kostnader har 2019 ökat med 4 ,7 procent, vilket är något lägre kostnadsökningstakt än 2018 och som budgeterats för 2019 (4,8 procent[5]). Ökningen av skatteintäkterna 2019 är i nivå med kostnadsökningstakten. År 2018 ökade kostnaderna mer än skatteintäkterna. Revisionen konstaterar att kostnadsökningen åren 2015-2019 i genomsnitt varit 4,3 procent[6].

2.1.3 Investeringar

Under året har investeringsutgifterna uppgått till 11 923 mnkr, vilket motsvarar en genomsnittlig upparbetningsgrad på 76 procent av den budgeterade årsvolymen på 15 726 mnkr. Genomförandet av investeringar pågår oftast under flera år och det sker vanligtvis förskjutningar mellan åren. Investeringsutgifterna är 2019 i stort sett på samma nivå som 2018. Upparbetningsgraden 2019 uppgår för trafiken[7] till 76 procent och för vården[8] till 83 procent. Trafikens upparbetningsgrad har ökat från 68 procent 2018 till 76 procent 2019, medan upparbetningsgraden för vården minskat från 95 procent till 83 procent.

Avvikelserna mellan årets utfall och budget uppgår till 3 803 mnkr varav 1 154 mnkr är hänförbar till fastighets- och utrustningsinvesteringar inom hälso- och sjukvården och 1 926 mnkr är hänförbart till kollektivtrafiken. De större avvikelserna inom trafiken är hänförbara till förskjutning av tidplanerna för större investeringar. Exempelvis *Program Röda linjens uppgradering* där 918 mnkr kvarstår av årets budget vilket främst beror på förskjutning av fordonsleverans och på minskad omfattning av programmet till följd av det tidigare hävda leverantörsavtalet. Vidare är utgifterna för *Tunnelbana till Nacka och Söderort* 568 mnkr lägre än årets budget vilket beror på

[4] De samlade skatteintäkterna omfattar tre delar: skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning
[5] Verksamhetens kostnader exkl. omställningskostnader i relation till utfall 2018
[6] Beräknat som geometriskt medelvärde
[7] Avser trafiknämnden och färdtjänstnämnden
[8] Avser Hälso- och sjukvården, fastighets- och servicenämnden samt Locum

förseningar på grund av överklagad detaljplan. *Program Roslagsbanans utbyggnad* har försenats på grund av dels att järnvägsplanen överklagats vilket försenar dubbelspårsutbyggnaden, dels att upphandlingen av nya fordon överprövats.

I november fattade regionfullmäktige beslut om att tidigarelägga planeringen av Sverigeförhandlingens investeringar Spårväg syd, Roslagsbanan till City och tunnelbana Fridhemsplan-Älvsjö. En översyn av tunnelbaneutbyggnaden visar på ett överskridande av utgiftsramen med drygt nio mdkr. Huvuddelen av utgiftsökningen beror på skärpta nationella krav för främst miljö och säkerhet. En dialog pågår mellan parterna om hur finansieringen av ökningen ska lösas.

När det gäller investeringar i vårdfastigheter har årets utgifter understigit budgeten med 427 mnkr, vilket främst beror på ej genomförda ospecificerade nyinvesteringar. Större budgetavvikelser gäller *vårdavdelningar och behandlingsbyggnad på S:t Görans sjukhus AB* där tidigareläggning av större byggnadsarbeten medfört att årets utgifter blivit 182 mnkr högre än budgeterat. I budget 2020 har investeringens totala ram utökats med 200 mnkr med anledning av fördyringar i entreprenaden. När det gäller *vårdavdelningar på Nacka sjukhus* har tidplanen förskjutits till 2019 vilket medfört att utgifterna överstigit budget med 97 mnkr. Den totala utgiften bedöms rymmas inom total beslutad budget för investeringen. Vidare har *ny och ombyggnation av operation och radiologi vid Karolinska Huddinge* färdigställts och utgifterna har blivit lägre än budgeterat varför årets utgifter understeg budget med 99 mnkr och total prognostiserad utgift bedöms bli 153 mnkr lägre än total beslutad budget för investeringen.

Inom regionstyrelsen redovisas en avvikelse på 716 mnkr, vilket beror på att programmet Framtidens vårdinformationsmiljö har förskjutits till 2020.

2.1.4 Bedömning av ekonomiskt resultat

Revisionen bedömer att fullmäktiges mål om ekonomi i balans har uppnåtts för 2019 i och med att resultatet överstiger budgeterat resultat. Det ekonomiska resultatet bedöms, i likhet med 2018, vara tillfredsställande.

Revisionen anser att regionstyrelsen i årsredovisningen bör utveckla analysen av och kommentarerna kring det ekonomiska resultatet främst på regionövergripande nivå. Exempelvis saknas till stor del analyser och kommenterar till det stora överskott som redovisas för redovisningsenheten koncernfinansiering, med undantag för utvecklingen av skatteintäkterna. Analysen och redovisningen skulle även kunna utvecklas när det gäller investeringar, bland annat när det gäller vilka konsekvenser framflyttade tidplaner för investeringsobjekt kan få för verksamheten och för regionens ekonomi.

I årsredovisningen redovisas uppgifter om föregående år som jämförelse, men det saknas en analys av intäkts- och kostnadsutvecklingen mellan åren,

vilket revisionen ser som en brist. Årsredovisningen bör, vilket även tidigare framförts, innehålla en analys av kostnadsutvecklingen och hur denna påverkar förutsättningarna att klara en ekonomi i balans framöver.

2.2 Verksamhetsmässigt resultat ur ett koncernövergripande perspektiv

2.2.1 Övergripande mål

Regionfullmäktige har för 2019 beslutat om åtta övergripande mål och 30 nedbrutna mål (delmål), vilka ska mätas och följas upp genom 72 indikatorer. De nämnder och bolag som ska styra mot respektive mål och indikator ska följa upp dem i verksamhetsberättelsen. Av fullmäktiges budget[9] framgår, liksom tidigare år, att de övergripande målen anses uppfyllda då minst hälften av de nedbrutna målen är uppfyllda. De nedbrutna målen anses uppfyllda då minst hälften av de underliggande indikatorerna är uppfyllda. Det framgår även att budgetens mål är överordnade andra mål i tidigare beslutade fullmäktigedokument, t.ex. miljöprogrammet och regional utvecklingsplan.

Regionstyrelsen har bedömt 14 delmål som uppfyllda och sju delmål som ej uppfyllda. Nio delmål har inte bedömts p.g.a. att indikatorer inte varit utvecklade och därmed kunnat mätas.

[9] Bilaga 3: Styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm (LS 2017-1455)

Tabell 2: Översikt mål och redovisad måluppfyllelse

	Måluppfyllelse
Långsiktigt hållbar ekonomi	
Ett resultat i balans	Ja
Självfinansiering av drift och ersättningsinvesteringar	Ja
Hållbar investeringsutveckling	Ja
En hållbar Region Stockholm	
Social hållbarhet	-
Stockholmsregionen ska inom fem år vara en av Europas fem ledande forskningsregioner inom forskning som syftar till bättre hälsa	Ja
Region Stockholms påverkan på klimatet ska minska	Ja
Region Stockholm ska upprätthålla sina samhällsviktiga funktioner vid extraordinära händelser och klimatförändringar	-
Skattepengar ska frigöras till kärnverksamhet	-
Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion	
Skapa goda förutsättningar för en väl fungerande samhällsplanering	-
Bidra till ett transporteffektivt samhälle i Stockholmsregionen	-
Stärka strategiska forskningsstråk och innovationsmiljöer i Stockholmsregionen	-
Region Stockholm ska vara en attraktiv arbetsgivare	
Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare	Nej
Systematisk kompetensförsörjning	Ja
Hälso- och sjukvården i Stockholm ska präglas av korta vårdköer, hög tillgänglighet, god kvalitet och invånarens möjlighet att själv välja vårdgivare	
Vård på rätt plats	Ja
Vård i rätt tid	Nej
Säker vård	Ja
Effektiv vård	Ja
God folkhälsa	Ja
Högt förtroende för vården	Nej
Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem	
Attraktiva resor	Ja
Trygga resor	Nej
Effektiva resor	Nej
Tillgänglig och sammanhållen region	Ja
Fri kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet	
Strategiskt samordnat kultur- och föreningsliv	Ja
Kultur och konstnärliga uttryck som integrerad del av regionens verksamheter för välbefinnande och trygghet	Ja
Kulturupplevelser, möten och bildning bidrar till en god livsmiljö i en tillgänglig Stockholmsregion	-
Regional utvecklingsplanering för hållbar tillväxt	
En regionplanering i framkant	Nej
Hållbar regional tillväxt och attraktionskraft	Nej
Ta tillvara kompetensen och underlätta matchningen på arbetsmarknaden i Stockholmsregionen	-
Bidra till att nå RUFS mål om ökat bostadsbyggande och skapande av attraktiva livsmiljöer i Stockholmsregionen	-

Det övergripande målet *Långsiktigt hållbar ekonomi* är uppnått då delmålen och samtliga indikatorer har nått sina målvärden (se vidare avsnitt 2.1).

Det övergripande målet *En hållbar Region Stockholm* har två delmål som båda av regionstyrelsen bedöms uppnådda. Revisionen delar den bedömningen. Revisionen har granskat hur Region Stockholms miljömål i budget 2019 och Miljöprogrammet 2017-2021[10] har samordnats. Två tredjedelar av målen i miljöprogrammet är inte upptagna i budget 2019 och målvärdena i budgeten och miljöprogrammet 2017-2021 skiljer sig åt. Vidare har det i granskningen framkommit att den stora utmaningen för regionen är att nå det långsiktiga målet i miljöprogrammet om att minska verksamhets- och fastighetsenergin med 30 procent till 2030.

Vid rapporteringen av budgetmålen har det funnits otydligheter för berörda verksamheter om och hur målen ska rapporteras in. Exempelvis har inte alla nämnder och bolag rapporterat in klimatpåverkan från tjänsteresor. Några utfall har i vissa fall rapporterats in i absoluta tal och har inte räknats om till procentuella värden, vilket har inneburit att måluppfyllelsen inte blir rättvisande i berörd nämnds/styrelses verksamhetsberättelse. Samordningen mellan miljöprogrammet och budget har enligt intervjuer förstärkts 2020.

Vad gäller det övergripande målet *Region Stockholm ska vara en attraktiv arbetsgivare* uppger regionstyrelsen att målet är uppnått då ett av två delmål är uppfyllt. Revisionen har noterat att vissa nämnder som inte har egen personal ändå förväntas svara mot målen kopplade till *Region Stockholm ska vara en attraktiv arbetsgivare*.

Fyra av sex delmål kopplade till det övergripande målet *Hälso- och sjukvården i Stockholm ska präglas av korta vårdköer, hög tillgänglighet, god kvalitet och invånarens möjlighet att själv välja vårdgivare* uppges vara uppfyllda och regionstyrelsen bedömer därmed det övergripande målet vara uppfyllt. Två delmål anses inte vara uppfyllda, *Vård i rätt tid* och *Högt förtroende för vården*. Revisionen konstaterar att utifrån fullmäktiges rådande måluppfyllelsemodell är målet uppfyllt, men menar att det finns osäkerheter då det är ett lågt antal indikatorer som mäter målet och flera av dessa inte når sina målvärden. Sammanlagt är det åtta indikatorer som inte når sina målvärden och sju som gör det.

För *Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem* uppger regionstyrelsen att två av fyra delmål är uppfyllda och därmed också det övergripande målet. *Trygga resor* och *Effektiva resor* når inte sina målvärden. Det är nio indikatorer som mäter fyra delmål, varav två av delmålen mäts med en indikator var. Med så få indikatorer menar revisionen att det övergripande målet är svårbedömt. Revisionen har tidigare konstaterat[11] att befintlig indikator inom målet *Tillgänglig och sammanhållen region* dels inte mäter målet i sin

[10] LS 2015-0092
[11] Landstingsrevisorerna årsrapport trafiknämnden 2018

helhet, dels att det inte framgår hur olika målvärden är satta för indikatorerna. Revisionen menar också att målen för 2019 inte utmanar jämfört med utfall 2018.[12]

Samtliga mätbara indikatorer för delmålen kopplade till *Fri Kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet* har nått sina värden och det övergripande målet är därmed uppnått. Indikatorn *Andel kommuner samt företrädare för kultur- och föreningslivet som anser att regionen på ett tydligt sätt strategiskt samordnar länets kultur- och föreningsliv* har mätts genom en enkät vid ett evenemang, dvs. inte direkt ställd till länets kommuner eller ett urval av företrädare för kultur- och föreningslivet. Indikatorn *Andel av fastighetsinvesteringarna i hälso- och sjukvården som används för konstnärlig gestaltning* ska mäta målet *Kultur och konstnärliga uttryck som integrerad del av regionens verksamheter för välbefinnande och trygghet*. Indikatorn tar dock inte fasta på välbefinnande och trygghet utan endast andelen investeringar, dvs. inte om kultur och konstnärliga uttryck bidrar till upplevelsen av välbefinnande och trygghet. Revisionen har också tidigare påpekat att uppföljningen av procentsregeln av flera skäl är problematisk.[13] Definitionen av investeringskostnaden är oklar och det är svårt att i ett tidigt skede veta omfattningen av olika ytor, dvs. om de ska klassas som vårdlokaler eller övriga lokaler och i förlängningen konstanslagets storlek.

Det övergripande målet om regional utvecklingsplanering för hållbar tillväxt mäts genom två mål och två indikatorer. Ingen av indikatorerna har nått sina målvärden och därmed är inte heller målen uppfyllda. Indikatorn *Kommunala planers överensstämmelse med plankartan i RUFS* som mäter målet *En regionplanering i framkant* anges vara svårt att nå då många kommuners översiktsplaner togs innan RUFS 2050 antogs. Översiktsplanerna behöver revideras för att ha möjlighet att koppla till målvärdet och därmed är målet långsiktigt. Indikatorn *Antalet nystartade företag per 1 000 invånare* som mäter målet *Hållbar regional tillväxt och attraktionskraft* bygger på extern statistik som ännu inte redovisats. Revisionen har tidigare pekat på att denna indikator är ett alltför snävt mätetal för ett tämligen stort och brett delmål. Att dessutom statistiken inte går att få fram till att måluppfyllelsen ska rapporteras i nämnders och bolags verksamhetsberättelser, utan först vid halvårsskiftet gör att målvärdet ständigt kommer att vara skevt.

I budget 2019[14] hade regionstyrelsen i uppdrag att föreslå indikatorer och målvärden för de nya mål som beslutas. Alla nya indikatorer har inte definierats. 22 indikatorer kvarstår att utveckla inför 2020 och har därmed inte ingått i årets bedömning. Utfallet för ytterligare två indikatorer har inte gått att mäta under 2019[15] och Det innebär att vissa delmål saknar mätbara

[12] Regionrevisorerna årsrapport trafiknämnden 2019
[13] Landstingsrevisorerna årsrapport kulturnämnden 2018 respektive 2017
[14] LS 2017-1455
[15] *Andelen lokalproducerade livsmedel* under målet Region Stockholms påverkan på klimatet ska minska har inte gått att mäta då ingen av nuvarande leverantörer har kunnat redovisa ursprungsuppgifter och därmed har inte uppgifter om var livsmedel är producerade kunnat

indikatorer. Även ett av de övergripande målen saknar helt och hållet indikatorer *(Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion)*.

Bedömning

I fullmäktiges budget för 2019 anges åtta övergripande mål. Målet om *ekonomi i balans* har uppnåtts. Målet om att *Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion* har inte kunnat mätas. Regionstyrelsen bedömer att av de övriga övergripande målen har alla utom det som gäller *regional utveckling för hållbar tillväxt* uppnåtts.

I likhet med tidigare anser revisionen att det finns svårigheter att bedöma måluppfyllelsen för vissa av målen. Det beror på att valda indikatorer endast speglar en del av målen och att mätmetoderna inte alltid är adekvata. Revisionen bedömer därför att validitet och reliabilitet[16] behöver vara högre för att ge tillförlitliga mätvärden. Revisionen konstaterar också att målen i budget inte alltid överensstämmer med mål i program, strategier etc. som tidigare antagits av fullmäktige. Det gäller till exempel mål i RUFS 2050 och miljöprogrammet. Revisionen bedömer därför att förtydliganden bör göras så att målen i möjligaste mån kan ensas. Vidare bör regionledningskontoret säkerställa att mätningar blir rättvisande och jämförbara även om det finns flera målstrukturer. De synpunkter på modellen för att mäta måluppfyllelsen som revisionen tidigare lämnat kvarstår.

Revisionen konstaterar att det under 2019 pågått ett utvecklingsarbete för att ta fram ytterligare indikatorer. Revisionen bedömer dock att indikatorerna ännu inte fullt ut speglar målen i sin helhet, vilket exempelvis gäller målet om attraktiv arbetsgivare. Revisionens tidigare rekommendationer om att regionstyrelsen bör vidareutveckla indikatorer för måluppfyllelse kvarstår därmed. Det gäller såväl hur väl indikatorerna mäter målet som själva utformandet av dem. I regionens budget för 2020[17] finns uppdrag för regionstyrelsen liksom för övriga nämnder att arbeta fram indikatorer och målvärden som ska beslutats av fullmäktige.

Revisionen menar även att mätning via enkäter direkt bör adresseras till den målgrupp indikatorerna gäller för att få ett så rättvisande resultat som möjligt. Vid behov kan urval göras och detta behöver då vara transparent och representativt.

---

redovisas. Inte heller *Kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna* under målet Effektiva resor har kunnat mätas. Enligt nämndens verksamhetsberättelse följs kollektivtrafikens marknadsandel upp genom resevaneundersökningar där andelen resor med motoriserade färdmedel, gång, cykel samt andra färdmedel för regionens medborgare undersöks. Den senaste resvaneundersökningen genomfördes 2015 och en ny nationell undersökning har enligt verksamhetsberättelsen genomförts under 2019 av myndigheten Trafikanalys och resultatet kommer presenteras under våren 2020.

[16] Dvs. att mäta det som avsett att mätas samt tillförlitligheten i mätningarna.

[17] RS 2019-0829

Vidare anser revisionen att mallar och Stödet[18] bör anpassas för olika nämnder och bolag för att tydliggöra vilka mål som gäller för olika verksamheter och tydliggöra vad som förväntas i rapporteringen. Det gäller särskilt de nya nämnderna.

2.2.2 Hälso- och sjukvården

Vårdkonsumtion
Under 2019 hade länets befolkning konsumerat ca 301 000 vårdtillfällen, vilket är en ökning med 0,5 procent jämfört med föregående år och 8,1 procent lägre än budgeterat. Minskningen har främst skett på Karolinska Universitetssjukhuset, Södersjukhuset AB och S:t Eriks Ögonsjukhus AB. Minskningen av vårdvolymerna på akutsjukhusen förklaras bl.a. av utveckling av verksamheterna: nya arbetssätt, polikliniserings samt omstyrning av patienter till andra vårdgivare och vårdnivåer, dvs. i enlighet med omställningsavtalen.

Antalet besök hos läkare och övriga vårdgivare var 2019 totalt 18 527 000, en ökning med 1,5 procent i jämförelse med föregående år. Läkarbesöken uppgick till 7 248 000, vilket var 2,0 procent lägre jämfört med 2018 och 4,1 procent lägre än budgeterat. Antalet övriga besök uppgick till 11 279 000, dvs. 3,9 procent högre än 2018, men 1,2 procent lägre än budget.

Mål
Fullmäktiges övergripande mål *Hälso- och sjukvården i Stockholm ska präglas av korta vårdköer, hög tillgänglighet, god kvalitet och invånarnas möjligheter att själva välja vårdgivare* består av sex delmål och 15 indikatorer. Flertalet av de indikatorer som mäts till verksamhetsberättelsen är desamma som föregående år. Delmålen *Vård på rätt plats, Säker vård, Effektiv vård* och *God folkhälsa* uppges enligt regionstyrelsen och rådande måluppfyllelsemodell vara uppfyllda och därmed anses även det övergripande målet vara uppfyllt. Delmålen *Vård i rätt tid* och *Högt förtroende för vården* uppfylls inte.

Delmålet *Vård i rätt tid* mäts med fyra indikatorer. Av de fyra indikatorerna uppfyller endast en målvärdet, *Andel patienter som får tid hos husläkare inom 3 dagar*. Indikatorn *Andel patienter som får tid för behandling inom 90 dagar* har vare sig i år eller 2018 eller 2017 uppnått sitt målvärde. En ny indikator har tillkommit jämfört med 2018: *Andel patienter som vistas högst 4 timmar på akutmottagning*.

I jämförelse med rikssnittet för vårdgarantin föll regionen dock väl ut även om den egna målsättningen inte nåtts för samtliga indikatorer:

[18] Det digitala samlade beslutsstöds- och rapporteringssystem som används inom Region Stockholm

Tabell 1: Vårdgarantin, jämförelse Region Stockholm och riket

	Mål	Utfall 2019 Region Stockholm	Utfall 2019 Riket*
Andel patienter som får tid hos husläkare inom 3 dagar**	≥90%	90%	80%
Andel patienter som får tid för första besök hos specialistläkare inom 30 dagar	≥73	70%	81%
Andel patienter som får tid för behandling inom 90 dagar	≥90	85%	72%

**Källa: Sveriges kommuner och regioner, vantetider.se, statistikuttag 2020-03-05*
***Den nationella vårdgarantin uttrycker det som "Få en medicinsk bedömning av legitimerad personal i primärvården inom 3 dagar. Regionfullmäktige har beslutat om ny målformulering: Andel patienter som får vård inom 3 dagar hos primärvård " I 2019 års årsrapportering använder regionstyrelsen ovan nämnd målformulering till dess att indikatorn är utvecklad.*

Ingen av indikatorerna för delmålet *Högt förtroende* uppnår sina målvärden, trots viss förbättring jämfört med 2018.

Samtliga indikatorer i delmålet *God folkhälsa* når sina målvärden. För delmålen *Vård på rätt plats, Säker vård* och *Effektiv vård* uppfyller dock inte alla indikatorer tänkta målvärden. *Vård på rätt plats* mäts med två indikatorer: *Andelen specialistläkarbesök utanför akutsjukhusen* och *Andelen besök på närakuter av det totala antalet besök på närakuter och på akutsjukhusens akutmottagningar*. Den förstnämnda når inte sitt målvärde. Andelen besök på närakuter når liksom 2018 sitt målvärde. Revisionen anser att målet är svårbedömt då valet av indikatorer inte helt avspeglar delmålet.

I likhet med tidigare år uppnår inte indikatorn *Återinläggning inom 7 dagar inom slutenvården för personer (80+)* målvärdet. Indikatorn är kopplad till delmålet *Säker vård*. Indikatorn *Antibiotikaförskrivning (antalet uthämtade antibiotikarecept per 1000 invånare)* når sitt målvärde och har förbättrats jämfört med föregående år. Revisionen tidigare bedömning kvarstår även detta år att de tre befintliga indikatorerna för delmålet Säker vård tillsammans inte avspeglar delmålet utan skulle endera behöva kompletteras eller justeras för att bättre kunna mäta hela området säker vård.

Effektiv vård är för 2019 ett nytt delmål och mäts med två indikatorer. En av indikatorerna, *Antal avslutade ärenden i 1177 Vårdguidens e-tjänster per 1000 invånare och månad* uppfylls. Indikatorn *Antal dagar medicinskt färdigbehandlade patienter är kvar på sjukhus* uppfylls inte. Revisionen anser att valet av indikatorer endast delvis speglar delmålet och att målet därför är svårbedömt.

Bedömning
Utifrån rådande modell för mätning av måluppfyllelse är fullmäktiges övergripande mål för hälso- och sjukvården uppnått. Revisionen konstaterar dock att fullmäktiges mål för hälso- och sjukvården bygger på många delmål som har varit svåra att bedöma och att nära hälften av indikatorerna inte har uppnått sina målvärden. Dessa indikatorer är utspridda på alla delmål utom *God folkhälsa*. Revisionen bedömer att relevansen behöver öka vad gäller valet av indikatorer eftersom indikatorerna endast till viss del avspeglar målen.

2.2.3 Kollektivtrafiken

Resande
Resandet i regionen görs dagligen av närmare 900 000[19] resenärer med kollektivtrafiken på land och vatten samt så kallad särskild kollektivtrafik[20]. Antal passagerare i *kollektivtrafik på vatten* har minskat med 3,5 procent 2019 jämfört 2018 och når inte upp till budget. För skärgårdstrafiken anges orsaken vara en svalare sommar än 2018. För pendelbåtstrafiken uppges minskningen bl.a. bero på ombyggnaden av Slussen som påverkat antalet påstigande på Djurgårdsfärjorna.

Antalet påstigande i *kollektivtrafik på land* har ökat med 1,3 procent jämfört med 2018, men når inte upp till budgeterad nivå. Spårbundet resande ökade mest även i år, framförallt pendeltåg som ökade med 14,4 procent. Ökningen uppges bero på befolkningstillväxten i upptagningskommuner, ett högre nyttjande av utökad trafikutbud, öppning av ny station Vega samt ett ökat förtroende för pendeltågstrafiken. Även lokalbanorna ökade 2019 med 8,9 procent. Resandet med tunnelbana minskade med 2,6 procent jämfört med 2018.

Antalet resor i *särskild kollektivtrafik* har varit färre i jämförelse med budget och 2018. Förklaringen är främst färre resor med färdtjänsttaxi p.g.a. färre fordon och därmed sämre tidspassning[21].

Revisionen konstaterar att redovisning av resande utgår från olika mått i de olika trafikslagen (antal påstigande, antal passagerare och antal resor), vilket kan försvåra jämförelser mellan trafikslagen.

Mål
Regionens övergripande mål *Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem* är liksom tidigare nedbrutet till fyra delmål *Attraktiva resor, Trygga resor, Effektiva resor* samt *Tillgänglig och sammanhållen region*. Delmålen mäts genom nio indikatorer som i stort desamma som 2018. En indikator har tagits bort under delmålet *Tillgänglig och sammanhållen region*

[19] https://www.sll.se/verksamhet/kollektivtrafik/sl-trafiken-stockholmsregionen/, uttagsdatum 2020-03-05
[20] Med särskild kollektivtrafik menas färdtjänst och sjukresor.
[21] Avvikelsen uppges främst bero på regleringen av rullstolstaxiresor till 500 resor och att det gamla färdtjänsttaxiavtalet gällde under det första kvartalet, vilket resulterade i ett minskat resande inom färdtjänsttaxi för helåret.

(*Andel spårfordon med tillgängligt insteg*). Fem av indikatorerna har nått sina målvärden och två av delmålen (*Attraktiva resor* och *Tillgänglig och sammanhållen region*) bedöms av regionstyrelsen som uppnådda.

Delmålet *Attraktiva resor* mäts med tre indikatorer som tar fasta på nöjda resenärer. Målnivåerna skiljer sig åt mellan trafikslagen. Målnivåerna för allmän kollektivtrafik och allmän skärgårdstrafik är lägre än utfallet 2018. Trafiknämnden ansvarar för samtliga indikatorer utom en som färdtjänstnämnden ansvarar för: ”Nöjda resenärer – särskild kollektivtrafik”. Denna indikator har ökat jämfört med 2018 och de senaste fem årens mätningar och har i år uppnått sitt målvärde.

Delmålet *Trygga resor* mäts genom en indikator, ”Andel resenärer som känner sig trygga i allmän kollektivtrafik på land och med pendelbåtar”. Indikatorn ligger på samma nivå som 2018 och når i likhet med både föregående år och 2017 inte sitt målvärde. Indikatorn skiljer inte på trafikslagen på land respektive pendelbåt. Inte heller omfattas särskild kollektivtrafik.

Fyra indikatorer mäter delmålet *Effektiva resor*. Av dessa uppnår en sitt målvärde, två uppnår inte sina målvärden. Den fjärde indikatorn mäts endast vart fjärde år. En ny resvaneundersökning har under innevarande år genomförts. Resultatet av denna presenteras under 2020 varför inget värde lämnats till årets rapportering.

Delmålet *Tillgänglig och sammanhållen region* uppnås helt med en indikator som uppnår sitt målvärde: ”Busstrafik, fungerande automatiskt inre utrop” har ökat jämfört med såväl förra året som 2017. Indikatorn mäter till viss del tillgänglighet, men liksom tidigare saknar revisionen indikatorer som mäter sammanhållen region.

Bedömning
Utifrån rådande modell för mätning av måluppfyllelse är fullmäktiges övergripande mål för kollektivtrafiken uppnått. I likhet med tidigare bedömer revisionen att indikatorerna behöver utvecklas. Indikatorer bör avspegla målen i sin helhet och bör väljas mot bakgrund av vad som önskas åstadkommas. Revisionen menar att exempelvis indikatorerna för Tillgänglig och sammanhållen region inte på ett fullgott sätt mäter hela delmålet.

Revisionen konstaterar också att jämförelser mellan trafikslagen är svåra att göra när olika mått på resande används.

2.2.4 Uppdrag från fullmäktige

Fullmäktige beslutar om ett stort antal uppdrag till nämnder och styrelser dels i samband med beslut om mål och budget, dels löpande under året. Uppdrag är ett sätt för den politiska ledningen att styra verksamheten och uppnå resultat och mål. Antalet uppdrag har ökat 2019 från förra årets 127 till 241 stycken.

Tabell 2: antal uppdrag och uppdragens status

	Totalt antal uppdrag	√ Avslutade	▶ Pågående	! Pågående med avvikelse	– Ej påbörjade
Långsiktigt hållbar ekonomi	*52*	27	16	4	5
En hållbar Region Stockholm	*71*	53	15	3	0
Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion	*11*	7	4	0	0
Region Stockholm ska vara en attraktiv arbetsgivare	*11*	1	10	0	0
Hälso- och sjukvården i Stockholm ska präglas av korta vårdköer, hög tillgänglighet, god kvalitet och invårarens möjlighet att själv välja vårdgivare	*49*	22	22	4	1
Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem	*24*	7	13	4	0
Fri kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet	*3*	2	1	0	0
Regional utvecklingsplanering för hållbar tillväxt	*20*	14	6	0	0
Totalt antal:	*241*	*133*	*87*	*15*	*6*

Flest antal uppdrag finns, liksom 2018, för målet En hållbar Region Stockholm. Där finns även högst andel avslutade uppdrag, 75 procent (53 st). En del uppdrag som exempelvis att ta fram en övergripande plan för energianvändning kommer, enligt regionstyrelsen, inte att genomföras separat utan inarbetas i den kommande hållbarhetsstrategin.

Bland de uppdrag som pågår med avvikelse uppges ofta kompletteringar behövas. Det kan handla om ytterligare finansiering, politisk beredning, inväntan på omgivande samhällsutveckling etc. Bland de uppdrag som inte påbörjats har vissa av dem flyttats till nya nämnder eller har fördröjts p.g.a. att andra förutsättningar först måste klargöras, till exempel genom olika utredningar. 81 uppdrag har getts före år 2019. Av dessa är 45 avslutade och två inte påbörjade.

Revisionen har följt upp uppdrag inom respektive styrelse/nämnd i syfte att verifiera inrapporterade uppgifter och regionstyrelsens bedömning av genomförandet. Revisionen delar gjord statusbedömning av majoriteten av de granskade uppdragen. När det gäller några uppdrag instämmer revisionen dock inte i bedömningen. Det gäller t.ex. uppdraget till regionstyrelsen/RLK om tillgängliggörandet av hälsodata där en arbetsgrupp tillsatts inom FVM. Revisionen menar att överföringen av information inte är gjord. Inte heller finns en utarbetad implementationsplan då upphandlingen ännu inte är genomförd. Uppdraget kan därför inte betraktas som avslutat. Ett annat exempel är trafiknämndens påbörjade systemanalys av tunnelbanan där revisionen menar att uppdragets andra del, att utifrån systemanalysen ta fram en uppdaterad utvecklingsplan för tunnelbanan, fortfarande återstår.

Enligt regionstyrelsens anvisningar[22] för nämnders och bolags arbete med verksamhetsplanen 2019 är utgångspunkten att uppdragen ska vara genomförda under det aktuella budgetåret. Vissa uppdrag har även formella tidsramar i uppdragstexten. Enligt regionledningskontorets anvisningar ska vidare tidplan anges för uppdrag som inte avslutats där det framgår när de beräknas kunna avslutas. Revisionen konstaterar att tidplan inte alltid rapporteras.

Regionstyrelsen kan också anmoda styrelser och nämnder att vidta åtgärder. Det framgår inte i budget eller anvisningar vad som avses med anmodan eller varför denna form av uppdrag ges. Många anmodade uppdrag handlar om att intensifiera arbetet. Ett exempel är anmodan till alla nämner och styrelser att intensifiera arbetet med att skifta ut konsulter. Det är idag oklart hur detta ska hanteras av nämnder som köper konsulttjänster av de nya nämndernas förvaltningar.[23] Revisionen har dock noterat att regionledningskontoret i årsredovisningen bedömt samtliga anmodanden som slutrapporterade och att eventuella pågående åtgärder fortsättningsvis följs upp som en del av berörda verksamheters uppföljning och kontinuerliga förbättringsarbete.

Bedömning
Revisionen bedömer att anvisningarna för hantering av hur uppdrag ska återrapporteras fullt ut bör implementeras. Det handlar t.ex. om att redovisa tidplan för beräknat slutförande. Detta gäller såväl för regionstyrelsens uppdrag som övriga nämnders/styrelsers.

Revisionen bedömer att regionstyrelsen i sin styrning av återrapporteringen av uppdrag bör tydliggöra vad som ska gälla för de nya nämnder som inte har egen förvaltning och är beroende av att köpa tjänster av andra nämnders förvaltningar. Ett exempel på detta under 2019 är uppdraget att skifta ut konsulter.

2.3 Samlad bedömning av ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Revisionen bedömer att det ekonomiska resultatet för 2019 är tillfredsställande eftersom årets resultat överstiger det av fullmäktige fastställda resultatkravet. Årsredovisningen bör, vilket revisionen även tidigare framfört, innehålla en analys av kostnadsutvecklingen mellan åren och hur denna påverkar förutsättningarna för att klara en ekonomi i balans framöver.

I fullmäktiges budget för 2019 anges åtta övergripande mål. Målet om *ekonomi i balans* har uppnåtts. Målet om att *Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion* har inte kunnat mätas. Regionstyrelsen bedömer att av de övriga målen har alla utom det som gäller *regional utveckling för hållbar tillväxt* uppnåtts. I likhet med tidigare år anser revisionen att det finns svårigheter att bedöma måluppfyllelsen för vissa av målen

[22] Anvisningar, Rapportering 2019, regionledningskontoret 2019-11-22
[23] Exempelvis tjänster som tillhandahålls av nya fastighets- och servicenämnden.

då valda indikatorer endast speglar en del av målen och att mätmetoderna inte alltid är adekvata. Revisionen kan dock konstatera att det pågår ett utvecklingsarbete för att ta fram ytterligare indikatorer.

Utvecklingsarbetet av mål och indikatorer har fortgått under 2019, men indikatorerna speglar ännu inte fullt ut målens innehåll. Revisionens tidigare rekommendationer om att regionstyrelsen bör vidareutveckla indikatorer för måluppfyllelse kvarstår därmed. Revisionen kan också konstatera att målen i budget inte alltid överensstämmer med mål i program, strategier etc. som antagits av fullmäktige varför ett förtydligande eller en ensning av målen bör göras.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens uppföljning av att regionfullmäktiges uppdrag genomförs i huvudsak är tillräcklig. För att ytterligare utveckla uppföljningen och rapporteringen anser revisionen att anvisningarna för hantering av hur uppdrag ska återrapporteras fullt ut bör implementeras. Det handlar t.ex. om att redovisa tidplan för beräknat slutförande.

För år 2019 bedöms det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som tillfredställande. Bedömningen innebär en förbättring jämfört med 2018 då det verksamhetsmässiga resultatet bedömdes som inte helt tillräckligt.

3 Ekonomistyrning

I detta avsnitt görs en bedömning av hur regionstyrelsen tar ansvar för att det finns en tillräcklig ekonomistyrning. Regionstyrelsen har en beredande roll i budgetprocessen för att tydliggöra förutsättningarna för fullmäktiges ekonomiska styrning av verksamheten på kort och lång sikt. Regionstyrelsen ska också följa de frågor som kan inverka på regionens utveckling och ekonomiska ställning. Regionstyrelsen ska ha uppsiktsansvar över regionens samtliga nämnder och bolag, men även att den samlade verksamheten bedrivs ändamålsenligt, med god ekonomisk hushållning och följer de styrande dokument, mål och krav som regionfullmäktige beslutat om.

Avsnittet är en del av bedömningen av hur regionstyrelsen tar ansvar för att det finns en intern styrning och kontroll som leder till måluppfyllelse och regelefterlevnad. Se även avsnitt 4. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 4.

3.1 Ekonomisk utveckling

I budget 2019 framgår att en ekonomi i balans, som dessutom uppvisar överskott, är en nödvändighet för att finansiera de stora investeringar i hälso- och sjukvård och kollektivtrafik som är beslutade och som krävs i Stockholmsregionen. För att fortsatt nå positiva resultat är det enligt budgeten av största vikt att samtliga nämnder och bolag bedriver sin verksamhet inom beslutad budget och säkerställer en ekonomi i balans.

Vidare framgår av budgeten att Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)[24] föreslagit att ett resultat som speglar en långsiktigt hållbar ekonomi bör vara två procent i förhållande till skatteintäkter och statsbidrag och att regionen, för att kunna möta kraftiga inbromsningar av skatteunderlagstillväxten, långsiktig bör planera för ett resultat på denna nivå. Region Stockholm har inte gjort någon beräkning av hur högt ekonomiskt resultat som krävs för att på sikt konsolidera ekonomin. Det framgår att i rådande läge är detta inte möjligt att realisera.

Region Stockholm har inte heller tidigare år budgeterat med ett ekonomiskt resultat som speglar en långsiktigt hållbar ekonomi. Däremot har regionen framför allt de senaste fyra åren på total nivå redovisat högre positiva ekonomiska utfall än budgeterat. Årets resultat inklusive omställningskostnader 2016 motsvarade 1,1 procent av regionens samlade skatteintäkter och generella statsbidrag. Motsvarande siffror för 2017 var 1,6 procent, 2018 1,8 procent och 2019 1,9 procent. Resultaten exklusive omställningskostnader dessa fyra år motsvarade mellan 2,1 och 2,8 procent av skatteintäkterna och de generella statsbidragen.

Tabell 5 Ekonomiskt utfall i förhållande till av fullmäktige fastställt resultatkrav för perioden 2015-2019 (mnkr):

År	Regionen totalt	Samlade hälso- och sjukvården[25]	varav akutsjukhus[26]
2015	494	-123	-107
2016	1 989	340	255
2017	2 079	247	-156
2018	1 966	-464	-982
2019	1 715	-1 729	-1 830

Under den senaste femårsperioden (2015-2019) har det ekonomiska resultatet överstigit budgeten med i genomsnitt 1,6 mdkr per år. Av tabellen framgår att det framför allt är från och med 2016 som regionen har redovisat stora avvikelser jämfört med budgeterat resultat. De positiva resultaten har till övervägande del berott på att skatteintäkter och statsbidrag blivit högre än budgeterat samtidigt som räntekostnaderna varit lägre än budgeterat. Resultaten har också påverkats positivt av reavinster i samband med bland annat fastighetsförsäljningar. De ekonomiska resultaten för verksamheter inom hälso- och sjukvården har under perioden varierat. Resultaten har de senaste åren

[24] Tidigare Sveriges kommuner och landsting (SKL)
[25] HSN, VKN, Karolinska, SÖS, DSAB, StSAB, S:t Erik, KSON/TioHundra, FTV, AISAB, MediCarrier och Stockholm Care
[26] Exkl. TioHundra AB

successivt försämrats framför allt för akutsjukhusen som sammantaget gått från en positiv avvikelse i förhållande till resultatkraven på 255 mnkr 2016 till en negativ avvikelse på 1 830 mnkr 2019, dvs. en försämring med närmare 2 085 mnkr.

3.1.1 Bedömning

Revisionen bedömer liksom tidigare år att regionstyrelsens långsiktiga ekonomiska styrning inte säkerställer en kontroll över den framtida kostnadsutvecklingen. Det är av stor vikt att regionstyrelsen har en tillräcklig kontroll över de ökade kostnaderna som uppstår till följd av de ökade investeringsvolymerna och befolkningstillväxten. Revisionen menar mot den bakgrunden att avsaknaden av uppföljning och analys av kostnadsutvecklingen i regionstyrelsens delårsbokslut och årsredovisning 2019 är en brist. Kostnaderna ligger fortsatt på en hög nivå och innebär att flera verksamheter, i huvudsak akutsjukhus, inte har klarat ekonomi i balans 2019. De nämnder och bolag som redovisar negativa avvikelser 2019 riskerar också att få svårigheter att klara sin ekonomi 2020, eftersom kostnaderna redan vid ingången av året ligger på en för hög nivå. Revisionen ser allvarligt på den långsiktiga ekonomiska utvecklingen för regionen och bedömer att det kommer att krävas kraftfulla åtgärder från såväl sjukhusens styrelser som ledningar för att klara en ekonomi i balans 2020.

3.2 Övergripande ekonomiska styrsystem

Revisionen har granskat om de övergripande styrsystemen skapar förutsättningar för vårdverksamheterna att bedriva vård enligt avtal med en ekonomi i balans. Granskningen har avsett regionstyrelsens övergripande ansvar för planering, styrning och uppföljning i syfte att säkerställa en god ekonomisk hushållning på sikt samt hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar för planering, beställning och uppföljning av vård för regionens befolkning. Granskningen har avgränsats till akutsjukhusen då dessa motsvarar ca 45 procent av den vård som hälso- och sjukvårdsnämnden beställer och är den verksamhet som under senare år haft stora underskott i sin ekonomi.

3.2.1 Regionstyrelsens ansvar

Regionstyrelsen har ett helhetsansvar för regionens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Uppsiktsansvaret innebär att löpande följa upp och analysera nämndernas och bolagens arbete med att genomföra uppdragen från fullmäktige och att följa upp att arbetet bedrivs inom givna ekonomiska ramar. Styrelsen har även ansvar för strategisk samordning av verksamheten.

Fr o m 2019 har ett produktionsutskott inrättats och har ersatt det tidigare ägarutskottet. Produktionsutskottet har bland annat till uppgift[27] att bevaka och ta initiativ till strategisk samordning mellan Karolinska

[27] Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredningar, LS 2018-1166

Universitetssjukhuset, Stockholms läns sjukvårdsområde och regionens sjukvårdsproducerande bolag. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för verksamheterna att effektivt kunna utföra sina uppdrag inom sjukvård, forskning och utbildning.

Av regionens akutsjukhus är det endast Karolinska som drivs i förvaltningsform. Sjukhusen som drivs i bolagsform är dotterbolag till Landstingshuset i Stockholm AB (LISAB) som svarar för ägarstyrning, strategisk samordning och uppföljning av koncernbolagens verksamheter utifrån regionfullmäktiges direktiv och ramar. LISAB ska också finansiellt samordna dotterbolagen på ett för regionen ändamålsenligt sätt. Det innebär bland annat att bolag som redovisar underskott erhåller viss kompensation i samband med den skattemässiga hanteringen inom LISAB-koncernen.

3.2.2 Styrdokument

Budgeten är det viktigaste styrdokumentet i regionen och fullmäktige fastställer årligen i budgeten mål, uppdrag, ekonomiska ramar och resultatkrav för nämnder och bolag. I *regionens budget för 2019, bilaga 3 "Styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm*" beskrivs övergripande hur regionens verksamhet styrs, leds och följs upp. Av dokumentet framgår att ekonomistyrningen ska säkerställa att det såväl på koncernövergripande nivå som på nämnd- och enhetsnivå tas fram relevant ekonomisk uppföljning och att det skapas kunskap om var verksamhetsresultat uppnås samt kostnaderna för detta. Det ska vara möjligt att förutse de ekonomiska konsekvenserna av beslut på alla nivåer och det ska säkerställas att konsekvenserna av besluten håller sig inom givna budgetramar.

Styrdokumentet har utvecklats under 2019 och *i budget 2020 fastställde fullmäktige policyn "Integrerad ledning och styrning*"[28]. I policyn beskrivs hur processen för styrning och uppföljning genomförs inom regionen. Den process som beskrivs i policyn är den process som i praktiken även har gällt under 2019.

Av policyn framgår att samtliga nämnder och bolag årligen, utifrån fullmäktiges budget, ska ta fram en verksamhetsplan som beskriver på vilket sätt nämnden eller bolaget kommer att arbeta för att uppnå fullmäktiges mål och uppdrag. Verksamhetsplanen ska upprättas så att anslag och intäkter överstiger kostnaderna och så att fullmäktiges krav på avkastning[29] uppfylls.

I policyn framgår också att nämnder och bolag varje månad ska följa upp genomförandet av verksamhetsplanen och det ekonomiska utfallet i rapporter som ska behandlas i nämnden eller bolagsstyrelsen. Regionstyrelsen ska på motsvarande sätt ge en samlad bild av verksamheternas arbete med budgeten och om det ekonomiska läget för regionen och rapportera detta till

[28] RS 2019-0829, bilaga 5
[29] Fullmäktige fastställer resultatkrav för nämnder och bolag. Avkastningskrav, dvs. avkastning på eget kapital utgör en av fyra principerna för beräkning av resultatkrav.

fullmäktige genom delårsbokslut per augusti och i årsredovisningen. Om nämnden eller bolaget bedömer att fullmäktiges resultatkrav eller mål inte kommer att nås ska relevanta åtgärder vidas. Vidare framgår att nämnden eller bolaget ska tillskriva regionstyrelsen om de anser att förutsättningarna har ändrats väsentligen i förhållande till fullmäktiges budget och att mål och resultatkrav därför inte kan nås. Regionstyrelsen ska därefter, om styrelsen anser det vara befogat, göra en framställan till fullmäktige om förändrade ramar för den berörda nämnden eller bolaget. Det finns inga tydliga rutiner för hur sådana signaler/hemställan ska hanteras inom regionledningskontoret.

Regionstyrelsens faktiska hantering av ärenden om ändrade ekonomiska förutsättningar 2019 redovisas i avsnitt 3.3 Ekonomistyrning under året.

3.2.3 Budgetprocessen

Det är regionstyrelsen som upprättar förslag till budget för regionen inför fullmäktiges beslut. Styrelsen ansvarar för att beslut som ska behandlas i regionfullmäktige bereds på ett korrekt sätt, och att regionfullmäktige får relevanta och genomarbetade underlag för sina beslut.

Förutsättningarna för arbetet med nästa års budget ges i fullmäktiges budgetbeslut året innan. Då fastställs ekonomiska ramar för det aktuella budgetåret men även en plan för de kommande tre åren. Ramarna för planåren är utgångspunkt i arbetet med budgeten. Regionledningskontoret gör en analys av de ekonomiska förutsättningarna för den kommande budgeten, bland annat utvecklingen av skatteintäkterna och kostnadsutvecklingen. Vidare analyseras den demografiska utvecklingen och andra förändringar som påverkar förutsättningarna för regionen[30].

Nämnder och bolag ska utifrån anvisningar från regionledningskontoret, utarbeta förslag till budgetunderlag. Utgångspunkten vid framtagandet av budgetunderlag för budgetperioden 2020-2022 är att verksamheten ska bedrivas utifrån de ekonomiska förutsättningar som fullmäktige fastställt i budget 2019. Av anvisningarna framgår att nämnd eller bolag, om det under året uppstår eller bedöms uppstå väsentliga avvikelser i förhållande till dessa förutsättningar, ska beskriva avvikelserna och konsekvenserna av dessa. Det ska också framgå vilka åtgärder som nämnden eller bolaget planerar att vidta för att resultatkravet ska uppnås. Nämnder och bolags budgetunderlag används i regionstyrelsens beredning av fullmäktiges budget. Det är dock inte tydligt och transparent hur nämnder och bolags budgetunderlag, exempelvis när det gäller rapporterade avvikelser, hanteras i beredningen av budgeten inför beslut i fullmäktige.

[30] Analysen inför arbetet med budget 2020 har presenterats i Informationsärende om ekonomiska förutsättningar för Regions Stockholm (RS 2019-0647) till arbets- och personalutskottet 2019-05-21

Under den förra mandatperioden fastställdes budgeten av fullmäktige i juni[31] året innan budgetåret. Regionfullmäktige har nu beslutat om ändrad budgetprocess från och med arbetet med budget 2020, vilket bland annat innebär att beslut om budget fortsättningsvis ska tas av fullmäktige i november. Den ekonomiska ramen i form av anslag och resultatkrav till nämnder och bolag fastställs därmed först i november året innan budgetåret. Det innebär att utrymmet minskar för att hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdproducenterna ska hinna teckna vårdavtal/överenskommelser innan det nya verksamhetsåret startar. I granskningen har framkommit att hälso- och sjukvårdsförvaltningen, för att ge sjukhusen bättre förutsättningar för att planera sin verksamhet, redan under våren året före budgetåret avser att ta fram en vårdbehovsprognos och preliminära uppgifter om beställd vård.

3.2.4 Resultatkrav

Revisionen har tidigare pekat på att det varit otydligt utifrån vilka grunder som resultatkraven sätts. Fullmäktige har i budget 2019 fastställt fyra principer för beräkning av resultatkrav för nämnder och bolag. Av budgeten framgår att principerna ska införas successivt med målet att de ska tillämpas fullt ut i budget 2020. Av budget 2020 framgår dock att i beredningen av budget 2020 har det gjorts avsteg från beräkningsmodellen eftersom nytt kostnadsutjämningssystem innebär att regionen inte har förutsättningar att beakta modellens krav under budgetperioden 2020–2023.

Även om det nu finns principer för beräkning av resultatkraven behöver det tydligt framgå hur resultatkraven är framtagna så att nämnder och bolag förstår varför resultatkraven ser ut som de gör. Det är inte minst viktigt om det sker en ökning av resultatkraven. Exempelvis uppgick resultatkravet för AISAB till 0,7 mnkr 2018. Resultatkravet höjdes i budget 2019 till 12 mnkr till följd av att bolaget från LISAB erhöll ett villkorat ägartillskott på 26 mnkr som skulle återbetalas under fyra år[32]. Av resultatkravet på 12 mnkr 2019 avsåg 10,7 mnkr återbetalning av ägartillskott till LISAB. Enligt den kalkyl som låg till grund för ägartillskottet skulle återbetalningen de övriga tre åren uppgå till 8,2 mnkr 2020, 5,6 mnkr år 2021 och 1,6 mnkr år 2022. Trots detta har AISAB fortsatt ett resultatkrav på 12 mnkr även 2020 och resten av planperioden 2021-2023. Någon kommentar till de ändrade förutsättningarna lämnas inte i budgeten.

3.2.5 Nya vårdavtal 2020-2023 för akutsjukhusen

I juni 2017 fick hälso- och sjukvårdsnämnden genom fullmäktiges beslut om budget 2018[33] i uppdrag att i samarbete med landstingsstyrelsen och akutsjukhusen utarbeta vårdavtal för perioden efter omställningsavtalens upphörande. De nya avtalen skulle bland annat stimulera akutsjukhusen att fokusera på sina kärnuppdrag, säkerställa hög kvalitet och patientsäkerhet samt

[32] Protokoll LISAB 2019-12-04 §49 Lämnande av villkorat aktieägartillskott Ambulanssjukvården i Storstockholm AB, LISAB 2018-0020
[33] Mål och budget 2018, sid 111

stimulera till en god tillgänglighet, hög effektivitet och en fortsatt hållbar kostnadsutveckling. Hälso- och sjukvårdsnämnden hade redan i maj 2017[34] uppdragit åt hälso- och sjukvårdsförvaltningen att ta fram förslag till avtalsmodell för avtal med de landstingsägda akutsjukhusen från och med 2020 i enlighet med nämndens direktiv. Arbetet med de nya sjukhusavtalen har bedrivits i projektform med utsedd projektledare, projektgrupp och styrgrupp. Arbetet, som i huvudsak genomförts av hälso- och sjukvårdsförvaltningen, har bedrivits i sju arbetsgrupper. Under arbetets gång har det också funnits tre referensgrupper. Regionledningskontoret har deltagit i styrgruppen, två arbetsgrupper och en referensgrupp. Sjukhusen har varit representerade i två av referensgrupperna.

Under processen med framtagandet av avtalen har såväl regionledningskontoret som sjukhusen löpande lämnat synpunkter på förslag till avtal. Bland annat har det gällt hur beskrivningen av sjukhusens uppdrag ska utformas och preciseras i avtalen. Av intervjuer framgår att det funnits olika uppfattning om ersättningsmodellen mellan å ena sidan hälso- och sjukvårdsförvaltningen, å andra sidan regionledningskontoret och akutsjukhusen. Det handlar främst om andelen fast respektive rörlig ersättning, där det finns uppfattning om att en stor andel rörlig ersättning tenderar att låsa fast gamla strukturer och att en större andel fast ersättning därför är att föredra i den utvecklingsfas som sjukhusen fortfarande befinner sig i.

De nya avtalen är tvåpartsavtal mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och respektive akutsjukhus. Det framkommer av granskningen att regionstyrelsens roll inte har varit tydlig vid framtagandet av de nya avtalen även om regionledningskontoret deltagit i arbetet. Regionstyrelsen eller dess produktionsutskott har exempelvis inte varit involverade i slutfasen av processen där förhandlingar skett mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och respektive akutsjukhus. Frågan har inte heller behandlats av LISAB. Detta trots att regionstyrelsen resp. LISAB har ansvar för strategisk samordning mellan sjukhusen i syfte att skapa bättre förutsättningar för sjukhusen att effektivt kunna utföra sina uppdrag[35]. Vad detta innebär i praktiken är därmed inte tydligt.

I granskningen framkommer vidare att det vid framtagandet av de nya vårdavtalen inte har varit tydligt vilken organisation som har haft ansvar för att hantera och bedöma hur kostnader för strategiska investeringar ska hanteras och finansieras i avtalen. Varken regionsledningskontoret eller hälso- och sjukvårdsförvaltningen förefaller ha känt ansvar för detta, varför frågan hänskjutits mellan förvaltningarna. Detta har bland annat inneburit att frågan om kompensation för dessa investeringsrelaterade kostnader regleras separat för Karolinska. För övriga sjukhus ingår dock kompensation för ökade kostnader till följd av strategiska investeringar i huvudavtalet. Det finns ännu ingen överenskommelse mellan hälso- och

[34] HSN, Avtal med de landstingsägda akutsjukhusen från och med 2020, HSN 2017-0570
[35] Regionstyrelsens reglemente (§16), instruktioner för regionstyrelsens utskott och beredningar (§7), ägardirektiven för LISAB.

sjukvårdsnämnden/regionledningskontoret och Karolinska. Sjukhuset har enligt sin verksamhetsplan för 2020 fått ”bekräftad finansiering” på 1 824 mnkr, men behovet uppgår till 2 650 mnkr för 2020[36]. Detta innebär enligt nämnden för Karolinska att sjukhuset har en ”strukturell underfinansiering” på cirka 800 mnkr avseende fastighets- och infrastrukturkostnader, vilket enligt nämnden kräver lösningar från regionstyrelsen[37]. Karolinska har dock inte gjort någon formell hemställan till regionstyrelsen i detta ärende, utan nämnden för Karolinska gav i november 2019 sjukhusledningen mandat att arbeta vidare med en lösning på finansieringen av strategiska investeringar[38].

De nya vårdavtalen med akutsjukhusen innehåller en prisuppräkning på en procent för Södersjukhuset, Danderyds sjukhus och Södertälje sjukhus, två procent för Karolinska och 1,5 procent för S:t Eriks Ögonsjukhus. Enligt underlag inför hälso- och sjukvårdsnämndens beslut[39] är den ersättning som sjukhusen sammantaget kan uppnå i ersättningsmodellen 1,5 procent högre än 2019, vilket ska säkra en låg kostnadsökning vid akutsjukhusen. Avtalen med sjukhusen innehåller också ett årligt effektiviseringskrav på 2,5 procent. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen bedömer att en uppräkning av den totala ersättningen på 1,5 procent (inkl. effektiviseringskrav på 2,5 procent) innebär att kostnadsökningstakten för såväl hälso- och sjukvårdsnämnden som regionen begränsas så att en ekonomi i balans är möjlig. Tillsammans med den produktionsökning som krävs för att sjukhusen ska nå produktionskraven, och med sjukhusen föreliggande underskott, innebär avtalet samtidigt att det krävs kraftiga effektiviseringar på akutsjukhusen för att nå en ekonomi i balans.

3.2.6 Bedömning

Den senarelagda budgetprocessen kan innebära risk för att hälso- och sjukvårdsnämnden och sjukhusen inte hinner träffa överenskommelser/avtal innan det nya budgetåret inträder. Revisionen har dock noterat att hälso- och sjukvårdsförvaltningen, för att ge sjukhusen bättre förutsättningar för sin planering, har ambitionen att tidigare under året ge sjukhusen preliminära uppgifter om planerad beställning av vård.

Fullmäktige har i budget 2019 beslutat om fyra principer för beräkning av nämnders och bolags resultatkrav. Revisionen menar trots detta att det fortsatt är otydligt utifrån vilka grunder resultatkraven fastställs, inte minst då avsteg från principerna görs. Det behöver därför finnas en tydligare analys av och kommentarer kring nämnders och bolags resultatkrav.

Revisionen konstaterar att avtalen med sjukhusen är fyraåriga enligt intentionerna. Det finns dock risk för att styrningen upplevs otydlig då uppdraget

[36] Verksamhetsplan 2020, Karolinska universitetssjukhuset, K2019-0830, 2019-12-18, s. 6.
[37] Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019, Karolinska universitetssjukhuset, 2019-12-18, K2019-9512, s. 4.
[38] §9 Ekonomi och produktion, beslut, Karolinska universitetssjukhuset, K2019-9862, 2019-11-29.
[39] Sjukhusavtal för de regionägda akutsjukhusen, HSN 2017-0570

enligt avtalet ska vara oförändrat under den kommande fyraårsperioden samtidigt som de ekonomiska förutsättningarna ska förhandlas årligen. Det finns även risk för att vårdavtalen låser fast gamla strukturer.

Regionstyrelsen eller dess produktionsutskottet har inte haft en tydlig roll vid framtagandet av de nya vårdavtalen med sjukhusen. Detsamma gäller för LISAB. Revisionen anser därför att regionstyrelsens samordnade roll och rollen som ägare behöver tydliggöras så att det framgår vad det i praktiken innebär att produktionsutskottet och LISAB har ansvar för strategisk samordning i syfte att skapa bättre förutsättningar för sjukhusen att effektivt kunna utföra sina uppdrag.

Revisionen kan konstatera att regionstyrelsen inte har tydliggjort vilken politisk organisation som har ansvar för att hantera och bedöma hur kostnader för strategiska investeringar ska hanteras och finansieras i avtalen med sjukhusen. Detta har medfört att frågan om kompensation för ökade kostnader till följd av strategiska investeringar i huvudavtalet för Karolinska ännu inte är klart. Detta innebär risk för att en väsentlig förutsättning för sjukhusets ekonomi inte klargörs om det drar ut ytterligare i tiden innan en separat överenskommelse kan träffas med sjukhuset.

Revisionen bedömer sammantaget att förutsättningarna för att sjukhusen ska kunna bedriva vård enligt avtal och med en ekonomi i balans ur flera perspektiv är oklara. Flera av sjukhusen redovisar stora underskott 2019 och riskerar därmed att ha en för hög kostnadsnivå vid ingången av år 2020. Vårdavtalen för 2020 innebär också krav på omfattande effektiviseringar inom akutsjukhusen.

Rekommendationer:

- Regionstyrelsen bör i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden klargöra ansvaret för kostnader för strategiska investeringar i avtalen med vårdgivarna.
- Regionstyrelsen behöver tydliggöra vad ansvaret för strategisk samordning mellan sjukhusen enligt fullmäktiges styrdokument innebär i praktiken.

3.3 Ekonomistyrning under året

I det här avsnittet beskrivs hur regionstyrelsen har hanterat ekonomistyrningen i praktiken under 2019.

3.3.1 Verksamhetsplan

Regionstyrelsen beslutade i mars 2019[40] att godkänna nämnders och bolags verksamhetsplaner för 2019, med undantag för Karolinska Universitetssjukhusets. Regionledningskontoret bedömde att Karolinskas verksamhetsplan inte innehöll tillräckliga åtgärder för att klara resultatkravet 2019. Dessutom

[40] Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm, LS 2018-1179

krävdes justeringar av verksamhetsplanen till följd av ändrade ekonomiska förutsättningar genom fullmäktiges beslut att sänka resultatkravet för Karolinska från +30 mnkr till -280 mnkr, dvs med 310 mnkr[41]. Karolinska fick i uppdrag att återkomma till regionstyrelsen med en justerad verksamhetsplan senast i samband med tertialrapporten per april. Karolinskas nämnd godkände dock först i juni den reviderade verksamhetsplanen. Regionstyrelsen har inte formellt godkänt den reviderade verksamhetsplanen, men av delårsbokslutet för 2019[42] framgår att Karolinska antagit en ny verksamhetsplan och att en kopia av planen finns i regionstyrelsens diarium.

3.3.2 Resultatstyrning

Regionens egenägda bolag har tidigare år erhållit ett koncernbidrag som kompensation om bolagen fått ökade pensionskostnader till följd av Finansinspektionens beslut om sänkt diskonteringsränta. I de fall Finansinspektionen beslutat att höja diskonteringsräntan har bolagen istället fått lämna ett koncernbidrag motsvarande den minskade pensionskostnaden. För 2019 har dock denna hanteringsordning frångåtts. Bolagen har under 2019 inte erhållit något koncernbidrag för att täcka de ökade pensionskostnaderna.

Revisionen kan konstatera att det under året varit otydligt hur förändringen av diskonteringsräntan skulle hanteras. I ärendet avstämning av budget 2019[43] framgår att grunden i regionen styrmodell är målstyrning och ekonomistyrning. Inom ekonomistyrningen är resultatstyrning utgångspunkten och det innebär att nämnder och bolag ska uppnå mål och genomföra uppdrag samtidigt som de ska uppfylla de resultatkrav som fullmäktige fastställt. Vidare framgår att för bolag avses resultat före bokslutsdisposition och skatt samt att reavinster inte får medräknas i bedömningen av resultatkravet. Med hänvisning till detta har regionledningskontoret informerat bolagen om att de får bära alla sina verksamhetsrelaterade kostnader på egen hand. I detta har även kostnader för pensioner ingått, dvs. ränteförändringen skulle inte längre regleras.

I samband med finansinspektionens beslut om sänkt diskonteringsränta i oktober 2019 beslutade dock regionledningskontoret att effekten av den ändrade diskonteringsräntan skulle undantas från bedömningen av resultatkravet. I regionens månadsrapport per september[44] framgår ”Effekten av förändringen av diskonteringsräntan hanteras inom bokslutsprocessen och hänsyn kommer att tas till de kostnadseffekter som uppstår vid uppföljning av bolagens resultatkrav”. Månadsrapporten godkändes av arbets- och personalutskottet 2019-11-26.

Den ändrade hanteringsordningen innebär att bolagen för 2019 inte fått faktisk kompensation i form av utbetalda koncernbidrag för de ökade

[41] Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm, LS 2018-1179
[42] Delårsrapport per augusti 2019 för region Stockholm, RS 2019-0237
[43] Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm, LS 2018-1179
[44] Månadsrapport per september 2019 för Region Stockholm (RS 2019-0238), sid 10

pensionskostnaderna. I stället har en justering gjorts vid avstämningen av bolagens resultat där ränteförändringen exkluderas vid jämförelse med fullmäktiges resultatkrav. Däremot har bolagens totala resultat justerats med ett skattemässigt koncernbidrag som indirekt har inneburit en kompensation för de bolag som haft ett negativt resultat.

Regionstyrelsen beslutade i januari 2020 att föreslå fullmäktige besluta att tillföra LISAB ett villkorat aktieägartillskott på 600 mnkr för att täcka de prognostiserade underskotten i dotterbolagens bokslut 2019. Av ärendet framgår att ägartillskottet lämnas av koncernfinansiering och tillförs LISAB i årsbokslutet 2019. Merparten av underskotten beror på de ökade pensionskostnaderna till följd av finansinspektionens beslut om sänkt diskonteringsränta. Genom att tillföra 600 mnkr förblir det egna kapitalet i LISAB oförändrat. Regionfullmäktige har ännu inte behandlats ärendet.

3.3.3 Uppföljning av ekonomi och verksamhet

Under året har nämnder och bolag följt upp verksamheten och ekonomin genom sex månadsrapporter, ett tertialbokslut per april, en delårsrapport per augusti samt ett årsbokslut som behandlats av nämnd eller styrelse. De koncernövergripande månadsrapporterna har behandlats av regionstyrelsens arbets- och personalutskott, tertialbokslutet av regionstyrelsen och delårsrapporten och årsredovisningen av regionfullmäktige.

Regionledningskontoret har under 2019 genomfört minst två uppföljningsmöten med respektive förvaltning och bolag. För nämnder och bolag med större ekonomiska problem har fler uppföljningsmöten genomförts. Exempelvis har regionledningskontoret haft månadsvisa möten med Karolinska. Vid dessa möten har bland annat läget när det gäller genomförandet av åtgärdsprogram diskuterats, liksom utvecklingen av kostnaderna och intäkterna, personalsituation och hur produktionen utvecklas. Under året har ägaren i form av produktionsutskottet resp. LISAB haft ett möte för ägardialog med respektive nämnd eller bolag. Produktionsutskottet har inte haft fler möten med Karolinska trots den allvarliga ekonomiska situationen.

Under 2019 har regionstyrelsens prognoser för det ekonomiska resultatet för hela regionen varierat. Under årets första månader låg prognosen i nivå med budget. Regionstyrelsen bedömde dock att det fanns osäkerhet i prognoserna för nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården, där den största risken bedömdes vara Karolinska Universitetssjukhusets anpassning till sitt nya uppdrag enligt framtidsplanen. Arbets- och personalutskottet godkände 9 april månadsrapporten per februari 2019 för Region Stockholm och 21 maj månadsrapporten för mars. I maj uppmanades nämnder och styrelser som prognostiserar underskott för 2019 att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Utskottet anförde i månadsrapporten per mars följande: ”Det är utmärkt att Region Stockholm sammantaget prognostiseras bedriva verksamheten inom beslutad budget. För en såväl kort- som långsiktig god ekonomisk hushållning är det av största vikt att nämnder och styrelser som

prognostiserar underskott i jämförelse mot beslutad budget skyndsamt vidtar erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans".

I tertialbokslutet per april uppgick resultatet (inkl. omställningskostnader) till -929 mnkr, vilket innebar en avvikelse i förhållande till budget på -711 mnkr. Orsaken var att sex nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården prognostiserade negativa avvikelser jämfört med budget, varav Karolinska stod för en negativ avvikelse på -950 mnkr. Av tertialbokslutet framgår att den ekonomiska situationen är allvarlig och att kraftfulla åtgärder skyndsamt måste vidtas inom respektive verksamhet för att reducera kostnadsutvecklingen och säkerställa budgeterade intäkter. Vidare framgår att det besvärliga ekonomiska läget kräver att nämnder och bolag omgående vidtar kraftfulla åtgärder och effektiviseringar för att nå av fullmäktige beslutad budget. Regionstyrelsen beslutade 12 juni 2019 att dels godkänna tertialbokslutet per april, dels anmoda de nämnder och bolag som inte har gjort en fullständig redovisning av de anmodanden som tilldelats i årsbokslutet 2018 att till delårsbokslutet per augusti 2019 inkomma med kompletterande uppföljning av anmodandena. Regionstyrelsens beslutade också att anmoda Södertälje Sjukhus AB att säkerställa åtgärder för en ekonomi i balans. Anmodan att säkerställa åtgärder för en ekonomi i balans omfattar därmed Karolinska, Södersjukhuset, Danderyds sjukhus och Södertälje sjukhus.

Månadsrapporterna per maj och juli 2019 var oförändrad jämfört med rapporterad prognos per april 2019. Av månadsrapporten per maj och juli framgår att regionledningskontoret bedömer att hälso- och sjukvården måste vidta ytterligare kraftigt resultatförbättrande åtgärder främst vid Karolinska, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus. Vidare framgår att en tät dialog mellan regionledningskontoret och respektive verksamhet är synnerligen angelägen för att löpande analyser ska kunna göras av de effekter och resultat som nås i verksamheterna. I månadsrapporten per juli framgår också att hittillsvarande dialoger visat att enighet gäller prognoserna, problemet är att åtgärdernas resultat uteblir, är begränsade eller försenade. Arbets- och personalutskottet godkände 27 augusti månadsrapporten per maj och 24 september månadsrapporten per juli utan några övriga åtgärder.

I delårsrapporten per augusti prognostiserades årets resultat (inklusive omställningskostnader) till 100 mnkr, vilket överstiger budget med 318 mnkr. Det innebär att årsprognosen hade förbättrats med ca 1 mdkr jämfört med prognosen per juli, främst till följd av att intäkter avseende specialdestinerade statsbidrag och skatteintäkter beräknades öka. Samtidigt försämrades framför allt Karolinskas prognos med 394 mnkr från -950 mnkr i tertialbokslutet per april till -1 344 mnkr. Av delårsrapporten framgår att det är helt nödvändigt att de nämnder och bolag som redovisar en negativ resultatavvikelse i jämförelse med budget fördjupar och fullföljer arbetet med sina åtgärdsprogram för att uppnå en ekonomi i balans. Vidare framgår att regionledningskontoret i samverkan med de nämnder och bolag som har störst problem kommer att ge mesta möjliga stöd för att nuvarande och tillkommande

åtgärder ska kunna genomföras så att mål, uppdrag och en ekonomi i balans kan nås i Region Stockholm. Regionfullmäktige beslutade på regionstyrelsens förslag den 20 november att godkänna delårsbokslutet per augusti 2019. Inga beslut har tagits om uppföljning eller återrapportering vare sig till produktionsutskottet, regionstyrelsen eller fullmäktige.

Prognosen per september var oförändrad jämfört med den rapporterade prognosen per augusti. Av månadsrapporten framgår att det ekonomiska läget för sex verksamheter inom hälso- och sjukvården är allvarligt och i rapporten understryks därför att det är nödvändigt att den nu något lägre kostnadsutvecklingen fortsätter att minska. Vidare framgår i den löpande texten att berörda nämnder och bolag även måste vidta åtgärder för att förbättra tillgängligheten på akutmottagningarna. Inga explicita beslut har tagits med anledning av detta och det är oklart hur detta kommunicerats till berörda. Arbets- och personalutskottet beslutade 26 november att godkänna månadsrapporten per september samt att lägga Karolinskas reviderade verksamhetsplan 2019 till handlingarna.

Region Stockholms samlade prognos (inkl. omställningskostnader) per oktober uppgick till 300 mnkr, vilket innebar en avvikelse i förhållande till budget på 518 mnkr. Prognosen innebar en förbättring med 200 mnkr jämfört med prognosen per september. Av månadsrapporten framgår att det ekonomiska läget för Karolinska, Södersjukhuset, Danderyds Sjukhus och Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje var allvarligt. Regionledningskontoret underströk därför att det är nödvändigt att kostnadsutvecklingen i Region Stockholm minskar. Även i oktober framgår i löptexten att berörda nämnder och bolag måste vidta åtgärder för att förbättra tillgängligheten på akutmottagningarna. Av månadsrapporten framgår återigen att regionledningskontoret fortsatt i samverkan med de nämnder och bolag som har störst problem, genom uppföljning och analyser, kommer ge mesta möjliga stöd för att nuvarande och tillkommande åtgärder ska kunna genomföras så att mål, uppdrag och en ekonomi i balans kan nås i Region Stockholm. Det framgår inte om det lämnats någon återrapportering om vad det tidigare beslutet i augusti om samma uppdrag, dvs. att ge stöd, gett för resultat. Arbets- och personalutskottet beslutade 17 december 2019 att godkänna månadsrapporten per oktober 2019.

Årets resultat för Region Stockholm uppgår 2019 till 1 497 mnkr, dvs. en ökning med 1 197 mnkr jämfört med prognosen per oktober. Det förbättrade resultatet beror bland annat på att resultaten för koncernfinansiering ökade med 731 mnkr, för regionledningskontoret med 228 mnkr, för SL med 131 mnkr och för fastighets- och servicenämnden med 115 mnkr jämfört med oktoberprognosen. Samtidigt försämrades Karolinskas resultat med ytterligare 243 mnkr. Årets resultat motsvarar ca 1,8 procent av skatter och generella statsbidrag.

3.3.4 Karolinska Universitetssjukhuset

Karolinska Universitetssjukhusets ekonomiska resultat för 2018 uppgick till - 822 mnkr, vilket innebar ett svårt utgångsläge sett till sjukhusets möjlighet att få en ekonomi i balans under 2019. Mot bakgrund av det ekonomiska läget vid ingången av 2019 beslutade fullmäktige den 12 mars 2019 i ärendet ”Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm”[45] om ändrade ekonomiska förutsättningar för Karolinska. Fullmäktige beslutade att ur regionstyrelsens anslag för oförutsedda kostnader öka anslaget till hälso- och sjukvårdsnämnden med 130 mnkr för ökad ersättning till Karolinska. Vidare beslutades att sänka resultatkravet för Karolinska från +30 mnkr till -280 mnkr, dvs. med 310 mnkr. Av ärendet framgår att resultatkraven för Karolinska för åren 2020-2022 ska sättas på en nivå som medför att årets underskott på 280 mnkr återställs.

I regionens budget för 2020 som antogs av regionfullmäktige den 20 november 2019 ligger Karolinskas resultatkrav för 2020 på 53 mnkr. Perioden under vilken det budgeterade negativa resultatet på 280 mnkr ska återställas har utsträckts till 2023.[46]

Karolinska redovisar 2019 ett negativt resultat på 1 867 mnkr, vilket innebär en avvikelse mot fullmäktiges resultatkrav på 1 587 mnkr. Till detta kommer också krav på att återställa det budgeterade negativa resultatet på 280 mnkr till år 2023. Det svåra ekonomiska läget för Karolinska stod klart redan hösten 2018 och sjukhuset redovisade 2018 ett negativt resultat på 822 mnkr och hade därmed ett för högt kostnadsläge redan vid ingången av 2019. Trots ett tillskott har den ekonomiska situationen fortsatt att försämras under våren 2019.

Nämnden för Karolinska beslutade i april 2019 att hemställa hos regionfullmäktige om ett ägartillskott på 1 040 mnkr för att återställa Karolinskas eget kapital till motsvarande 50 procent av ingående eget kapital inklusive prognostiserat underskott 2019. I ärendet hänvisades till de tidigare sanktionsreglerna för akutsjukhusen[47] som om de skulle tillämpas innebar att det egna kapitalet skulle återställas om sjukhusets förluster översteg 50 procent av det egna kapitalet. Detta regelverk var tänkt att tillämpas för de sjukhus som är aktiebolag, men även Karolinska omfattades eftersom sjukhuset bedrevs under s.k. bolagslikande former. Detta förhållande har dock upphört från innevarande mandatperiod. Sanktionsreglerna har också upphört genom fullmäktiges beslut i budget 2019.

På informell inrådan av regionledningskontoret har Karolinskas ledning räknat om tillskottet. Nämnden för Karolinska beslutade därefter 2019-06-19 att hemställa hos regionfullmäktige om återställande av Karolinskas egna kapital

[45] LS 2018-1179 Avstämning av budget 2019 för Region Stockholm
[46] Budget 2020 för Region Stockholm, beslut, Regionfullmäktige, 2019-11-20, RS RS 2019-0829, s. 107.
[47] Fastställande av soliditet, eget kapital, resultatdispositionsregler, redovisning av pensionskostnad samt sanktionsregler för akutsjukhusen, LS 0901-0012

genom ett ägartillskott på 2 257 mnkr. Regionstyrelsen har i ärendet om årsredovisningen föreslagit fullmäktige att Karolinska Universitetssjukhuset tillförs ett kapitaltillskott på 2 924 mnkr. Kapitaltillskottet innebär enligt ärendet en överföring inom förvaltningsorganisationen av likviditet från Koncernfinansiering till Karolinska Universitetssjukhuset.

Enligt policyn *Integrerad ledning och styrning* ska regionstyrelsen ta ställning till om en hemställan från en nämnd eller styrelse är befogad eller inte. Revisionen har i såväl årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen som i delrapport 2019 för regionstyrelsen pekat på vikten av att en hemställan från en nämnd eller bolag hanteras på ett tydligt sätt. Detta för att besked om beviljande eller avslag ges i tid så att nämnden eller bolaget får rimliga förutsättningar för att vidta åtgärder. Revisionen menade också att det behöver tydliggöra i vilket skede som ärendet ska lyftas på politisk nivå.

Nämnden för Karolinska beslutade också i april 2019 att ”ta upp ett temporärt brygglån” på 800 mnkr för att klara sjukhuset likviditet i avvaktan på besked om kapitaltillskott. Revisionen noterar att nämnden har tagit upp ett lån på detta belopp hos regionstyrelsen. Nämnden beslutade den 29 november att utöka lånet med ytterligare 600 mnkr, dvs. till sammanlagt 1 400 mnkr för att säkerställa sjukhusets betalningsförmåga t.o.m. juni 2020.[48]

Regionledningskontoret har under 2019 haft en utökad uppföljning av Karolinskas ekonomi och verksamhet. Utöver den ordinarie uppföljningen, har särskilda uppföljningsmöten genomförts med sjukhuset varje månad. Som framgår ovan har produktionsutskottets presidium under 2019 genomfört ett möte för ägardialog med ordföranden och sjukhusdirektören för Karolinska, trots det allvarliga läget.

Regionstyrelsen har i uppsiktsrapporten för 2017[49] och i årsredovisningen för 2018 anmodat nämnder och bolag som inte uppnått sitt resultatkrav enligt fullmäktiges beslut att säkerställa åtgärder för en ekonomi i balans. I delårsrapporten för 2019[50] beslutade regionstyrelsen åter att lämna anmodan till de nämnder och bolag som inte uppnår resultatkravet att vidta åtgärder. Bland de verksamheter som fått en anmodan vid alla tre tillfällen finns Karolinska, vilket innebär att anmodan inte haft någon större praktisk effekt eftersom Karolinskas ekonomiska problem fortsatt att försämrats.

Som tidigare framgått har regionledningskontoret i årsredovisningen bedömt att samtliga anmodanden har uppmärksammats och att åtgärder genomförs, varför samtliga anmodanden kan stängas. Avvikelserna följs i fortsättningen upp som en del av den ordinarie uppföljningen och i det kontinuerliga förbättringsarbetet hos nämnder och bolag. Detta gäller enligt regionledningskontoret särskilt Karolinska där ytterligare åtgärder krävs för att anpassa

[48] Utökat brygglån, §9 Ekonomi och produktion, beslut, Karolinska universitetssjukhuset, K2019-9862, 2019-11-29.
[49] Uppsiktsrapport 2017 LS 2018-0486
[50] Delårsrapport per augusti 2019 för Region Stockholm , RS 2019-0237

kostnader och bemanningen till det beslutade vårduppdraget och uppnå en ekonomi i balans. Ytterligare åtgärder krävs även för att säkerställa att tillgänglighetsmålet vård i rätt tid uppnås.

3.3.5 Bedömning

Revisionen konstaterar att det prognosticerade resultatet för regionen som helhet successivt, framförallt i slutet av året, har ökat. Prognossäkerheten i de rapporter som lämnas till regionstyrelsen och regionfullmäktige behöver förbättras för att säkerställa en större träffsäkerhet i prognoserna. Revisionen kan också konstatera att koncernfinansiering under flera år redovisat resultat som väsentligt överstiger budgeterade resultatkrav. En försiktighet i budgeteringen har lett till att regionen som helhet klarat av att leverera ett positivt resultat även om några nämnder och/eller bolag inte nått sina resultatkrav.

Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskottet har i samband med den löpande uppföljningen uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Under hösten har regionstyrelsen uppdragit till regionledningskontoret att, i samverkan med de nämnder och bolag som har störst problem, ge mesta möjliga stöd för att nuvarande och tillkommande åtgärder ska kunna genomföras så att mål, uppdrag och en ekonomi i balans kan nås. Det har dock inte lämnats någon särskild återrapportering till regionstyrelsen om vad detta uppdrag lett till. Revisionen konstaterar att Karolinska universitetssjukhuset redan vid ingången av 2019 befann sig i ett mycket allvarligt ekonomiskt läge. Regionstyrelsen beredde ett ärende till fullmäktige som i mars 2019 beslutade om ändrade ekonomiska förutsättningar för Karolinska. Trots detta har underskotten fortsatt att öka. Revisionen konstaterar att produktionsutskottet endast haft ett möte med ordföranden och sjukhusdirektören under året.

Revisionen bedömer att förutsättningarna för att akutsjukhusen ska kunna bedriva vård enligt avtal och med en ekonomi i balans inte är tydliggjorda ur flera perspektiv. Det gäller framförallt Karolinska universitetssjukhuset som befinner sig i ett mycket allvarligt ekonomiskt läge. En hemställan från sjukhuset om återställande av Karolinskas egna kapital kommer att hanteras först efter ett drygt år i ärendet om årsredovisningen för 2019. Regionstyrelsen föreslår fullmäktige att tillföra Karolinska Universitetssjukhuset ett kapitaltillskott på 2 924 mnkr. Revisionen vill liksom tidigare peka på vikten av att nämnder och bolag får ett besked om beviljande eller avslag för att i god tid kunna vidta nödvändiga åtgärder. Vidare har frågan om ersättning för investeringsrelaterade kostnader för Karolinska inte hanterats i vårdavtalet för 2020 och är i mars ännu inte avgjord.

Regionstyrelsens styrning av att verksamheterna vidtar åtgärder för att få en ekonomi i balans har skett genom att regionstyrelsen anmodar nämnder och bolag att vidta åtgärder. Under senare år har anmodan använts i allt högre grad, men effekten av anmodan är inte tydlig. Trots upprepade anmodanden

till Karolinska och Danderyds sjukhus om att vidta åtgärder för en ekonomi i balans har underskotten fortsatt att öka, framför allt för Karolinska.

3.4 Styrning av investeringar

3.4.1 Investeringsprocessen – förutsättningar för styrning och samordning

I ett särskilt projekt[51] under 2019 har revisionen granskat om Region Stockholms nya investeringsprocess ger tillräckliga förutsättningar för styrning och samordning av regionens investeringsverksamhet för att säkerställa en god ekonomisk hushållning på sikt.

Revisionen har i projektrapporten framhållit att reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder behöver revideras så att det stämmer överens med gällande riktlinjer för investeringar. Vidare behöver ansvaret för vårdinvesteringar utifrån ett systemperspektiv förtydligas. Den tolkning som nu görs av Locum, hälso- och sjukvårdsförvaltningen och vårdgivare, att hälso- och sjukvårdsnämnden indirekt har ett sådant ansvar, bör framgå i både reglementet och riktlinjerna, så att det blir tydligt om nämnden ska ha ett ansvar att initiera och finansiera sådana investeringar och vilka belopp detta i så fall gäller.

Revisionen har sedan flera år tillbaka framfört behovet av en hanteringsordning för projekt som löper över flera år. Utifrån skrivningarna i de nya riktlinjerna menar revisionen att regionstyrelsen tar ett steg i den riktningen. Revisionen menar dock att det inte klargörs i tillräcklig grad hur omprioritering inom berörda nämnders och bolagsstyrelsers totala investeringsutrymme ska hanteras. Regionstyrelsen bör därför förtydliga hur avvikelser ska hanteras och finansieras i praktiken utifrån de möjligheter berörda verksamheter faktiskt har att flytta budgetmedel mellan beslutade objekt med bibehållen kontroll av enskilda investeringar över tid utifrån fattade genomförandebeslut.

Vidare saknas skrivningar i de styrande principerna och i riktlinjerna om återrapportering till fullmäktige av investeringarnas status och prognostiserade framdrift. Revisionen bedömer att regionens riktlinjer för investeringar behöver kompletteras för att även säkerställa att de krav på återrapportering som normeringen på redovisningsområdet ställer från och med 2020 följs.

Revisionen bedömer även att de nya riktlinjerna för investeringar behöver förtydligas inom flera delområden. Det gäller till exempel hur genomförande av och ställningstagande till resultaten av genomförda second opinions på tjänstemannanivå ska hanteras i investeringsprocessens beslutsstruktur och vilket innehåll och vilken kvalitet beslutsunderlag ska ha i hållbarhetsfrågor. Även modellen för prioriteringar behöver utvecklas och kompletteras. Dessutom bedömer revisionen att det behövs en dokumenterad instruktion för investeringsrådet som tydliggör uppgifter, ansvar och mandat.

[51] Regionrevisorerna, Projektrapport, 14/2019 Investeringsprocessen – Förutsättningar för styrning och samordning, RK 2020 - 0025

Revisionen bedömer att regionstyrelsens beredning av fullmäktiges beslut att investeringsstrategin skulle upphöra att gälla inför 2019 skapat en situation där nämnder och styrelser under större delen av 2019 saknat ett tillräckligt heltäckande stöd för hur de ska bereda och hantera investeringsärenden inför beslut. En konsekvens av detta är att ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019. Efter att sex investeringsärenden skickats till regionledningskontoret för vidare beredning inför beslut i regionstyrelse/fullmäktige har trafikförvaltningen fått muntlig information om att ärendena istället ska beslutas i trafiknämnden.

Trafiknämnden har därefter beslutat om ärenden över den beloppsgräns på 300 mnkr som enligt de styrande principerna är gränsen för när ett ärende är av principiell beskaffenhet och därmed ska beslutas av fullmäktige. Ett av dessa är ett delgenomförandebeslut på 170 mnkr gällande livstidförlängning av gröna linjens signalsystem[52] som är en del av objektet Anpassning trafikstyrningssystem befintlig tunnelbana, beräknat till över 300 mnkr. Det framgick av ärendet att beslutet handlade om en del av en mer omfattande investering och eftersom investeringar ska betraktas i sin helhet vid beredningen borde detta delgenomförandebeslut ha behandlats av fullmäktige.

Trafiknämnden har även beslutat om fem utrednings- respektive inriktningsbeslut som alla var och en har en, direkt angiven eller uppskattad, totalutgift på mer än 300 mnkr, t.ex. objekt Samkörbarhet[53] och objekt Bytespunkt Slussens upprustning[54]. Tidigare har utrednings- respektive inriktningsbeslut överstigande 100 mnkr beslutats av regionstyrelsen/fullmäktige. Enligt de nya riktlinjerna som beslutades i november 2019 ska regionstyrelsen/fullmäktige besluta om planerings- och utredningsbeslut med en beloppsgräns på 300 mnkr. En annan tolkning har dock gjorts under mellanperioden.

Revisionen bedömer därför att regionledningskontorets hantering av de sex investeringsärenden som skickats från trafiknämnden till regionstyrelsen löpande under 2019 för vidare beredning inför beslut i fullmäktige inte hanterats i enlighet med de styrande principerna som beslutades i samband med beslut om budget 2019. Regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet under 2019 har därmed inte varit tillräcklig. Fullmäktige har i och med detta inte erhållit några beslutsunderlag för prioritering av vilka investeringar som ska genomföras inom ramen för regionens tillgängliga investeringsutrymme.

Revisorerna i revisorsgrupp I överlämnade rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2020-06-01. Regionstyrelsen har begärt förlängd tid för yttrandet till 2020-10-31.

[52] TN 2015-0991
[53] SL 2018-0133
[54] SL 2013-1569

3.4.2 Strategisk planering och samordning av vårdfastigheter

I ett särskilt projekt[55] under 2019 har revisionen granskat om de nämnder och styrelser som är ansvariga för vårdens fastigheter säkerställer en strategisk planering, styrning och samordning utifrån verksamheternas behov.

Revisionen har i projektrapporten framhållit att regionstyrelsens beredning av fastighets- och servicenämndens reglemente har inneburit en kommunalrättsligt svårhanterad begränsning av nämndens självständighet som kan försvåra fullmäktiges möjlighet att utkräva ansvar av nämnden. Utgångspunkten i kommunallagen är att en nämnd själv avgör hur verksamheten lämpligast ska bedrivas, exempelvis genom en egen förvaltning. I fastighets- och servicenämndens reglemente fastslås dock att nämndens förvaltningschef för fastighetsverksamheten ska vara Locums vd och att nämndens genomförande av fastighetsverksamheten ska köpas från det regionägda bolaget Locum. Utifrån rådande förhållande bedömer revisionen att en form av ansvarsgenombrott uppstå vilket innebär att ansvaret för hur verksamheten bedrivits istället för att hamna på nämnden riskerar att falla tillbaka på fullmäktige. Revisionen bedömer därför att regionstyrelsen i sin beredning inte i tillräcklig omfattning grundat förslag till reglemente utifrån gällande lagstiftning och påverkan på nämndernas förutsättningar utifrån ett kommunalrättsligt perspektiv.

I projektrapporten framhåller revisionen vidare att det finns risk för att motstridiga intressen kan uppstå till följd av att det är personunion mellan ledamöterna i nämnden och Locums styrelse eftersom ledamöter i nämnd respektive bolag ska tillgodose olika perspektiv dvs. förtroendemanna- och sysslomannaperspektivet. Revisionen bedömer därför att ledamöterna i nämnden respektive bolagsstyrelsen behöver säkerställa att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning som utgår från rättsliga förutsättningar utifrån lagstiftningens olika krav på ledamöter i nämnd respektive i bolagsstyrelse.

Ett förvaltningsavtal från 1993 mellan Stockholms läns landsting (Region Stockholm) och Locum ger Locum uppdrag såväl i förvaltnings- som i fastighetsägarrollen av vårdens fastigheter. Revisionen anser att fastighets- och servicenämndens ansvar enligt reglementet delvis överlappar bolagets ansvar enligt förvaltningsavtalet. För att minska risken för att det uppstår otydligheter i roll- och ansvarsfördelning mellan nämnden och Locum har revisionen rekommenderat att förvaltningsavtalet behöver ses över så att innehållet i reglementet och i förvaltningsavtalet blir konsistenta och inte överlappande.

Regionstyrelsen har i yttrande[56] över rapporten påtalat dels att nämnder och bolag inom Region Stockholm inte ska ha styrande dokument som överlappar och fördelar ansvar otydligt, dels att regionledningskontoret bereder en

[55] Regionrevisorerna, Projektrapport, 8/2019 Strategisk planering och samordning av vårdfastigheter, RK 2019 - 0064
[56] RS 2019 - 1209

översyn av reglementena för regionstyrelsen och övriga nämnder. Som en del i det arbetet kommer, enligt uppgift, reglementet för fastighets- och servicenämnden att ses över för att säkerställa att det inte är överlappande med nämndens reviderade förvaltningsavtal med Locum. I övrigt kommenterar regionstyrelsen inte revisionens kritik av regionstyrelsens beredning av fastighets- och servicenämndens reglemente.

3.4.3 Riktlinjer för investeringar

Region Stockholm har sedan i slutet av 2019 en ny riktlinje för investeringar. Med tanke på att främst fastighets- och servicenämnden och trafiknämnden har stora och fleråriga investeringsutgifter är det viktigt att säkerställa en korrekt fördelning mellan vad som ska redovisas som driftkostnad och när investering ska ske. Enligt riktlinjerna har regionen en åtgärdsvals- och investeringsprocess som består av åtta faser vilka delas in i tre delprocesser; åtgärdsval, investering och effektrealisering. Grundprincipen är att den första och den sista fasen, åtgärdsvalsprocessen och effektrealiseringsfasen ska redovisas som driftskostnader. Grundprincipen är att den första fasen, åtgärdsvalsprocessen ska redovisas som driftskostnader. Revisionen noterar att de ordval som används för de olika faserna i riktlinjen inte är desamma som i vare sig Lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer eller i K3 regelverket vilket är de redovisningsprinciper som regionens bolag följer. Då de olika faserna benämns olika kan det enligt revisionen innebära en svårighet att förstå kopplingen mellan regionens riktlinjer och redovisningsregelverken.

3.4.4 Bedömning

Revisionen bedömer att de styrande principerna, tillsammans med de nya riktlinjerna inom investeringsområdet inför 2020, skapar förutsättningar för en tydligare och mer transparent styrning och samordning av regionens investeringsverksamhet framöver. De nya riktlinjerna behöver dock förtydligas inom flera delområden, exempelvis hur resultatet av second opinions ska hanteras i beslutsstrukturen. Vidare anser revisionen att reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder behöver revideras så att det stämmer överens med gällande riktlinjer för investeringar samt att ansvaret för vårdinvesteringar utifrån ett systemperspektiv förtydligas.

Vidare bedömer revisionen att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

Väl fungerande fastigheter utgör en förutsättning för regionens vårdverksamheter. Den strategiska planeringen, styrningen och samordningen inom fastighetsområdet säkerställer dock inte att verksamheternas behov tillgodoses. Revisionen bedömer att det med den nuvarande organisationen finns risk att ingen tar ansvaret fullt ut för den strategiska fastighetsplaneringen för regionens vårdfastigheter. Befintliga styrdokument som reglerar roller och ansvar bör därför ses över så att innehållet blir tydligt och inte överlappande.

3.5 Produktivitet och effektivitet – förutsättningar att styra, mäta och följa upp

I ett särskilt projekt[57] har revisionen granskat om det finns förutsättningar att styra, mäta och följa upp att produktiviteten och effektiviteten i vårdens verksamheter ökar.

Inom ramen för Framtidsplanen genomförs omfattande investeringar som kommer att leda till ökade investeringsrelaterade kostnader, vilket enligt fullmäktiges budget ska klaras genom att vården effektiviseras. I budget 2019 förekommer flera skrivningar om att produktivitet och effektivitet ska öka.

När det gäller möjligheterna att faktiskt styra genom att mäta och följa upp har ett arbete skett inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen 2019, inför 2020 som gäller akutsjukhusen. För primärvården saknas uttalade mål för produktivitet och effektivitet i budgeten. Sjukhusvården och primärvården mäter dessutom produktivitet och effektivitet på olika sätt och sätten att mäta har dessutom förändrats över åren.

Trots ett relativt stort fokus på att öka produktiviteten och effektiviteten allmänt inom vården styr vårdavtalen i de flesta fall varken mot ökad effektivitet eller ökad produktivitet. De nya sjukhusavtalen ställer indirekt krav på en ökad produktivitet. Regionledningskontoret har under året arbetat med att utveckla indikatorn hög effektivitet, som presenterades i budget 2019. Eftersom hälso- och sjukvården är ett komplext system som enligt regionledningskontoret inte kan mätas med enbart en indikator har regionledningskontoret valt ut sju indikatorer som tillsammans bildar indikatorn ”hög effektivitet” i budget 2020. Revisionen noterar i projektrapporten att uppföljningen av indikatorn hög effektivitet enligt budget 2020 och uppföljningen av effektiviseringskravet i de nya sjukhusavtalen skiljer sig åt. Det sammanvägda måttet ”hög effektivitet” tar hänsyn till kvalitetsaspekter och måluppfyllelse, medan uppföljning av effektivisering i sjukhusavtalen i huvudsak tar sikte på en effektivisering i termer av lägre kostnad för produktionen. Regionstyrelsens styrning genom budget och hälso- och sjukvårdsnämndens styrning via vårdavtalen styr inte på ett tydligt sätt mot ökad produktivitet och effektivitet och skiljer sig dessutom åt.

Revisionens sammanfattande bedömning är att det inte finns tillräckliga förutsättningar att styra, mäta och följa upp att produktiviteten och effektiviteten i vårdens verksamheter ökar. Revisionen noterar ett ökat fokus på vårdens produktivitet och effektivitet i budget 2019 och 2020, vilket förutsätter att det finns tydlighet i vilka sätt som ska användas för att mäta produktivitet och effektivitet. Det saknas dock enhetlighet i när och hur olika mått som finns ska användas.

Revisionen har därför rekommenderat regionstyrelsen och hälso- och

[57] 11/2019 Produktivitet och effektivitet i vården – Förutsättningar att styra, mäta och följa upp

sjukvårdsnämnden att säkerställa förutsättningar för att styra att produktiviteten och effektiviteten i vårdens verksamheter ökar genom enhetlighet i sätten att mäta och följa upp.

Regionstyrelsen har ombetts att yttra sig över rapporten senast 2020-05-28. Regionstyrelsen har begärt dispens till 2020-11-24.

3.6 Samlad bedömning av ekonomistyrning

Revisionen bedömer liksom tidigare år att regionstyrelsens långsiktiga ekonomiska styrning inte säkerställer en kontroll över den framtida kostnadsutvecklingen. Kostnaderna ligger fortsatt på en hög nivå och innebär att flera verksamheter, i huvudsak akutsjukhusen, inte har klarat en ekonomi i balans 2019. De riskerar därmed att ha en för hög kostnadsnivå vid ingången av år 2020. Revisionen konstaterar att regionens positiva resultat de senaste åren främst har berott på externa faktorer som ökade statsbidrag och skatteintäkter samt en låg ränta.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskottet har i samband med den löpande uppföljningen uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Mot bakgrund av Karolinska universitetssjukhusets ekonomiska läge redan vid ingången av 2019 beredde regionstyrelsen ett ärende till fullmäktige som i mars 2019 beslutade om ändrade ekonomiska förutsättningar för Karolinska. Trots detta har underskotten fortsatt att öka. Regionstyrelsen har under hösten uppdragit till regionledningskontoret att, i samverkan med de nämnder och bolag som har störst problem, ge mesta möjliga stöd så att mål, uppdrag och en ekonomi i balans kan nås. Det har dock inte lämnats någon särskild återrapportering till regionstyrelsen om vad detta uppdrag lett till.

Revisionen bedömer också att förutsättningarna för att akutsjukhusen ska kunna bedriva vård enligt avtal och med en ekonomi i balans inte är tydliggjorda ur flera perspektiv. Det gäller framförallt Karolinska universitetssjukhuset som befinner sig i ett mycket allvarligt ekonomiskt läge. En hemställan från sjukhuset om ett tillskott 2019 har i mars 2020 ännu inte behandlats på politisk nivå. Revisionen vill därför peka på vikten av att nämnder och bolag får besked om beviljande eller avslag på en hemställan i god tid för att få rimliga förutsättningar för att vidta åtgärder. Frågan om ersättning för investeringsrelaterade kostnader för Karolinska har inte hanterats i vårdavtalet för 2020 och är i mars ännu inte avgjord.

Vidare har regionstyrelsen, dess produktionsutskottet eller LISAB inte haft en tydlig roll vid framtagandet av vårdavtalen med sjukhusen. Revisionen anser därför att regionstyrelsen behöver tydliggöra rollen som ägare och hur ägaren framöver ska kunna ta en mer aktiv roll i utvecklingen av avtalen med

de egenägda vårdgivarna i syfte att skapa bättre förutsättningar för sjukhusen att effektivt kunna utföra sina uppdrag.

Revisionen bedömer att de styrande principerna och de nya riktlinjerna inom investeringsområdet skapat förutsättningar för en tydligare och mer transparent styrning och samordning av regionens investeringsverksamhet. Riktlinjerna behöver dock förtydligas inom flera delområden. Revisionen bedömer vidare att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet under 2020 inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

4 Samordning samt styrning och intern kontroll av verksamheten

I detta avsnitt görs en bedömning av hur regionstyrelsen tar ansvar för att det finns en uppsikt och samordning av regionens verksamheter samt intern styrning och kontroll i verksamheten. Avsnittet är en del av bedömningen av hur nämnden tar ansvar för att det finns en intern styrning och kontroll som leder till måluppfyllelse och regelefterlevnad. Se även avsnitt 3. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 3.

4.1 Vårdens kompetensförsörjningsarbete

Revisionen har i ett särskilt projekt[58] granskat om arbetet med anpassning av arbetssätt och arbetsorganisation styrs systematiskt så att förutsättningar finns att säkerställa rätt kompetens i verksamheten. Bakgrunden är att fullmäktige i mål och budget 2019 understryker att den strategiska kompetensförsörjningen inom sjukvården är ett område där regionen har svårigheter att nå tillräckliga resultat, vilket innebär risker för både verksamhet och patienter.

Granskningen berör regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens roller och ansvar när det gäller kompetensförsörjning. Dessutom utgår granskningen från två exempel på projekt som syftar till att lösa kompetensbrist; Södertälje sjukhus Bemanningspool och Stockholms läns sjukvårdsområdes arbete med uppgiftsväxling.

Granskningen visar att den systematiska styrning av kompetensförsörjning som är nödvändig för långsiktighet i arbetet till viss del saknas. Kompetensförsörjningsstrategin ska framöver konkretiseras via budget och arbetet får därmed ett-årsperspektiv. Med den utmaning som kompetensförsörjningen innebär menar revisionen att det förutom mer kortsiktiga insatser även behövs mer långsiktighet i arbetet med anpassning av arbetssätt och arbetsorganisation. Revisionen bedömer därför att regionstyrelsen bör säkerställa att

[58] Regionrevisorerna, 10/2019 Två lösningar i vårdens kompetensförsörjningsarbete – uppgiftsväxling och bemanningspool

konkretiseringen av arbetet med kompetensförsörjningsstrategin sker på längre sikt än ett år i taget.

Det huvudsakliga verktyg som är tänkt att användas i hela regionen för kompetensförsörjning är kompetensplaneringsmodellen KOLL i IT-systemet ProCompetence. Revisionen bedömer att med endast en dryg tredjedel av regionens anställda som användare kan verktyget inte ge det samlade underlag eller den systematik som behövs, och begränsar möjligheterna att fungera som stöd vid samverkan. Revisionen bedömer att regionstyrelsen därför bör analysera skälen till den låga användningen av KOLL, verktygets begränsningar och eventuella behov av kompletterande verktyg för att ge stöd i kompetensplaneringsarbetet.

Revisionen anser att en mer systematisk kunskapsöverföring gällande verksamheternas konkreta lösningar på kompetensförsörjningsbristen skulle underlättas av mer formaliserade informationsvägar som komplement till dagens nätverk och verksamheters enskilda initiativ. Revisionen bedömer därför att regionstyrelsen bör säkerställa förutsättningarna för en mer systematisk kunskapsöverföring gällande verksamheternas konkreta lösningar på kompetensförsörjningsbristen.

Rapporten har överlämnats till regionstyrelsen för yttrande senast 2020-05-28. Regionstyrelsen har begärt dispens att svara till den 24 november.

4.2 Framtidens vårdinformationsmiljö

I december 2017 fattade fullmäktige genomförandebeslut på 2,2 mdkr för investeringsobjektet framtidens vårdinformationsmiljö (FVM). FVM syftar till att realisera framtidsplanens intentioner om nätverkssjukvård och nya arbetssätt för hälso- och sjukvården. Ambitionen är att vårdinformationen i framtiden ska följa med patienten på dennes väg genom vården, som väldigt ofta berör olika huvudmän, vårdgivare och IT-system. FVM består av två delar: vårdstöd och vårdkontinuitetsstöd. Förenklat uttryckt är vårdstöd den del som innebär informationsdelning och kommunikation mellan vårdenheter inom samma vårdgivare. Vårdkontinuitetsstöd är den del som är informationsdelning och kommunikation mellan vård och omsorg och mellan vårdgivare som har olika vårdstöd. Det är detta som ska stödja vårdgivarnas samverkan inom den s.k. nätverkssjukvården.

Revisionen granskade 2018, i ett särskilt projekt, styrningen och samordningen av FVM.[59] Mot bakgrund av satsningens omfattning och de genomgripande förändringar den medför, både för informationsmiljön och arbetssätt, har revisionen fortsatt granskat FVM med fokus framför allt på beslutsunderlag och riskanalyser inför upphandlingen av IT-stöd för hantering av vårdinformation som publicerades under 2019.

[59]Landstingsrevisorerna, Framtidens vårdinformationsmiljö - Förutsättningar för IT- och verksamhetsutveckling, projektrapport 9/2018

4.2.1 Sekretessbelagda uppgifter

Under granskningens gång har revisionen haft svårt, trots upprepade förfrågningar, att fullt ut få ta del av uppgifter p.g.a. hänvisning till sekretess. De förtroendevalda revisorerna, och därmed deras sakkunniga, har enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) rätt att inhämta all behövlig information. Även regionens anställda har upplysningsskyldighet till revisionen. Uppgiftsskyldigheten bryter igenom eventuell sekretess[60]. Om sekretessbelagda uppgifter ges till revisonen överförs också sekretessen[61].

4.2.2 Ansvar och roller

FVM bedrivs i programform med en programledning där regiondirektören är programägare. Regiondirektören är också ordförande i styrgruppen som består av tjänstemän på högre chefs- och direktörsnivåer som representerar vårdorganisationer och förvaltningar. Det finns även en beredande tjänstemannagrupp, programrådet, som består av representanter för ekonomi, juridik osv. samt representanter för vården. Enligt intervjuer har programmet under året minskat både antalet anställda och konsulter, som en följd bland annat av programmets omgjorda program- och projektstruktur. En delvis ny ledning har också tagit över programmet.

Regionstyrelsen har tagit beslut om fastställande av slutlig kravspecifikation och förfrågningsunderlag inför upphandlingen. [62] Regionstyrelsen kommer också att fatta tilldelningsbeslutet. Med genomförandebeslutet[63] uppdrog fullmäktige åt regionstyrelsen att ansvara för och fatta samtliga kommande nödvändiga beslut vid genomförandet av upphandlingen.

I *Programdirektiv – Framtidens vårdinformationsmiljö SLL (FVM SLL)*[64] anges att regionstyrelsen är ansvarig för programmets genomförande. I revisionens tidigare granskning konstateras att ansvaret inte nämns i styrelsens reglemente. Revisionen har tidigare också bedömt att regionstyrelsens delegering ”leda arbetet med genomförandet av framtidens vårdinformationsmiljö” till innovations- och utvecklingsutskottet innebär en risk att kommunallagens delegeringsbestämmelser överskrids. Att styrelsen delegerat till innovations- och utvecklingsutskottet att leda genomförandet av framtidens vårdinformationsmiljö innebär enligt revisionens bedömning att ett helt verksamhetsområde delegerats till utskottet. Enligt kommunallagen kan ett helt verksamhetsområde inte delegeras till ett utskott, eftersom utskottet då förvandlas till en nämnd. Revisionens rekommendation att säkerställa att den delegation som ges är så preciserad att styrelsen fortfarande kan behålla ledningen, kontrollen och ansvaret för verksamheten kvarstår.

Revisionen har tidigare rekommenderat regionstyrelsen att tydliggöra beskrivningar över ansvarsfördelningen och beslutsstrukturen i programmet,

---

[60] 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
[61] 11 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
[62] Protokoll 2019-09-24 (RS 2019-0063)
[63] LS 2016-1434
[64] Senast ändrad 2018-09-03, diarienummer saknas.

framför allt vilka beslut som ska fattas på tjänstemanna- respektive politisk nivå. Regionstyrelsen instämde i yttrandet[65] över projektrapporten i rekommendationen och framförde att ett sådant arbete hade påbörjats. Uppdaterat programdirektiv[66] visar att den formella beslutsstrukturen har förtydligats genom att tjänstemannagruppernas (dvs. styrgrupp och programråd) roll och ansvar har förtydligats. Däremot finns inga förtydligande av ansvarsfördelningen mellan tjänstemanna- och den politiska nivån. Rekommendationen är därför delvis åtgärdad.

4.2.3 Upphandlingen

Den upphandling som påbörjades 2019 avbröts i december samma år[67] med hänvisning till bristande konkurrens. Godkännande av ny anbudsinfordran har nyligen fattats av regionstyrelsen.[68] Flera förutsättningsskapande aktiviteter fortsätter, bl.a. uppstart av standardisering och hantering av masterdata[69], förankring i verksamheter, information till privata vårdgivare etc. Enligt den uppdaterade tidplanen beräknas tilldelningsbeslut kunna fattas under 2020.

För att syftet med FVM ska kunna uppfyllas fullt ut behöver informationsdelning och kommunikation mellan vård och omsorg och mellan vårdgivare som har olika vårdstöd, förverkligas genom vårdkontinuitetsstödet. För att det ska kunna ske behöver bland annat de närmare 500 privata vårdgivare som finns inom Region Stockholm ansluta sig. Revisionen noterar att vårdgivarna kommer att erbjudas möjlighet att koppla ihop sig med vårdstödet, men ett anslutande kommer inte vara tvingande. Enligt uppgift ska metod för anslutandet tas fram när val av leverantör i upphandlingen är klart. Det finns enligt intervjuer flera svårigheter förknippade med vårdkontinuitetsstödet. t.ex. att definiera vilken masterdata som ska ingå. Fokus inom programmet är därför, enligt intervjuer, i detta skede att få till ett väl fungerande journalsystem. Hur vårdkontinuitetsstödet därefter ska förverkligas är därmed oklart.

4.2.4 Kostnader

Den årliga kostnaden när FVM har implementerats beräknades inledningsvis till drygt 400 mnkr årligen med något sjunkande kostnader över tid. Investerings- och driftskostnader ska finansieras genom avveckling av befintliga system och effektivare arbetssätt hos vårdgivare som i sin tur väntas leda till ett minskat vårdbehov (färre vårdkontakter och kortare vårdtider). Under föregående år fanns en arbetshypotes om att endera byta ut och/eller integrera ca

[65] Tjänsteutlåtande 2019-03-11 (RS 2019-0207)
[66] Region Stockholm, PROJEKTiL, Programdirektiv – Framtidens Vårdinformationsmiljö SLL-Region Stockholm (FVM SLL Region Stockholm)
[67] Protokoll 2019-12-17 (RS2019-0063)
[68] Protokoll 2020-02-18 (RS 2020-0054)
[69] Sedan granskningen har programmet MasterDataManagement (MDM) startats som ägs och leds av HSF.

100 applikationer. Den bilden har reviderats och antalet är enligt uppgift nu betydligt färre 2019. Den årliga besparingen uppskattas nu till 500 mnkr.[70]

Revisionen har tagit del av det business case[71] som tidigt arbetades fram, innan upphandlingen. Där identifierades bl.a. vilka nyttor FVM skulle bidra med. I slutet av 2019 tog revisionen del av ett uppdaterat business case, dokumenterad i powerpoint. Översiktligt ges där en bild av antaganden, effekthemtagning och kostnader. Enligt intervjuer har en kalkyl för drift och förvaltning tagits fram inför anbudsinfordran. Även en beräkning för nyttohemtagning har enligt uppgift genomförts vid samma tidpunkt.

Revisionen har tidigare rekommenderat regionstyrelsen att beräkningar av förberedande åtgärder, nödvändiga it-uppgraderingar o dyl. genomförs för att ha full kontroll över kostnaderna. Enligt regionledningskontoret hänger dessa beräkningar samman med definitionen av det slutliga upphandlingsföremålet och har enligt uppgift genomförts. Eftersom revisionen, med hänvisning till sekretess, inte fått ta del av underlagen fullt ut kan revisionen inte bedöma om rekommendationen är åtgärdad eller inte. Enligt regionledningskontoret ska detaljerna ingå i tilldelningsbeslutet.

4.2.5 Riskhantering och beslutsunderlag

Revisionen har i tidigare projekt framfört att det finns ett antal risker som måste hanteras för att implementeringen av FVM ska lyckas. Regionstyrelsen instämde i yttrandet över det tidigare projektet i detta och kommenterade där ett antal av riskerna, bland annat informationssäkerhet, konsultanvändning och kompetensöverföring samt framtida FVM-förvaltning.

Först under hösten 2019 började programmet använda den regiongemensamma modellen för riskanalyser. Modellen bygger på att sannolikhet och konsekvenser värderas, trend för riskerna och hantering av risk är inkluderat. Programmet arbetar utifrån styrkort där risker inkluderas. De riskanalyser som revisionen har tagit del av är på en övergripande nivå och innehåller en kortfattad sammanställning av de viktigaste riskerna. Utifrån dessa är det svårt att värdera hur riskanalysarbetet genomförs.[72] Revisionen noterar att de flesta risker som tas upp är programinterna. Revisionen saknar information om hur exempelvis risker kopplade till nyttohemtagning och verksamhetseffekter har värderats. Risker gällande informationssäkerhet, konsultanvändning och kompetensöverföring samt framtida FVM-förvaltning är inte upptagna i den dokumentation revisionen har fått tagit del av.

Programmets arbetssätt är i stort det samma som tidigare där risker från projektens statusrapporteringar kontinuerligt fångas upp. Enligt detta ska risker och åtgärder lyftas till programråd och styrgrupp för beredning i samband

[70] Nyttohemtagning_FVM sponsormöte 191127 revisorerna.pptx, presentationsmaterial överlämnat till revisionen 2019-12-23.
[71] BC till FVM revisorerna dec 2019
[72] Tidplan, statusrapporter v.35-50 och riskanalys.pptx, presentationsmaterial överlämnat till revisionen 2019-12-23.

med bokslutsrapportering.[73] Revisionen har efterfrågat dokumentation av mer ingående riskanalyser. Det som presenterats följer framtagen rutin och är översiktlig riskanalys i form av powerpointdokumentation. Enligt uppgift sker dock återkoppling kontinuerligt till arbetsutskott och regionstyrelse, men innehållet är sekretessbelagt och går inte att utläsa av protokoll.

Enligt fullmäktiges policy för inköp[74] ska inköp som har stor verksamhetspåverkan eller stor ekonomisk påverkan på den upphandlade myndighetens budget, alltid föregås av strategisk analys och planering, i form av studie inför upphandling.[75] Exempel på underlag som ska finnas dokumenterade är strategisk analys och budget i form av studie, , förkalkyler och skuggkalkyler. Revisionen har endast tagit del av översiktliga kalkyler som är sammanställda särskilt för revisionens räkning.

4.2.6 Bedömning

Eftersom revisionen i granskningen inte fullt ut fått tillgång till sekretessbelagt material, trots att revisionen enligt offentlighets- och sekretesslagen har rätt till detta, kan revisionen inte bedöma om ärenden till regionstyrelsen inför beslut är tillräckligt beredda och om exempelvis nödvändiga konsekvensanalyser görs. Revisionen bedömer därför att det finns risk att FVM, en investering på 2,2 mdkr, inte har dokumenterat underlag i enlighet med fullmäktiges policy för inköp. Exempel på underlag som saknas är strategisk analys och budget i form av studie, förkalkyler och skuggkalkyler.

Revisionen bedömer att den formella beslutsstrukturen har tydliggjorts genom att tjänstemannagruppernas (styrgrupp och programråd) roll och ansvar har förtydligats. Fortsatt kvarstår bland annat att åtgärda revisionens rekommendation att förtydliga ansvarsfördelningen mellan tjänstemanna- och den politiska nivån.

4.3 Ansvar och befogenheter

Revisionen har granskat regionstyrelsens beredning av reglementen och andra styrdokument som rör ansvar och roller. Samtliga granskningar som har genomförts under 2019 avrapporteras nedan för att ge en heltäckande bild även om vissa frågor tidigare har avrapporterats i revisionens delrapport[76] och regionstyrelsen har lämnat yttrande (se avsnitt 4.3.1, 4.3.2 och 4.5).

Fullmäktiges inriktning i såväl mål och budget för 2018[77] som för 2019[78] är att tydliggöra ansvar och roller samt befogenheter. Av budget 2019 framgår t.ex. att det måste finnas en tydlig koppling mellan befogenheter och ekonomiskt

[73] Framtidens Vårdinformationsmiljö, Rutin för riskhantering och intern kontroll 2019
[74] LS 2018-0667
[75] Regionens Policy för inköp (LS 2018-0667)
[76] Dnr: RK 2019–0018. Samtliga iakttagelser och bedömningar i granskningen återges i en promemoria.
[77] Dnr: LS 2017–0595.
[78] Dnr: LS 2017–1455.

ansvar i alla delar av organisationen. Likaså framgår att varje nämnd och bolag behöver ha en tydlig delegationsordning för beslutsfattande som säkerställer att ekonomiskt ansvar, personalansvar och beslutsmandat delegeras till lämplig nivå. I såväl budget 2018 som 2019 anges även en inriktning för ärendeprocessen och beredning av ärenden. I budget för 2019 anges t.ex. att ärenden ska vara korrekt beredda och utformade i enlighet med lagstiftning.

4.3.1 Uppföljning av granskning av beredning av reglementen

Granskningen i samband med revisionens delrapport visade att regionstyrelsens beredning av reglementena för den nya mandatperioden inte har skett helt i enlighet med lagstiftning och fullmäktiges krav. Revisionen anser framför allt att ärendet till fullmäktige om ny politisk organisation[79] och ärendet om reglementen[80] inte har varit tillräckligt juridiskt kvalitetssäkrade i enlighet med förvaltningslagens bestämmelse[81] och fullmäktiges inriktning gällande ärendeprocessen. Reglementena innehåller flera exempel på otydligheter mellan nämndernas ansvar och uppgifter. Vidare förekommer att nämndernas beslutanderätter fråntagits eller begränsats i flera frågor som nämnden enligt kommunallagen självständigt ska besluta om. Granskningen resulterade i fem rekommendationer till regionstyrelsen.

I februari 2020 lämnade regionstyrelsen ett yttrande över granskningen. Av yttrandet[82] framgår att regionstyrelsen delar revisionens bedömning att reglementena behöver ses över och att en sådan översyn pågår. Det framgår att revisionens rekommendationer rörande både reglementen och övriga styrdokument som t.ex. instruktion för regionstyrelsens underorgan[83] kommer att beaktas i arbetet. Nya reglementen planeras att antas av fullmäktige under 2020.

Revisionen bedömer att rekommendationen att regionstyrelsen bör bereda ett valärende till fullmäktige om val av ledamöter till krisledningsnämnden är åtgärdad. Fullmäktige valde ledamöter i november 2019[84]. Vidare bedömer revisionen att rekommendationen att regionstyrelsen bör välja ledamöter och ersättare till alla sina utskott och beredningar är delvis åtgärdad. Regionstyrelsen valde i november och december 2019 ledamöter och ersättare till sina underorgan. Efter dessa val har ena ledamoten i arvodesutskottet avsagt sitt uppdrag varav fyllnadsval kommer att ske under 2020.

[79] Dnr: LS 2018–0680.
[80] Dnr: LS 2018–0731.
[81] 5 § i lagen anger att en myndighet får endast vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen.
[82] Daterat 2020-01-06, dnr: RS 2019–1064.
[83] Dnr: LS 2018–1166.
[84] § 193, dnr: RS 2019–0019.

4.3.2 Vidaredelegering av beslutanderätt nya nämnder

Revisionen har granskat vidaredelegering av beslutanderätt inom färdtjänstnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd. Granskningarna avrapporteras även i respektive nämnds årsrapport[85].

Enligt kommunallagen[86] får en nämnd uppdra åt presidiet, ett utskott, en ledamot eller ersättare eller åt en anställd hos Region Stockholm att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Frågor som rör verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet ska alltid avgöras av nämnden. Enligt kommunallagen[87] har endast en förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde rätt att vidaredelegera beslutanderätt till en annan anställd inom regionen. För att vidaredelegation ska vara möjlig måste det därför, enligt kommunallagen, finnas en utpekad förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde.

Fullmäktige beslutade i samband med ärendet om ny politisk organisation[88] och budget för 2019[89] att inrätta färdtjänstnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd. I reglemente för hälso- och sjukvårdsnämnden anges att nämnden ska tillhandahålla förvaltningsstöd till vårdens kunskapsstyrningsnämnd som enligt sitt reglemente ska köpa förvaltningsstöd av hälso- och sjukvårdsnämnden. Motsvarande bestämmelser anges i reglemente för trafiknämnden och reglemente för färdtjänstnämnden där färdtjänstnämnden ska köpa förvaltningsstöd av trafiknämnden. Varken vårdens kunskapsstyrningsnämnd eller färdtjänstnämnden har följaktligen någon egen förvaltning eller anställd personal.

Av reglemente[90] med allmänna bestämmelser framgår att respektive nämnd är anställningsmyndighet för personal vid dess förvaltning eller förvaltningar, med undantag för förvaltningschef som anställs av regionstyrelsen. Denna bestämmelse gäller även i de fall förvaltningen tillhandahåller förvaltningsstöd till en annan nämnd. Det innebär att regionstyrelsen har ett ansvar att tydliggöra mot vilka nämnder en förvaltningschef har ansvar, även när det gäller de nämnder som inte har egen personal.

I delegationsordningarna för vårdens kunskapsstyrningsnämnd[91] respektive färdtjänstnämnden92 fastställs att beslutsrättigheter har delegerats till hälso- och sjukvårdsdirektören93 respektive trafikförvaltningens förvaltningschef[94]. Det framgår också att dessa får vidaredelegera sin behörighet/sin

[85] Årsrapport för färdtjänstnämnden (dnr: RK 2019–0047) och årsrapport för vårdens kunskapsstyrningsnämnd (dnr: RK 2019-0046).
[86] 6 kap. 37–38 §§.
[87] 7 kap. 6 §.
[88] Dnr: LS 2018–0680.
[89] Dnr: LS 2017–1455.
[90] Dnr: LS 2018–0731.
[91] Dnr: VKN 2019–0003.
[92] Dnr: FTN 2019/7.
[93] Som är förvaltningschef hälso- och sjukvårdsförvaltningen vilken enligt reglementet lyder under hälso- och sjukvårdsnämnden.
[94] Som enligt reglementet lyder under trafiknämnden.

beslutanderätt till annan anställd inom Region Stockholm. I delegationsordningen för färdtjänstnämnden slås exempelvis fast att sådan vidaredelegation framgår av vid var tid gällande Beslutsordning för trafikförvaltningen vilken fastställs av förvaltningschefen.

Revisionens granskning visar att det varken framgår av reglementet för vårdens kunskapsstyrning eller för färdtjänstnämnden att det finns någon utpekad förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde som är underställd respektive nämnd. Enligt uppgift till revisionen så har ingen förvaltningschef utsetts för dessa nämnder eftersom de inte har någon förvaltning. Granskningen visar att det inte heller finns något förtydligande i förvaltningschefernas förordnanden för hälso- och sjukvårdsförvaltningen respektive trafikförvaltningen att dessa även har ett ansvar gentemot vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive färdtjänstnämnden.

4.3.3 Hälso- och sjukvårdsnämndens underorgan (långtidsutredningen)

Revisionen har granskat hälso- och sjukvårdsnämndens underorgans (utskotts och beredningars) ansvar och befogenheter. Granskningen avrapporteras i sin helhet i hälso- och sjukvårdsnämndens årsrapport.[95]

Granskningen visar att hälso- och sjukvårdsnämnden i augusti 2018 godkände förslag till direktiv för utredningen ”Hälso- och sjukvården år 2040”[96]. Av tjänsteutlåtandet i ärendet[97] framgår att en långsiktig utredning av hälso- och sjukvården fram till 2040 föreslås genomföras. Utredningen föreslås ske i samverkan med landstingets/regionens övriga förvaltningar och med representanter från Karolinska institutet.

I november 2018 beslutade fullmäktige i ärendet ny politisk organisation som innebar inrättande av nämnderna. I förslaget till ny politisk organisation beskrevs, förutom vilka nämnder som skulle inrättas, även nämndernas underorgan och dessas ansvar och uppgifter. Ett av hälso- och sjukvårdsnämndens underorgan var långtidsutredningen vars uppgift var att motta rapportering från tjänstemännens långtidsutredning, dvs. den som hälso- och sjukvårdsnämnden inrättade i augusti 2018. I december 2018 antog fullmäktige det gällande reglementet, som fastslår vilka underorgan som inrättats under hälso- och sjukvårdsnämnden. I reglementet regleras inte långtidsutredningen som ett underorgan, dvs. ett utskott eller beredning under hälso- och sjukvårdsnämnden.

Fullmäktige godkände i december 2018 Budget 2019 för Region Stockholm[98]. Av budgetdokumentet framgår att under mandatperioden ska planeringen för vårdens utveckling fram till 2040 genomföras inom ramen för en parlamentariskt tillsatt långtidsutredning bestående av två ledamöter från varje parti i landstings-/regionfullmäktige. Långtidsutredningen ska bland annat

[95] Dnr: RK 2019–0019.
[96] Ärendets diarienummer är: HSN 2018–0387.
[97] Dnr: HSN 2018–0387.
[98] Dnr: LS 2017–1455.

innefatta analys av den medicinska och medicintekniska samt den demografiska utvecklingen, medborgarnas behov, klimatförändringars påverkan på hälso- och sjukvården samt sjukvårdens organisatoriska förutsättningar.

Hälso- och sjukvårdsnämnden godkände vid sitt sammanträde den 27 augusti 2019 reviderat utredningsdirektiv för hälso- och sjukvården[99]. Av tjänsteutlåtandet framkommer att det ursprungliga syftet med långtidsutredningen behålls, men att långtidsutredningens arbete ska fokuseras på fem punkter. Under 2019 valde hälso- och sjukvårdsnämnden ledamöter och ersättare till långtidsutredningen och nämnden har även mottagit långtidsutredningens protokoll för kännedom.

I november 2019 godkände fullmäktige Budget 2020 för Region Stockholm[100]. Av budget-dokumentet framgår att hälso- och sjukvårdsnämnden under 2020 ska fortsätta arbetet i den parlamentariskt tillsatta långtidsutredningen. Det framgår att långtidsutredningen utifrån en nulägesbeskrivning och plattform av fakta ska identifiera behov och utmaningar samt visa på hur dessa kan mötas. Baserat på utredningen ska hälso- och sjukvårdsnämnden sedan fatta beslut om att ta fram strategier och förslag till konkreta reformer. Underlag som tas fram inom ramen för utredningen kan löpande läggas till grund för konkreta beslut i verksamhetens olika delar där det bedöms relevant.

4.3.4 Bedömning

Revisionen bedömer att ärendet om ny politisk organisation, reglementena samt budget 2018 och budget 2019 beskriver regionens politiska organisation på olika sätt, vilket riskerar att bidra till otydligheter när det gäller roller och ansvar. Som revisionen tidigare framfört har regionstyrelsen i beredningen av dessa ärenden inte säkerställt en tillräcklig juridisk kvalitetssäkring. Revisionen har rekommenderat att reglementet och andra styrdokument bör revideras för en aktuell beskrivning av den politiska organisationen som följer kommunallagen. Revisionen ser positivt på att regionstyrelsen i sitt yttrande uppgett att revisionens rekommendationer kommer att beaktas i arbetet med att revidera reglementena.

Revisionen bedömer att regionstyrelsen formellt bör utse förvaltningschefer inom vårdens kunskapsstyrningsnämnds respektive färdtjänstnämndens verksamhetsområde. Detta eftersom endast en förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde enligt kommunallagen har rätt att vidaredelegera beslutanderätt till en anställd inom regionen.

Vidare bedömer revisionen att otydligheter uppstått eftersom långtidsutredningen tillsattas utan att dess roll är utredd. En utredning är inte något kommunalrättsligt begrepp och det är oklart om långtidsutredningen är ett utskott eller en beredning. Det är även otydligt om det är regionstyrelsen

[99] Ärendets diarienummer: HSN 2018–0387.
[100] Dnr: RS 2019–0829.

och/eller hälso- och sjukvårdsnämnden som inrättat långtidsutredningen. Kommunalrättsligt har regionstyrelsen dock ingen möjlighet att inrätta ett underorgan under en annan nämnd. Styrelsen kan därmed inte heller ange vilket ansvar och uppgifter ett utskott eller beredning ska ha eftersom det är nämnden själv som ska besluta vilka underorgan som ska inrättas under nämnden.

Regionstyrelsen bör i enlighet med kommunallagen, som revisionen tidigare rekommenderat, ändra i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden så att nämnden själv inrättar underorgan som exempelvis långtidsutredningen. Revisionen rekommenderar i årsrapporten till hälso- och sjukvårdsnämnden att nämnden definiera om långtidsutredningen är ett utskott eller en beredning och i arbetsordning och delegationsordning ange om långtidsutredningens ansvar och uppgifter motsvarar delegerad beslutanderätt och/eller beredning av frågor.

Rekommendationer:

- Regionstyrelsen bör utse förvaltningschefer inom vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive färdtjänstnämndens verksamhetsområde så att vidaredelegering kan ske i enlighet med kommunallagen.
- Regionstyrelsen bör i enlighet med kommunallagen ändra i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden så att nämnden själv inrättar underorgan som exempelvis långtidsutredningen.

4.4 Sjukresor

Rätten till sjukresor regleras i lagen (1991:419) om sjukreseersättning vid sjukresor[101]. Fullmäktige beslutade i budget 2011[102] att ansvaret för sjukresor skulle överföras från SL till hälso- och sjukvårdsnämnden. Ansvaret för tjänsten har därefter reglerats mellan hälso- och sjukvårdsförvaltningen och trafikförvaltningen i avtal där hälso- och sjukvårdsnämnden haft kostnadsansvaret och trafiknämnden utföraruppdraget. Detta ansvarsförhållande framgår dock inte av respektive nämnds reglementen.

Revisionens granskning visar också att tidigare avtal har löpt ut 2018-01-31, vilket innebär att det saknas en överenskommelse mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och färdtjänstnämnden, som numer hanterar sjukresor, som reglerar ansvaret och utförandet av tjänsten. Enligt uppgift dock ett arbete med att ta fram en ny överenskommelse som beräknas vara klar innan sommaren 2020.

[101] Med sjukresa avses en patients resa till eller från vård och behandling – sjukvård – och patientens folkbokföringsadress.
[102] LS 1011-0911

4.5 Inköp och upphandling

4.5.1 Styrning och kontroll av inköpsprocessen

Regionen upphandlar årligen varor och tjänster för betydande belopp. Upphandlingarna avser varor och tjänster av vitt skilda slag, allt från standardiserade förbrukningsartiklar för sjukvården till komplexa upphandlingar inom t.ex. trafik- och vårdtjänster. Det totala värdet på genomförda upphandlingar under 2019 uppgår till drygt 33 mdkr[103]. Motsvarande belopp uppgick 2018 till ca 19,6 mdkr[104] (2017 ca 18 mdkr, 2016 ca 23 mdkr). Revisionen har därför granskat om regionstyrelsens styrning och kontroll inom inköpsområdet säkerställer att regionen är en professionell beställare i enlighet med målet i fullmäktiges policy för inköp.

Förutom intervjuer och dokumentgranskningar granskning genomförts vid tre av regionens akutsjukhus: Södersjukhuset AB, Danderyds sjukhus AB och Södertälje sjukhus AB. Granskningarna avrapporteras i sin helhet i respektive bolags årsrapport.

Ansvar och roller

Det pågående utvecklingsarbetet inom inköps- och upphandlingsområdet initierades enligt projektdirektiv som ett led i dåvarande landstingets arbete för effektiv ledning, styrning och uppföljning[105]. Fullmäktige respektive regionstyrelsen fastställde som ett led i effektiviseringsarbetet en ny *policy för inköp*[106] och nya *riktlinjer för inköp*[107] för utvecklingen av regionens inköpsverksamhet.

Enligt inköpspolicyn ska regionstyrelsen bedriva uppsikt över nämnders och bolags inköpsarbete och säkerställa att inköpsarbetet bedrivs effektivt. Regionstyrelsens beslutade den 20 februari 2018 om att en inköpsdirektör skulle inrättas under regiondirektören för att leda arbetet med att utveckla Region Stockholms inköp. Funktionen *strategiska inköp* inom regionledningskontoret (RLK) har inrättats under 2019 med uppgift att leda och samordna regionens inköpsstrategier och inköpsarbete[108]. Funktionen är under uppbyggnad och ska under början av 2020 utökas från två medarbetare till totalt fyra.

Serviceförvaltningen under fastighets- och servicenämnden ansvarar för regiongemensamma servicefunktioner, däribland *Upphandlingsavdelningen* som ger inköps- och upphandlingsstöd. Upphandlingsavdelningen svarar för

[103] Bygger på uppgifter som inrapporterats av regionens förvaltningar och bolag i samband med verksamhetsberättelse 2019
[104] Enligt Upphandlingsbokslutet 2018
[105] Effektiv ledning, styrning och uppföljning inom Stockholms läns landsting, 2017-01-25, LS 2017-0180
[106] LS 2017-1197, beslutad av fullmäktigen den 8 maj 2018, varvid Upphandlingspolicy LS 0912-1005 reviderad LS 0912-0181 upphörde att gälla
[107] LS 2018-0667, LS 2018-0667
[108] Reglemente för regionstyrelsen och övriga nämnder, LS 2018-0731

samordnad upphandling och upphandlingar på uppdrag åt förvaltningar, bolag och stiftelser inom regionen.

Revisionen har i flera tidigare granskningar[109] konstaterat att regionen inte i tillräcklig omfattning drar nytta av konkurrensen och de möjligheter som en stor beställare kan ge, vilket indikerar att affärsmässigheten behöver stärkas. Regionen har en decentraliserad *upphandlingsorganisation* där varje nämnd och bolag utgör en upphandlande myndighet och enligt inköpspolicyn har det yttersta ansvaret för sina inköp, upphandlingar, avrop, överprövningar och ingångna avtal. I ansvaret ligger också att se till att det finns tillräckliga resurser och kompetens för att genomföra myndighetens inköp, antingen genom egna resurser eller genom att använda regionens inköps- och upphandlingsstöd. Inom regionen finns därför ett flertal olika inköpsfunktioner. I sammanställningen över regionens inköp 2018 uppges att det totalt finns 99 inköpare och 67 upphandlare i regionen.

Regionstyrelsen har i fullmäktiges budget 2020 fått i uppdrag att upprätta en plan för hur arbetet med genomförandet av policyn för inköp ska bedrivas. Ett led i detta arbete är en plan för införande av så kallat kategoristyrt inköpsarbete inklusive anvisning[110] som planeras att behandlas av fullmäktige i maj 2020. I planen föreslås bland annat en grundstruktur för indelning i inköpskategorier, ansvarsfördelning och ett successivt införande med början under 2020. Regionens mål för kategoristyrning föreslås i planen vara att uppnå kostnadsminskningar på minst fem procent per kategori inom tre år från det att arbetet inom respektive kategori påbörjats. Enligt förslaget ska regionens nämnder och bolag årligen upprätta en plan för de tre kommande årens upphandlingar; dels för underlag i kategoristyrningsarbete, dels för marknadskommunikation kring regionens framtida upphandlingsbehov.

Det frågor om inköp och upphandlingar som regionens förvaltningar och bolag besvarar varje år i samband med inlämnandet av verksamhetsberättelsen har omarbetats för 2019. Frågeformuläret syftar till att besvara hur förvaltningar och bolag arbetar med inköp och upphandling utifrån regionens inköpspolicy. Syftet med den nya mallen uppges vara att frågorna bättre ska korrelera med befintlig styrning och kraven i inköpspolicyn. Insamlade uppgifter används bland annat av regionstyrelsen i uppgiften att utöva uppsikt över regionens inköp[111]. Företrädare för regionledningskontoret uppger beträffande det nya frågeformuläret att policyn ställer ambitiösa krav på verksamheterna i regionen och att det därför finns frågor som oaktat hur de formuleras kommer att vara svårt för verksamheterna att svara på. Revisionen noterar att åtgärder vidtas som ligger i linje med tidigare rekommendation om att regionstyrelsen bör stärka uppföljningen av att policyn och riktlinjerna för

[109] Styrning och kontroll av direktupphandlingar, projektrapport nr 2/2016, Förutsättningar för affärsmässighet i upphandlingsprocessen projektrapport nr 5/2017, revisionens Årsrapporter 2017 och 2018 Karolinska universitetssjukhuset
[110] Plan för införande av kategoristyrt inköpsarbete i Region Stockholm, Remiss-PM, 2019-12-16, RS 2019-1148
[111] Årsredovisning 2018 Styrning och intern kontroll

upphandling följs, t.ex. genom att höja kvaliteten på de uppgifter som inhämtas i samband med årsbokslutet. Revisionen bedömer att rekommendationen delvis är åtgärdad och fortsätter att följa arbetet.

Regionstyrelsen utreder för närvarande om det är möjligt att inrätta en inköpscentral inom fastighets- och servicenämnden under 2020 och om det skulle innebära fördelar för Region Stockholm som helhet. Ett underlag väntas under våren 2020 för vidare intern beredning och beslut i regionstyrelsen.

Upphandling av bemanningstjänster för hälso- och sjukvårdstjänster
Enligt regionens policy för inköp ska en utgångspunkt för förvaltningar och bolag vara att genomföra samordnade upphandlingar av varor och tjänster där det bedöms affärsmässigt och ekonomiskt fördelaktigt. Undantag från deltagande i samordnad upphandling kan enligt regionens riktlinjer beviljas av regionstyrelsen om särskilda skäl föreligger.

Den centrala inköpsfunktionen i regionen tecknade ett samordnat ramavtal år 2016 av bemanningstjänster för hälso- och sjukvården.[112] När regionens verksamheter, dvs. sjukhusen och SLSO ville avropa sådana tjänster visade det sig att inget av de tio företag som ramavtalet tecknats med var beredda att leverera till de villkor som överenskommits i ramavtalet. Varje förvaltning och bolag har därefter fått lösa sitt behov av bemanningstjänster på egen hand. Revisionen konstaterade 2018[113] att detta t.ex. gällde Karolinska universitetssjukhuset och SLSO som tvingades tillfråga företag direkt om bemanningstjänster utan att det hade genomförts en konkurrensutsättning, vilket inneburit betydligt högre priser än de i ramavtalet. [114] I revisionens årsrapporter för Karolinska och SLSO 2018 konstaterade revisionen att direktupphandlingar av bemanningspersonal hade genomförts under en längre tid utan att konkreta åtgärder vidtagits för att genomföra en konkurrensutsatt upphandling. Revisionen bedömde att risken var stor att flera fall skulle kunna bedömas som otillåtna direktupphandlingar vid en domstolsprövning. Det finns också risk för att upphandlingar inom bemanningsområdet har orsakat regionen onödigt höga kostnader totalt sett.

Företrädare för Karolinska uppgav för revisionen i januari 2020 att sjukhuset numer lyckats teckna ett eget ramavtal med företag av bemanningstjänster med priser som motsvarar prisbilden i det ramavtal som företagen tidigare inte var beredda att leverera till. Karolinskas ramavtal ska gälla fram till dess att regionens nya samordnade ramavtal för bemanningstjänster börjar gälla. Priserna i Karolinskas nu tecknade ramavtal är betydligt lägre än de som sjukhuset direktupphandlade för tidigare.

[112] Objektnummer SLL1912, dnr LS 2016–0666
[113] Årsrapport 2018 för Karolinska universitetssjukhuset
[114] Årsrapport 2018 Karolinska universitetssjukhuset och årsrapport 2018 Stockholms läns sjukvårdsområde

Revisionens granskning 2019 visar att ytterligare tre sjukhus (Södersjukhuset AB, Södertälje sjukhus AB och Danderyds sjukhus AB) inte heller har kunnat avropa på ramavtalet av bemanningstjänster för hälso- och sjukvård. Sjukhusen har fått lösa behovet på egen hand och då valt att genomföra direktupphandlingar över direktupphandlingsgränsen till betydligt högre priser än de i ramavtalet. Det finns enligt revisionens bedömning risk för att även flera av de granskade upphandlingarna i en juridisk prövning skulle kunna bedömas som otillåtna direktupphandlingar. Under åren 2017–2019 har bemanningskostnaderna hos dessa tre sjukhusen totalt uppgått till 320 mnkr, varav 139 mnkr avser år 2019.

De tre sjukhusen som ingår i granskningen liksom de verksamheter som granskats tidigare efterlyser ett ökat stöd från den centrala funktionen i situationer som t.ex. den som uppstått i ramavtalet för bemanningstjänster. Enligt uppgift genomförs en upphandling av ett nytt samordnat ramavtal för bemanningstjänster som ska börja gälla under 2020.

Samordning av upphandling av medicinteknisk utrustning

Medicinskteknisk utrustning, exempelvis högteknologiska utrustning som datortomografer och operationsrobotar, utgör en viktig del av de ekonomiska investeringarna inom hälso- och sjukvården. Revisionen har tidigare rekommenderat[115] dåvarande landstingsstyrelsen dels att i arbetssätt och rutiner öka antalet samordnade upphandlingar av medicintekniks utrustning, dels att säkerställa att uppföljning sker av sådana avtal. Rekommendationen som lämnades för fem år sedan är ännu inte åtgärdad, trots att företrädare för regionen instämt i revisionens rekommendation om ökad samordning och en mer aktiv avtalsuppföljning.[116]

Revisionen konstaterar att regionstyrelsen saknar en långsiktig, samlad och övergripande plan avseende anskaffning av medicinteknisk utrustning för regionens totala behov. En sådan plan skulle underlätta att samordna behov och därmed upphandlingar. Respektive sjukhus har en egen investeringsplan och ett eget investeringsråd som prioriterar inköp av medicinskteknisk utrustning. I nuläget finns det heller ingen möjlighet att få en bild över vilken utrustning som finns inom Region Stockholm. Informationen finns hos respektive nämnd/bolag förutsatt att utrustningen är registrerad i inventariesystemet Medusa.

Redan 2017 anges det i fullmäktiges budet[117] att en effektiv samordning av upphandling och avtalsförvaltning för medicinteknisk utrustning och implementeringen av ett kategoristyrt arbetssätt ska prioriteras under året. Dåvarande landstingsstyrelsen skulle ta ansvar för anskaffning av MT/IKT samt

[115] Projektrapport nr 13/2014
[116] De två rekommendationerna har vid årets granskning bedömts kunna slås samman och ersättas med en rekommendation. *Regionstyrelsen bör säkerställa dels att krav i styrdokument och arbetssätt i regionen ökar antalet samordnade upphandlingar av medicinteknisk utrustning, dels att sådana avtal alltid följs upp aktivt och systematiskt.*
[117] LS 2016-0257

att en övergång av inköps- och upphandlingsresurser för MT/IKT från vårdverksamheter till dåvarande landstingsstyrelsens förvaltning omedelbart skulle genomföras.

Planen för införande av kategoristyrt inköpsarbete i regionen, som nämns ovan, innehåller förslag på 24 kategorier med uppstart under 2020. Området medicinteknisk utrustning finns inte med i den första omgången. Enligt uppgift från funktionen strategiska inköp på regionledningskontoret har det konstaterats vid senare upphandlingar att betydande kostnadssänkningar kan genomföras inom MT-området om styrningen utvecklas. Strategiska inköp kommer därför enligt uppgift särskilt att analysera om ytterligare åtgärder behöver vidtas.

Utvärdera upphandlingar och utveckla processen

Revisionen har tidigare rekommenderat regionstyrelsen att utvärdera upphandlingsprocesser så att brister inte upprepas.[118]. Enligt inköpspolicyn ska upphandlingar följas upp systematiskt, aktivt och ändamålsenligt. Lärdomar från uppföljningen ska sedan användas i utvecklingen av inköpsarbetet. Avdelningen strategiska inköp på regionledningskontoret kommer under 2020 enligt uppgift att särskilt följa upp att läroprocessen fungerar och att utvärderingar genomförs. Rekommendation anses vara delvis åtgärdad eftersom styrdokumenten nu anger att upphandlingar ska följas upp.

Bedömning

Revisionen konstaterar att regionstyrelsen driver ett utvecklingsarbete inom inköpsområdet. Flera initiativ ligger i linje med revisionens tidigare rekommendationer på området, men flera rekommendationer kvarstår att åtgärda. Bland annat bedömer revisionen att det fortfarande återstår åtgärder innan revisionens rekommendation från 2014 om ökad samordning av medicinteknisk utrustning och uppföljning av sådana avtal kan sägas vara uppfyllda. För att stärka samordningen av behov och därmed upphandlingar bör regionstyrelsen säkerställa en långsiktig, samlad och övergripande plan avseende anskaffning av medicinteknisk utrustning för regionens totala behov.

Revisionen bedömer att det även under 2019 varit ett fortsatt problem att det centrala ramavtalet för bemanningstjänster inte kunnat användas av berörda nämnder och bolag sjukhusen som därför istället använt sig av direktupphandlingar över direktupphandlingsgränsen. Revisionen anser att det finns risk för att flera av de granskade upphandlingarna över direktupphandlingsgränser skulle kunna bedömas som otillåtna direktupphandlingar. Detta har troligtvis även lett till högre kostnader för bemanningstjänster eftersom spridda direktupphandlingar inte i tillräcklig omfattning kan dra nytta av konkurrensen. Regionstyrelsen har därmed inte stöttat berörda nämnder och bolag i de möjligheter som en stor beställare kan ge. Tillvägagångssättet ligger inte i linje med kommunallagens krav på att regionen ska ha en god

[118] Regionrevisorernas projektgranskning 5/2017, Affärsmässighet i upphandlingsprocessen

ekonomisk hushållning som bland annat medför krav på att offentliga medel ska användas på ett effektivt och säkert sätt. Revisionen anser att ett mer proaktivt agerande kan medföra stora ekonomiska besparingar.

Rekommendation:

- Regionstyrelsen bör säkerställa att det finns en långsiktig, samlad och övergripande plan avseende anskaffning av medicinteknisk utrustning för regionens totala behov.

4.5.2 Beställarnämndernas förutsättningar för avtalsuppföljning

I ett särskilt projekt[119] har revisionen granskat om beställarnämnderna[120] säkerställer tillräckliga förutsättningar för en systematisk avtalsuppföljning av driftavtal. Revisionens samlade bedömning är att regionstyrelsen behöver stärka styrning och uppföljning av hur nämnderna lever upp till fullmäktiges policy och riktlinjer för inköp i syfte att öka möjligheten att agera affärsmässigt.

Av granskningen framgår att beslutsunderlaget som trafik- samt hälso- och sjukvårdsnämnden tar del av inför upphandling av avtal med betydande belopp, skiljer sig åt. Revisionens tidigare granskningar[121] har även visat att driftavtal kan medföra kraftigt ökade kostnader för regionen beroende på avtalskonstruktion. Revisionen har därför tidigare rekommenderat regionstyrelsen att komplettera det ekonomiska regelverket med principer eller strategier som säkerställer regionens kostnadskontroll över omfattande och långsiktiga driftavtal.

För att stärka förutsättningarna för avtalsuppföljning i driftavtal bör regionstyrelsen tydliggöra vad som ska framgå i beslutsunderlag inför beslut gällande driftavtal som har stor påverkan på verksamhet eller ekonomi. Revisionen konstaterar därför att tidigare rekommendation[122] gällande att regionstyrelsen behöver komplettera det ekonomiska regelverket med principer eller strategier som säkerställer regionens kostnadskontroll över omfattande och långsiktiga driftavtal kvarstår. Vidare bör styrelsen stärka uppsikten av hur beställarnämnderna lever upp till policy och riktlinjer för inköp i syfte att säkerställa förutsättningar för avtalsuppföljning och därmed öka möjligheten att agera affärsmässigt både på trafik- och vårdområdet.

Regionstyrelsen har i yttrande[123] över rapporten bl.a. redovisat att regionstyrelsen beslutat om åtgärder för att stärka uppsikten över inköpsverksamheten. Som exempel lyfter styrelsen bl.a. fram att regionledningskontoret fått

[119] Regionrevisorerna, Projektrapport 9/2019 Beställarnämndernas förutsättningar för avtalsuppföljning.
[120] Trafiknämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden.
[121] Landstingsrevisorerna, Projektrapport 9/2016, Landstingsstyrelsens övergripande ekonomistyrning. Landstingsrevisorerna projektrapport 12/2018, Kostnaderna i kollektivtrafiken.
[122] Landstingsrevisorerna, Projektrapport 9/2016, Landstingsstyrelsens övergripande ekonomistyrning.
[123] RS 2019-1210

en mer renodlat strategisk roll med möjlighet att i större utsträckning än tidigare fokusera på samordnad styrning och uppsikt. Det pågår även ett arbete med att ta fram plan och anvisningar för kategoristyrda inköp. Av yttrandet framgår även att styrelsen under 2020 avser att se över frågan gällande vad som ska framgå av beslutsunderlag inför beslut om mer betydande driftavtal.

4.6 Beredskap för extraordinära händelser i fredstid

I ett särskilt projekt[124] har revisionen granskat hur regionstyrelsen styr och samordnar arbetet med krisberedskap så att förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer samt extraordinära händelser säkerställs. Granskningen har fokuserat på extraordinära händelser i fredstid och inriktats på planeringsarbete för krisberedskap.

Revisionen bedömer att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet i syfte att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Regionstyrelsen bör också tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska samlas och omhändertas. Vidare bedömer revisionen att Region Stockholms krisberedskapsplan behöver anpassas till nuvarande organisation. Enligt krisberedskapsplanen ska regionstyrelsen utgöra krisledningsnämnd. Enligt fullmäktiges reglemente har uppgiften delegerats till regionstyrelsens arbets- och personalutskott.

Krisberedskap ska skapas i den vardagliga organisationen och verksamheten för att både förebygga och hantera olyckor, störningar och kriser. Granskningen pekar på att det på verksamhetsnivå finns täta kontakter med andra aktörer som polis, räddningstjänst m.fl. Övningar och utbildningar genomförs emligt intervjuade både inom respektive verksamhet och i samverkan med externa aktörer i länet, framför allt på operativ nivå.

Regionstyrelsens yttrande[125] 2020-02-26 beskriver att regionfullmäktige i november 2019 inrättade en krisledningsnämnd och valde dess ledamöter. En översyn av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder pågår. Vidare nämns att åtgärder för att säkerställa regelefterlevnad inom bland annat området säkerhet är särskilt prioriterade.

4.7 Hållbart byggande

I ett särskilt projekt[126] under 2019 har revisionen granskat om regionstyrelsen säkerställer att bygg- och anläggningsprojekt inom trafik- och fastighetsorganisationen ger begränsad miljö- och klimatpåverkan i enlighet med

[124] Regionrevisorerna, Projektrapport 5/2019, Beredskap för extraordinära händelser i fredstid
[125] RS 2019-1207
[126] Regionrevisorerna, Rapport 7/2019 Hållbart byggande

fullmäktiges miljöprogram 2017 -2021[127]. Granskningen ansvarsprövade även Locum AB, fastighets- och servicenämnden samt trafiknämnden.

Revisionen bedömde att regionen hade påbörjat ett arbete för att möjliggöra att miljö- och klimatpåverkan kan begränsas i investeringsprojekt, men att det fortfarande återstår mycket arbete för att uppfylla fullmäktiges miljöprogram. Eftersom miljöprogrammet och tillhörande stödjande dokument endast sträcker sig till 2021 menade revisionen det fanns en risk att det inte finns en tillräckligt långsiktig planering för att nå visionen om att regionen ska vara utan klimatpåverkande utsläpp 2045 i enlighet med RUFS 2050. Det finns t.ex. ännu ingen metod fastställd för hur klimatpåverkan ska beräknas vid samtliga investeringsprojekt och målet följs inte heller upp systematiskt. Revisionen rekommenderade därför regionstyrelsen att säkerställa den långsiktiga styrningen och planeringen för hur klimatpåverkan i investeringsprojekt ska begränsas enligt RUFS 2050. Vidare noterades i granskningen att de målen som inte prioriteras, finansieras och tydliggörs i fullmäktiges budget för 2019 enbart är vägledande. Därmed är det otydligt om målen i miljöprogrammet, som inte lyfts i budgeten, fortfarande gäller. Revisionen rekommenderade därför regionstyrelsen att, i beredningen av det koncerngemensamma budgetmålet om att minska klimatpåverkan, inkludera miljöprogrammets mål om att minska klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt som indikatorer. Detta för att kunna säkerställa att Region Stockholms totala klimatpåverkan synliggörs och hanteras.

Regionstyrelsen har i yttrande[128] över projektet beskrivit att modellen för ledning och styrning, som antogs i budget 2020 för Region Stockholm,[129] förtydligar att beslut i budget äger företräde framför bestämmelser i kompletterande styrdokument, som RUFS 2050 och miljöprogrammet. Däremot gäller övriga styrande dokument under förutsättning att de inte står i konflikt med beslut i fullmäktiges budget. När det gäller målen i RUFS 2050 anger regionstyrelsen att klimatmålen i RUFS 2050 främst berör direkt utsläpp som sker inom regionen. Klimatpåverkan från byggprocessen är till stor del indirekta utsläpp från produktion och distribution av byggmaterial utanför regionens territoriella gränser. Däremot är Region Stockholms investeringar i kollektivtrafik och vårdfastigheter viktiga för att indirekt möjliggöra uppfyllnad av det långsiktiga målet i RUFS 2050 om att vara en region utan klimatpåverkande utsläpp. Vidare betonas det att RUFS 2050 inte är direkt styrande för Region Stockholms investeringar, förrän de införs och fastställs i andra styrande dokument inom regionen.

Vidare framför regionstyrelsen i yttrandet att en översyn av målen och indikatorerna i miljöprogrammet i förhållande till modellen för ledning och styrning har påbörjats i och med att en hållbarhetspolicy och en hållbarhetsstrategi är under framtagande. De föreslagna indikatorerna som fanns i planen

[127] LS 2015-0092
[128] RS 2019-1208
[129] RS 2019-0829

för att begränsa klimatpåverkan i Region Stockholms bygg- och anläggningsprojekt[130] planeras att inarbetas i fullmäktiges budget. Framtida indikatorerna bör enligt regionstyrelsen även fokusera på att främja att berörda nämnder och bolag utvecklar och tillämpar metodik och systematik för att reducera klimatpåverkan på projekt- och materialnivå. Berörda nämnders och bolags arbetssätt behöver även standardiseras och därför kommer regionledningskontoret att ta fram en vägledning med råd och metoder för arbetet med att uppnå de nya indikatorerna. Regionstyrelsen bedömer i yttrandet att det inte är rimligt att följa upp klimatpåverkan i samtliga investeringar.

I samband med granskningen följde även revisionen upp två tidigare rekommendationer[131]. Den ena rekommendationen är att regionstyrelsen i riktlinjerna för investeringar bör besluta om principer för när Miljöbyggnad guld, silver respektive brons[132] ska gälla, samt i vilka fall avsteg kan göras. Den andra rekommendationen är att regionledningskontoret bör tydliggöra hur investeringarnas miljöpåverkan ska beskrivas i beslutsunderlagen inför genomförandebeslut, dels för att täcka miljöbalkens krav, dels för att täcka krav i miljöprogrammet. I regionstyrelsens nya riktlinjer för investeringar[133] tydliggörs det att miljö- och hållbarhetsbedömningar ska tas fram inför varje investeringsbeslut. De stödjande dokumenten som ska tydliggöra vad dessa miljö- och hållbarhetsbedömningar ska innehålla är ännu inte framtagna, därmed är det inte tydliggjort vilka principer som gäller för de olika nivåerna av Miljöbyggnad samt hur miljöbalkens och miljöprogrammets krav ska efterlevas i beslutsunderlagen. Det är inte fastställt när de stödjande dokumenten ska tas fram. Rekommendationerna kvarstår därmed.

4.8 Hantering av statsbidrag

Revisionen har granskat om regionstyrelsen respektive hälso- och sjukvårdsnämnden hanterar riktade statsbidrag med tillräcklig intern styrning och kontroll. Granskningen har skett genom intervjuer med företrädare för regionledningskontoret och hälso- och sjukvårdsförvaltningen samt genom dokumentstudier. Iakttagelser från granskningen har överlämnats i en promemoria som faktakontrollerats av ledningen[134].

Riktade statsbidrag avser att finansiera ett specifikt ändamål eller uppdrag och måste användas till det. Planeringen när det gäller statsbidrag blev under 2019 extra komplicerad eftersom det dröjde ovanligt länge innan det var klart från statligt håll vilka statsbidrag som skulle finnas och hur överenskommelserna mellan stat och regioner skulle se ut. Under 2019 fick Region Stockholm enligt uppgift del av 20 olika riktade statsbidrag som på olika sätt

---

[130] LS 2017-0837
[131]
[132] System för att miljöcertifiera byggnader. Mäter sexton olika värden däribland byggnadsmaterialet och stommens och grundens kli-matpåverkan. Byggnader certifieras antingen som brons, silver och guld.
[133] RS 2019-0867
[134] Regionrevisorerna, Hantering av statsbidrag, RK 2019-0059

berörde hälso- och sjukvård, rehabilitering och tolktjänster. Hälso- och sjukvårdsnämnden är ansvariga för 19 av de 20 bidragen. Det övriga bidraget är både regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden ansvariga för. Anledningen till att ansvaret är tvådelat beror på att bidraget riktar sig dels mot vårdverksamhet och dels mot personal inom hälso- och sjukvården. Sammanlagt fick regionen drygt 3,2 miljarder kronor i riktade statsbidrag 2019.

När det gäller planering och uppföljning visar granskningen att det finns en gemensam grupp med tjänstemän från regionledningskontoret och hälso- och sjukvårdsförvaltningen som hanterar statsbidragen på en övergripande nivå. När det handlar om ansvar och roller har regionledningskontoret och hälso- och sjukvårdsförvaltningen under de senaste åren haft samma sätt att arbeta med statsbidragen genom den gemensamma gruppen. Även om det inte finns ett formaliserat ansvar för statsbidragen har ett beprövat arbetssätt för att fördela ansvar för hanteringen och uppföljning av bidragen vuxit fram. Det finns också en samsyn om hur ansvaret för bidragen ska fördelas mellan regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden. Det finns en förteckning över samtliga bidrag som handhas av regionen.

Den del av statsbidraget som regionstyrelsen är ansvarig för går bland annat till vidareutbildning till specialistsjuksköterska för sjuksköterskor och andra utbildningsinsatser för vårdpersonal. I regionstyrelsens ansvar när det gäller bidraget ingår att ansöka om bidraget och följa upp den del av bidraget som regionstyrelsen är ansvariga för. Det görs ingen uppföljning av hur mycket resurser som används på regionledningskontoret för att hantera statsbidragen.

Både regionledningskontoret och hälso- och sjukvårdsförvaltningen hanterar riktade statsbidrag på ett likartat, det vill säga genom att låta bidragen finansiera tillfällig verksamhet. När det gäller den del av bidraget som regionledningskontoret hanterar används bidraget främst till utbildningsinsatser. Det gör att användandet av statsbidraget inte kan leda till kostnadsökningar som inte är finansierade den dagen bidraget upphör eftersom verksamheten då ska avslutas.

Bedömning

Revisionen bedömer att regionstyrelsens interna styrning och kontroll är tillräcklig när det gäller det riktade statsbidrag som styrelsen är ansvarig för. Bedömningen grundar sig på att eftersom det statsbidrag som styrelsen är ansvarig för främst används till att finansiera tidsbegränsad verksamhet som avslutas i och med att statsbidragen upphör leder det inte till kostnadsökningar när bidraget är slut. Regionstyrelsen följer också upp bidraget.

Arbetssättet som vuxit fram mellan hälso- och sjukvårdsförvaltning och regionledningskontoret när det gäller ansvar för statsbidragen saknar dock dokumenterade riktlinjer, vilket riskerar att göra hanteringen personberoende. Revisionen bedömer därför att hanteringen behöver dokumenteras.

Rekommendationer:

- Regionledningskontoret bör dokumentera hanteringen av statsbidragen inklusive roller och ansvar för att minska sårbarheten vid personella förändringar.

4.9 Styrande dokument och anvisningar för rapportering

Revisionen har översiktligt granskat regionens styrande dokument i syfte att bedöma dokumentens giltighet samt om de ger stöd för nämndernas/styrelsernas arbete och rapportering.

Styrande dokument

Av de 65 styrande dokument som återfinns på regionens webbplats[135] är 15 policyer, strategier, riktlinjer etc. fastställda eller reviderade under 2019. Sex dokument som är publicerade på webbplatsen är inte längre giltiga, t.ex. uppförandekod för leverantörer[136], program för uppföljning och insyn av verksamhet som utgörs av privata utförare[137], HBT-policy[138] m.fl. Det finns också dokument som är beslutade i början av 2000-talet och som skulle kunna revideras för att uppdatera namn och terminologi även om de fortsatt är formellt giltiga. Förteckningen över styrande dokument i budget 2020 hänvisar bland annat till fyra dokument som inte finns på webbplatsen.[139]

Anvisningar för verksamhetsberättelse 2019

I nämnder och bolags tidigare årsrapporter (numera verksamhetsberättelser) har jämförelser gjorts med såväl budget som föregående år. Enligt 2019 års anvisningar ställs dock inga krav på jämförelse med föregående år utan endast med budget. Revisionen menar att detta riskerar att ge en otillräcklig översikt av utveckling över tid.

Det råder också oklarheter i anvisningarna, t.ex. vad gäller uppförandekod för leverantörer. Enligt den tidigare upphandlingspolicyn fanns det som krav att nämnder och styrelser skulle ta ställning till om det skulle ställas krav på att leverantören skulle anta uppförandekoden. Regionens nu gällande inköpspolicy innehåller inte ett motsvarande uttryckligt krav, endast att regionens inköpsprocess ska främja hållbarhet. Granskning visar att nämnder/styrelser inte uppfattar hur hållbarhet ska beaktas i upphandling.

Anvisningarna på webbplatsen har inte uppdaterats fullt ut utan en del instruktioner och uppdateringar skickas via e-post. Det gäller till exempel

---

[135] https://www.sll.se/om-regionstockholm/uppdrag-och-ansvar/styrande-dokument-och-forfattningssamling/dokument-som-styr-arbetet-inom-ett-verksamhetsomrade/, uttagsdatum 2020-03-09
[136] LS 1303-0353
[137] LS 2015-0329
[138] LS 1110-1297
[139] https://www.sll.se/om-regionstockholm/uppdrag-och-ansvar/styrande-dokument-och-forfattningssamling/ . Det gäller Hjälpmedelpolicy (LS 0205-0220), Policy för att stärka patienters ställning – vård i dialog (LS 9912-0772), Värdegrund för hälso- och sjukvården (LS 0205-0254) samt Policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende (LS 1308-0973).

nämnders och bolags rapportering i verksamhetsberättelsen om hur de ska arbeta för att klara sitt resultat tre år framåt. Detta har sedan ändrats, med hänvisning till att samma uppgift även skulle redovisas i verksamhetsplanen, dock utan justering av anvisningarna, endast information via e-post till förvaltningar och bolag.

Rapportering enligt tidigare beslutade program som t.ex. miljöprogrammet och gällande budget är inte helt överensstämmande. Anvisningar för hur miljömålen i budget ska följas upp och redovisas har formulerats i Stödet[140], medan anvisningarna för miljöprogrammet har sänts ut till verksamheterna via mail. Intervjuer visar att det har inneburit svårigheter för verksamheterna att veta hur miljömålen ska redovisas. I vissa fall har det även medfört att olika avdelningar/sektioner inom samma organisation har följt upp målen separat utan att stämma av utfallen med varandra. I anvisningarna är det vidare otydligt om nämnder/styrelser via Stödet får lämna gemensamma bilagor för exempelvis miljö, upphandling etc. I årets redovisning finns exempel på där nämnder hänvisar till andra nämnders bilagor och därmed andra verksamheter. Det gäller främst de nya nämnderna som köper förvaltningsstöd av andra nämnders förvaltningar.

Bedömning
Revisionen bedömer att regionledningskontoret bör säkerställa att de styrdokument som visas på webbplatsen är aktuella. Vidare menar revisionen att regionledningskontoret bör säkerställa att anvisningar för nämndernas/styrelsernas rapportering är så tydliga att de är lätt för verksamheterna att följa. Anvisningarna, i dokument eller i Stödet, bör stämmas av mot andra gällande styrdokument och sakkunniga avdelningar. Det gäller hur mål ska följas upp och redovisas, krav användas i upphandling etc. Revisionen menar också att kommunikationen av förändringar i anvisningarna riskerar att komma bort i e-posthanteringen till skillnad från om förändringarna publiceras på webbplatsen.

Revisionen ser också en risk i att redovisning i verksamhetsberättelserna endast jämförs med budget. Utan jämförelser mot föregående år finns risk för svag överblick och insikt om upprepade utmaningar för verksamheterna. Endast budget riskerar ge en svag jämförelsegrund för att förstå resultatet.

4.10 Avrapporterade granskningar i delrapport

Delar av årets granskning har tidigare avrapporterats i delrapporten för regionstyrelsen Nedan sammanfattas väsentliga iakttagelser från denna rapport.

Granskning av målstyrning
Revisionen har granskat det regionövergripande arbetet med att utveckla målstyrningsmodellen samt beredningsprocessen gällande mål och

[140] Det digitala samlade beslutsstöds- och rapporteringssystem som används inom Region Stockholm

indikatorer inför regionfullmäktiges beslut om budget 2020. Revisionen ser positivt på arbetet med att ta fram ytterligare indikatorer liksom systemstöd för redovisning och uppföljning av mål och indikatorer. Revisionen är även positiv till att målstyrningsmodellen nu är beskriven i ett samlat dokument[141]. Vidare uppfattar revisonen att verktyget Stödet bör kunna bidra till en mer överblickbar planering och rapportering och därmed en mer samlad styrning av målarbetet.

Revisionen vill dock lyfta fram vikten av att indikatorer har definierats och kvalitetssäkrats innan beslut för att säkerställa att målen kan följas upp under kommande verksamhetsår. Annars finns risk att de mål och indikatorer som fastställs i budgetbeslutet i praktiken inte går att följa upp. För att kunna föreslå målvärde för en indikator är det exempelvis av vikt att kunna analysera nuläget och för detta behövs utfallsdata för indikatorn. Revisionen menar att tidspressen i processen för att utveckla målen inför budget 2020 innebär en risk att föreslagna mål och indikatorer inför budget 2020 inte är tillräckligt beredda, förankrade och kvalitetssäkrade.

4.11 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer

I tidigare revisionsrapporter har framförts ett antal rekommendationer avseende den interna styrningen och kontrollen. I bilaga 1 och 2 framgår hur rekommendationerna har hanterats.

4.12 Samlad bedömning av samordning samt intern styrning och kontroll i verksamheten

Revisionen bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskottet har i samband med den löpande uppföljningen uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Mot bakgrund av Karolinska universitetssjukhusets ekonomiska läge redan vid ingången av 2019 beredde regionstyrelsen ett ärende till fullmäktige som i mars 2019 beslutade om ändrade ekonomiska förutsättningar för Karolinska. Trots detta har underskotten fortsatt att öka. Regionstyrelsen har uppdragit till regionledningskontoret att, i samverkan med de nämnder och bolag som har störst problem, ge mesta möjliga stöd så att mål, uppdrag och en ekonomi i balans kan nås. Det har dock inte lämnats någon särskild återrapportering till regionstyrelsen om vad detta uppdrag lett till.

Revisionen ser allvarligt på den långsiktiga ekonomiska utvecklingen för regionen och bedömer att det kommer att krävas kraftfulla åtgärder, främst av akutsjukhusen, för att klara en ekonomi i balans framöver. Revisionen konstaterar att regionens positiva resultat de senaste åren främst har berott på externa faktorer som ökade statsbidrag och skatteintäkter samt en låg ränta.

---

[141] Budget 2019 (LS 2017-1455). Bilaga 3: Styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm

Revisionen bedömer att förutsättningarna för att akutsjukhusen ska kunna bedriva vård enligt avtal och med en ekonomi i balans inte är tydliggjorda ur flera perspektiv. Det gäller framförallt Karolinska universitetssjukhuset som befinner sig i ett mycket allvarligt ekonomiskt läge. En hemställan från sjukhuset om återställande av Karolinskas egna kapital har i mars 2020 ännu inte behandlats på politisk nivå. Frågan om ersättning för investeringsrelaterade kostnader för Karolinska har inte hanterats i vårdavtalet för 2020 och är i mars ännu inte avgjord.

Revisionen bedömer att de styrande principerna och de nya riktlinjerna inom investeringsområdet skapar förutsättningar för en tydligare och mer transparent styrning och samordning av regionens investeringsverksamhet framöver. Revisionen bedömer dock att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

Revisionen bedömer att fullmäktiges beslut i ärendet om ny politisk organisation, reglementen för regionstyrelsen och nämnder samt budget 2018 respektive budget 2019 beskriver den politiska organisation på olika sätt, vilket riskerar att bidra till otydligheter när det gäller roller och ansvar. Revisionen ser därför positivt på att regionstyrelsen i sitt yttrande över revisionens delrapport 2019 uppgett att revisionens rekommendationer kommer att beaktas i samband med en revidering av reglementena under 2020. Revisionen anser, utöver det som tidigare framförts om roller och ansvar, att regionstyrelsen formellt bör utse förvaltningschefer inom verksamhetsområdet för vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive för färdtjänstnämnden. Detta för att möjliggöra vidaredelegation eftersom det endast är en förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde som enligt kommunallagen har rätt att vidaredelegera beslutanderätt till anställd inom regionen.

Regionstyrelsen driver ett utvecklingsarbete inom inköpsområdet och flera initiativ ligger i linje med revisionens tidigare rekommendationer. Regionstyrelsen behöver dock vidta åtgärder för att öka samordningen av anskaffning av medicinteknisk utrustning. Revisionen bedömer vidare, liksom 2018, att då det centrala ramavtalet för bemanningstjänster inte har kunnat användas har berörda nämnder och bolag istället använt sig av direktupphandlingar till en högre kostnad. Det finns dessutom risk för att flera av upphandlingarna skulle kunna bedömas som otillåtna direktupphandlingar. Revisionen menar att regionstyrelsen därmed inte säkerställt de möjligheter till samordning som en stor beställare har som bör kunna leda till lägre kostnader.

Revisionen bedömer, när det gäller extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet i syfte att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Regionstyrelsen bör också tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska samlas och omhändertas. Vidare bedömer revisionen att

fullmäktiges krisberedskapsplan behöver anpassas till nuvarande organisation.

Revisionen bedömer, utifrån genomförd granskning, att regionstyrelsens samordning, styrning och kontroll sammantaget inte varit helt tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2018. Revisionen vill dock betona att regionstyrelsens ekonomiska styrning behöver stärkas framöver.

5 Räkenskaper

I detta avsnitt görs en bedömning av om redovisningen är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning. Bedömningsmålen och bedömningskriterierna framgår av bilaga 3.

5.1 Region Stockholms sammanställda årsredovisning

Regionstyrelsen upprättar en sammanställd årsredovisning för Region Stockholm. Årsredovisningen 2019 innehåller en sammanhållen förvaltningsberättelse. I förvaltningsberättelsen har sedan 2018 även regionstyrelsens uppsiktsrapport inarbetats.

5.1.1 Förvaltningsberättelse

I förvaltningsberättelsen redogör regionstyrelsen för nämnders och styrelsers resultat och verksamhet med utgångspunkt från deras respektive uppdrag från fullmäktige. Förvaltningsberättelsen innehåller, i enlighet med LKBR[142], väsentlig information och förhållanden som inte resultat- och balansräkningen tar upp, men som är viktiga för bedömningen av Region Stockholms resultat och ställning. Förvaltningsberättelsen innehåller också information om den förväntade utvecklingen inom regionen, en samlad redovisning av Region Stockholms investeringsverksamhet, en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställs för den löpande verksamheten och en utvärdering av om målen för god ekonomisk hushållning har uppnåtts. Det finns även information när det gäller pensionsförpliktelser och pensionsmedelsförvaltning, avsättningar och ansvarsförbindelser, säkringsredovisning m.m.

Förvaltningsberättelsen innehåller analyser och orsakssamband när det gäller beskrivningen av det ekonomiska resultatet, dock inte om kostnadsutvecklingstakten i förhållande till fullmäktiges intentioner att dämpa kostnadsutvecklingstakten (se avsnitt 2.1). Även om analyserna av måluppfyllelsen har förbättrats i vissa avseenden kvarstår merparten av revisionens tidigare iakttagelser och rekommendationer (se avsnitt 2.2).

[142] Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

Regionstyrelsen har tidigare tagit fram en separat rapport ”Uppsiktsrapport” för avrapportering till fullmäktige av den uppsikt som genomförts under året. Denna avrapportering har sedan 2018 inarbetats i förvaltningsberättelsen. Rapporteringen innefattar även regionstyrelsens syn på hur väl nämnder och bolag har följt fullmäktiges beslut.

Bedömning
Revisionen bedömer att förvaltningsberättelsen i enlighet med LKBR innehåller viktiga förhållanden för bedömningen av regionens resultat och ställning samt andra förhållanden som är av betydelse för styrningen och uppföljningen av verksamheten. Förvaltningsberättelsen bör, vilket revisionen tidigare framfört, innehålla en analys av kostnadsutvecklingen kopplat till fullmäktiges intentioner om den långsiktiga kostnadsutvecklingstakten och hur detta påverkar förutsättningarna för god ekonomiska hushållning framöver.

Revisionen bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt uppfyller lagens krav.

5.1.2 Räkenskaper sammanställd redovisning

I enlighet med LKBR finns det i årsredovisningen för Region Stockholm en resultat- och balansräkning för de sammanställda räkenskaperna som omfattar regionen och dess koncernbolag. Ansvarsförbindelser tas upp inom linjen. Balansräkningen har sedan 2007 innehållit en avsättning för framtida pensionskostnader på 700 mnkr som revisionen bedömt inte uppfyller kraven på en avsättning och därmed inte har redovisats enligt god redovisningssed. Under 2019 har denna avsättning återförts i sin helhet via eget kapital som en rättelse av tidigare års fel. Revisionen bedömer att rättelsen är gjord i enlighet med god redovisningssed och att regionens totala pensionsåtagande nu återspeglas på ett mer rättvisande sätt.

Årsredovisningen uppfyller i övrigt i allt väsentligt kraven i Rådet för kommunal redovisnings rekommendation om Sammanställd redovisning (RKR 8.2).

Regionstyrelsen anger under redovisningsprinciper i årsredovisningen att huvudregeln för redovisning av lånekostnader är att de belastar resultatet för den period de avser. Fastighets- och servicenämnden gör dock undantag från huvudregeln och inräknar istället räntekostnader i tillgångens anskaffningsvärde under byggtiden om den direkt kan hänföras till inköp, konstruktion eller produktion av en tillgång. Fastighets- och servicenämnden använder en beräknad fiktiv kreditivränta vilket innebär ett avsteg från verklig ränta på upplåningen. Övriga nämnder och bolag tillämpar inte aktivering av ränta på lånekostnader. Revisionen anser att samma redovisningsprinciper bör tillämpas inom hela regionen.

Resultatpåverkande avvikelser som har uppmärksammats i granskningen av regionens verksamheter uppgår sammantaget inte till väsentliga belopp och påverkar därmed inte bedömningen av den sammanställda redovisningen.

Revisionen har under året granskat finansieringsprocessen och säkringsredovisningen. Inga väsentliga avvikelser har noterats.

Bedömning
Årsredovisningen för Region Stockholm bedöms i allt väsentligt vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och RKR:s rekommendationer. Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

5.1.3 Balanskravet

Kommunallagen ger kommuner och regioner möjlighet att reservera medel i en resultatutjämningsreserv för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Regionstyrelsen har hittills inte kunnat utnyttja denna möjlighet då regionens ekonomi inte klarar kravet för en sådan redovisningsmässig reservering.

För omställningskostnader i samband med genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård har landstingsfullmäktige istället beslutat att under 2011–2013 reservera medel inom det egna kapitalet på sammanlagt 5 300 mnkr. Fullmäktige har beslutat att omställningskostnader på 3 500 mnkr får användas under perioden 2015-2018 eller senare. Omställningskostnaderna för åren 2015-2019 har sammanlagt uppgått till 3 159 mnkr, vilket innebär att 341 mnkr av de budgeterade medlen på 3 500 mnkr kvarstår. Enligt tilläggsupplysning avseende reserverat eget kapital i regionstyrelsens årsredovisning (not 14) framgår dock att endast 159 mnkr av de reserverade medlen tagits i anspråk och att resterande 3 000 mnkr har finansierats inom resultatet i bokslut en under perioden 2016-2019.

5.2 Revisionens samlade bedömning

Förvaltningsberättelsen är i allt väsentligt upprättad i enlighet med LKBR. Årsredovisning för Region Stockholm bedöms i allt väsentligt vara upprättat enligt god redovisningssed, enligt LKBR och RKR:s rekommendationer samt ge en rättvisande bild av årets resultat och ekonomiska ställning.

6 Redovisningsenheter inom regionstyrelsen

I detta avsnitt görs en bedömning av ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat, intern styrning och kontroll samt räkenskaperna för regionstyrelsens redovisningsenheter; regionledningskontoret, skadekontot och koncernfinansiering.

Under året har regionstyrelsen genomfört en förändring av organisationen i syfte att tydliggöra regionstyrelsens och regionledningskontorets strategiska inriktning. Operativa verksamheter har överförts till andra nämnder, vilket har inneburit att antalet anställda inom regionledningskontoret minskat från 767 personer vid ingången av 2019 till 220 personer vid utgången av året. En

ny organisationsstruktur trädde i kraft 1 januari 2020.

Regionledningskontoret samlokaliserades i november tillsammans med övriga centrala förvaltningar inom Region Stockholm.

6.1 Regionstyrelsen/regionledningskontoret

6.1.1 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Ekonomiskt resultat
Årets resultat uppgår till 287 mnkr, vilket är 287 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Avvikelsen motsvarar 9,8 procent av omsättningen. Resultatet är 412 mnkr högre än 2018 års utfall. Den positiva avvikelsen förklaras främst av lägre kostnader än budgeterat för lämnade bidrag inom främst utbildningsområdet och på förskjutna satsningar inom Framtidens vårdinformationsmiljö (FVM) och IT till följd av avbruten upphandling samt för regionstyrelsen medel för oförutsedda utgifter.

Verksamhetens intäkter är 125 mnkr högre än budgeterat. Intäkterna överstiger budgeten främst när det gäller vidarefakturering av kostnader i samband med överföring av verksamheter till annan nämnd och bolag. Även intäkterna för erhållna bidrag och försäljning av IT-tjänster överstiger budgeten.

Verksamhetens kostnader är 160 mnkr lägre än budgeterat. Detta förklaras bland annat av att kostnaderna för lämnade bidrag varit 253 mnkr lägre än budgeterat, varav 115 mnkr avser ej utnyttjade medel ur regionstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter. Samtidigt överstiger personalkostnaderna budgeten med 64 mnkr vilket främst beror på att överföring av personal till annan nämnd skett senare än planerat. Även personalomkostnadspålägget och kostnaderna för den politiska organisationen har varit högre än budgeterat.

Regionstyrelsen erhöll i budget 2019 utökat anslag med 200 mnkr för strategiska och långsiktiga satsningar på exempelvis utbildning och kompetensutveckling samt bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor. Sena beslut har inneburit att dessa medel inte utnyttjas fullt ut under året då verksamheterna inte haft möjlighet att genomföra aktiviteter och insatser inom ramen för de avsatta medlen.

Avskrivningarna har i huvudsak varit i nivå med budget.

Årets *investeringar* uppgår till 6 mnkr, att jämföras med fullmäktiges budget på 722 mnkr för 2019. Årets investeringar avser i huvudsak ersättningsinvesteringar inom IT. Budgetavvikelsen på 716 mnkr beror på att programmet FVM har förskjutits till 2020, se avsnitt 4.2.

Avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredsställande sätt i regionstyrelsens verksamhetsberättelse.

Verksamsamhetsmässigt resultat
Liksom föregående år ska regionledningskontoret följa upp tre av fullmäktiges mål gällande sin egen verksamhet vid regionledningskontoret. Dessa är för 2019 formulerade som långsiktigt hållbar ekonomi, en hållbar Region Stockholm och Region Stockholm ska vara en attraktiv arbetsgivare. Dessa övergripande mål mäts genom fyra delmål och åtta indikatorer.

Delmålet *Stockholmsregionen ska inom fem år vara en av Europas fem ledande forskningsregioner inom forskning som syftar till bättre hälsa* mäts med en indikator som redovisats som delvis. Revisionen konstaterar att anvisningarna anger att endast ja eller nej ska användas vid verksamhetsberättelserna.

När det gäller delmålet *Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare* har tre av fem indikatorer uppnått målnivåerna vilket innebär att målet Region Stockholm ska vara en attraktiv arbetsgivare har uppnåtts för regionledningskontoret. Indikatorn personalomsättning är av regionstyrelsen bedömd som ej uppfylld. Revisionen menar dock att utifrån uppställt målvärde och redovisat utfall har dock indikatorn nått sitt målvärde[143]. Därmed har tre av fem indikatorer uppnått sina målvärden och utifrån rådande måluppfyllelsemodell är därför delmålet uppnått.

Bedömning
Årets resultat uppgår till 287 mnkr, vilket är 287 mnkr högre än fastställt resultatkrav. Revisionen bedömer att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans har uppnåtts. Det ekonomiska resultatet för regionstyrelsen bedöms, i likhet med 2018, vara tillfredsställande.

Revisionen bedömer utifrån rådande måluppfyllelsemodell att två av tre av fullmäktiges övergripande mål uppnåtts.

6.1.2 Intern styrning och kontroll

Internkontrollplan 2019
Regionstyrelsen fastställde i mars 2019 en internkontrollplan för 2019 upprättad utifrån en dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys. Efter prioritering och värdering av risker innehåller internkontrollplanen sex riskområden som alla har medelhög risk. Uppföljning och rapportering av riskarbetet sker vid delårs- och årsrapporteringen enligt ”trafikljus-modellen” som beskriver om riskerna åtgärdats enligt plan och om åtgärderna fått önskad effekt.

Viktiga riskområden inom regionledningskontorets ansvar är ekonomiska risker i form av osäkerhet i ekonomiska omvärldsfaktorer som påverkar Region Stockholm och följsamhet till beslutade investeringsramar. Beslutade åtgärder för att minimera dessa risker är analyser och löpande uppföljning av verksamheter och omvärldsfaktorer, fördjupat samarbete med

[143] Fullmäktiges mål är satt till <= 10%. Redovisat utfall för RLK: 7%.

verksamheterna och utveckling av regelverk för ledning och styrning. Revisionen noterar att riskerna i regionstyrelsens internkontrollplan i huvudsak är av regionövergripande karaktär.

En risk plockades under året bort, *Risk 15759 - Samlokaliseringen av RLK sker inte i enlighet med målet för projektet* som på grund av organisationsförändring inte längre hör hemma inom regionstyrelsen/regionledningskontoret.

Vid årsbokslutet 2019 bedöms tre av fem planerade åtgärder pågå enligt plan och en har avslutats. Regionstyrelsen menar att majoriteten av åtgärderna för hantering av risker har fått önskad effekt. Revisionen noterar att risken *Bristande regelefterlevnad inom RLK/Region Stockholm* inte ingår i den fördjupade sammanställningen av risker, åtgärder och kontrollmoment.

Vid årsbokslutet 2019 bedöms två av riskerna i intern kontrollplanen vara omhändertagna (grön status). För fyra risker bedöms vidtagna åtgärder kunna ge den avsedda effekten (grön trend) och för en risk görs bedömningen att effekterna delvis kommer att uppnås (gul trend). Samtliga fem risker kvarstår i internkontrollplanen för 2020.

Granskning av personalkostnader

Det har 2019 inte varit möjligt att genomföra en dataanalys av årets lönekostnader, bland annat på grund av ändrade anställningsnummer i och med omorganisationen. Revisionen har därför genom stickprov granskat personalkostnaderna. Det går dock inte att bekräfta fullständigheten och inte heller att det är kostnader relaterade till dessa individer som återfinns i den finansiella rapporten.

Avrapporterade granskningar i delrapport

Leverantörsfakturaprocessen

Revisionen har noterat att kontrollmoment i leverantörsfakturahanteringen inte har dokumenterats på ett tydligt och uppföljningsbart sätt.

Löneprocessen

Granskningen visade att processbeskrivningen över flödet avseende beredning och utbetalning av löner bör utvecklas ytterligare genom att även innehålla risker och vilka kontroller som finns för att motverka identifierade risker. Revisionen har även noterat att det inte genereras logglistor ur Heroma för regelbunden kontroll och kvalitetssäkring av gjorda ändringar av fasta data.

Vidare har revisionen noterat att de utanordningslistor som ska signeras är bristfälligt dokumenterade, vilket gör att revisionen inte kan bedöma om denna kontroll utförs. Revisionen har också noterat att det är möjligt för anställda att logga in/ut i tidrapporteringssystemet för annan person än sig

själva. En översyn kring säkerheten pågår och i den bör ingå att ta ställning till risken för felaktigheter samt arbeta fram tillräckliga kontroller.

Granskningar utan väsentliga iakttagelser
Revisionen har även granskat processen för lämnade anslag, bokslutsprocessen och de administrativa rutinerna rörande hanteringen av skadekontot utan väsentliga noteringar.

Bedömning
Vid genomförda granskningar har mindre avvikelser noterats när det gäller processerna för leverantörsfakturor och löneutbetalning. Dessa bedöms dock inte vara av sådan karaktär att de påverkar den samlade bedömningen av regionstyrelsens interna styrning och kontroll gällande regionledningskontoret. Den interna kontrollen bedöms, liksom föregående år, som tillräcklig. Revisionen har lämnat rekommendationer i syfte att stärka den interna kontrollen ytterligare.

6.1.3 Räkenskaper

Årsbokslut inkl. verksamhetsberättelse
Verksamhetsberättelsen för regionledningskontoret (inkl. Skadekontot) är i allt väsentligt upprättad enligt lagen om kommunal redovisning, god redovisningssed, enligt regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

6.2 Koncernfinansiering

6.2.1 Räkenskaper - Årsbokslut koncernfinansiering
Koncernfinansiering är en redovisningsenhet under regionstyrelsen där poster av regionövergripande karaktär redovisas. Enheten har inga anställda och bedriver inte någon egen verksamhet. Verksamhetsberättelsen är därför begränsad till förklaringar av de olika finansiella posternas förändringar.

Inom enheten hanteras redovisning av skatteintäkter, beräkning av personalomkostnadspålägg, redovisning av pensioner samt finansiering genom extern upplåning. Revisionen har i delårsrapporten för 2019 rekommenderat enheten att upprätta och genomföra riskanalyser inom de finansiella processerna och ta fram motverkande kontrollmoment i syfte att minimera risken för fel i den finansiella rapporteringen. Enligt uppgift genomförs vissa kontroller löpande, dock dokumenteras inte dessa varför revisionen inte kan bekräfta kontrollernas ändamålsenlighet fullt ut.

Pensionsavsättning
Koncernfinansiering har sedan 2007 haft en avsättning på 700 mkr hänförlig till regionens pensionsåtagande som revisionen bedömt inte uppfyller kraven på en avsättning och därmed inte har redovisats enligt god redovisningssed (se avsnitt 5.1.2). Revisionen har rekommenderat landstingsstyrelsen att

tydliggöra att god redovisningssed ska följas och att RKR:s rekommendationer ska tillämpas i redovisningen och att avsättningen för pensioner på 700 mnkr som inte är balansgill därför enligt god redovisningssed bör lösas upp. Under 2019 har denna avsättning återförts i sin helhet via eget kapital som en rättning av tidigare års fel. Revisionen bedömer att rättningen är gjord i enlighet med god redovisningssed samt att regionens totala pensionsåtagande därmed återspeglas på ett korrekt sätt.

Statsbidrag till läkemedelsförmån

Region Stockholm erhåller, genom en överenskommelse mellan staten och SKR, bidrag för att täcka kostnader för läkemedelsförmåner. Bidraget betalas ut som ett generellt statsbidrag till koncernfinansiering som fördelar medlen vidare till hälso- och sjukvårdsnämnden i form av anslag.

Utöver statsbidraget för läkemedelsförmånen finns även avtal/sidoöverenskommelser om viss återbäring. Detta innebär att staten och regionerna delar på den återbäring som sidoöverenskommelserna genererar (60 procent till regionerna och 40 procent till staten). I Region Stockholm är det hälso- och sjukvårdsnämnden som fakturerar och därmed erhåller återbäringen från sidoöverenskommelserna. Återbäringen redovisas hos hälso- och sjukvårdsnämnden som en reducering av läkemedelskostnaderna.

Staten erhåller sin del av återbäringen, som 2019 uppgår till 299 mnkr, genom att avräkna bidraget för läkemedelsförmånerna nästkommande år. Det har under året pågått diskussioner i regionen om det är koncernfinansiering eller hälso-och sjukvårdsnämnden som ska redovisa kostnaden för statens del av återbäringen. I januari 2020 togs dock beslut om att ha kvar nuvarande modell där koncernfinansiering står för statens andel av läkemedelsåterbäringen.

Eftersom läkemedelskostnaderna belastar hälso-och sjukvårdsnämnden borde, enligt revisionen, även statens del av återbäringen ha belastat hälso- och sjukvårdsnämnden. För regionen som helhet (övergripande) är återbäringen dock korrekt redovisat.

Redovisning av fordran

Inom koncernfinansiering finns en fordran redovisad som är hänförlig till trafiknämndens förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT). I samband med årsbokslutet har diskussioner förts kring om det avser en fordran på extern eller intern part. Koncernfinansiering har tillsammans med ansvariga för AB SL och FUT gjort en genomlysning av de historiska transaktioner som genomförts samt en genomgång av hur dessa medel ska hanteras framgent då AB SL har tagit över ansvaret för finansieringen av FUT.

Vidare finns per 2019-12-31 även en finansiell anläggningstillgång på 426 mnkr hänförlig till FUT. Fordran har uppstått genom de transaktioner som har ägt rum mellan koncernfinansiering och FUT under åren 2014 – 2019. En

redovisningsmodell togs fram där respektive bidragsgivares medfinansiering av anläggningstillgången skulle lösas upp mot förvaltningens driftskostnader.

I *"Tilläggsavtal till Huvudavtal och Delprojektavtal avseende utbyggd tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse"* återfinns en betalplan som initialt följdes utifrån koncernfinansierings perspektiv. Under perioden har sedan beslutats att FUT skulle ansvara för alla externa fordringar medan förskottering av de externa parternas bidrag skulle ske genom att koncernfinansiering lånade ut pengar till FUT som intern medfinansiering. Koncernfinansiering har i räkenskaperna således både haft en fordran avseende medfinansieringsavtalen samt en fordran avseende utlåning av likvida medel. Under åren har avräkning av vissa medel redovisats mot medfinansiering och därefter har omvandling skett till utlåning till FUT. Detta har medfört svårigheter i uppföljningen. Från och med 1 januari 2020 kommer AB SL ta över finansieringsansvaret för FUT och fordran på 426 mkr kommer att regleras likväl som AB SL kommer att överta de långfristiga lån som är utställda mot FUT. Enligt revisionen kvarstår därmed, under förutsättning att ansvaret flyttas enligt plan, inga utestående frågor.

Bedömning
Årsbokslutet för koncernfinansiering bedöms i allt väsentligt upprättat enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning, god redovisningssed, regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

6.3 Uppföljning av tidigare lämnade rekommendationer

I tidigare revisionsrapporter har framförts ett antal rekommendationer avseende räkenskaper. I bilaga 1 och 2 framgår hur rekommendationerna har hanterats.

7 Regionstyrelsens yttrande över delrapport 2019

Regionstyrelsen har 2020-02-18 lämnat yttrande över revisionens delrapport för 2019.[144] Av yttrandet framgår att regionstyrelsen delar regionrevisorernas beskrivning av riskområden när det gäller att begränsa kostnadsutvecklingen, utveckla målstyrningen samt behov av att se över reglementen. Enligt regionstyrelsen pågår ett kontinuerligt arbete med åtgärder enligt revisorernas rekommendationer.

Av yttrandet framgår vidare att regionstyrelsen fortsatt anser det är av stor vikt att arbetet med att begränsa kostnadsutvecklingen fortsätter och att alla

[144] Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen, RS 2020-0054

nämnder och bolag håller budgeten. Vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen har enligt regionstyrelsen också tydliggjorts i fullmäktiges budget och delårsrapport. Regionstyrelsen delar revisorernas bedömning om att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut ska vara tillräckligt förankrade och att det ska finnas en process för kvalitetssäkring. Arbetet med utveckling av målstyrningen pågår för fullt och införande av integrerad ledning och styrning (ILS) har beslutats i samband med budget 2020.

Vidare delar regionstyrelsen revisionens bedömning att reglementena behöver ses över. En sådan översyn av reglementena pågår och beslut i regionfullmäktige planeras ske under 2020.

Delrapport 2019 innefattar 95 rekommendationer, varav sex rekommendationer tillkommit under 2019.Av yttrandet framgår att det pågår ett systematiskt arbete inom regionledningskontoret för att säkerställa att de rekommendationer där regionstyrelsen delar revisorernas bedömning åtgärdas. Regionledningskontoret bedömer att av de 95 rekommendationerna har 65 rekommendationer åtgärdats och av de rekommendationer som återstår att hantera, planeras åtgärder vidtas för samtliga.

Region Stockholm

Regionrevisorerna Bilaga 1

Sammanställning och uppföljning av rekommendationer till regionstyrelsen

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
EKONOMISTYRNING			
29147 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1075	**LS övergripande ekonomistyrning** Landstingsstyrelsen behöver ta fram tydliga principer för de framtida lokalkostnaderna som uppstår till följd av de beslutade strategiska investeringarna ska beräknas och fördelas mellan landstingets verksamheter."		**ÅR 2019** Granskning under året har visat att det fortfarande saknas tydliga principer för hanteringen av de framtida lokalkostnaderna till följd av strategiska investeringar. Exempelvis ingår inte ersättning för investeringsrelaterade driftkostnader i det nya vårdavtalet med Karolinska som gäller från och med 2020. Ännu finns heller inte någon separat överenskommelse om dessa kostnader.
29145 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1073	**LS övergripande ekonomistyrning** Landstingsstyrelsen behöver komplettera det ekonomiska regelverket med principer eller strategier som säkerställer landstingets kostnadskontroll över omfattande och långsiktiga driftavtal.		**Delår 2019** Arbete pågår att bereda en ny policy för styrning och ledning där ekonomistyrning ingår som en viktig komponent. Ett av syftena med policyn och tillhörande riktlinjer är att uppnå förstärkt kostnadskontroll. För att detta ska kunna ske ska samtliga beslut i Region Stockholm (landstinget, SLL) fattas på väl underbyggda ekonomiska grunder.
29146 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1074	**LS övergripande ekonomistyrning** Landstingsstyrelsen behöver utveckla sin beräkningsmodell så att den tar hänsyn till demografiska skillnader i befolkningens långsiktiga sammansättning.		**Delår 2019** Förvaltningens, RLK (tidigare LFS) bedömning är att nuvarande modell täcker det behov som finns eftersom den har sin utgångspunkt i landstingskoncernens utfall och räknas upp med faktorer för pris-, löne- och befolkningsutveckling samt tillkommande drifts- och kapitalkostnader för investeringar. I enlighet med landstingets reglemente är det, enligt RLK, beställarnämnderna för hälso- och sjukvård och kollektivtrafik som har till uppgift att genomföra bedömning av befolkningens behov vilket ska återrapporteras till landstingsstyrelsen. Revisionens rekommendation handlar dock om att denna information från HSN, som RLK hänvisar till, ska användas i Region Stockholms beräkningsmodell.
29144 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1072	**LS övergripande ekonomistyrning** Landstingsstyrelsen behöver ta fram ekonomistyrningsstrategi som förklarar och kunna upprätthållas i praktiken med finansiella mål anpassade till landstingets förutsättningar och riktlinjer för god ekonomisk hushållning som		**Delår 2019** Landstinget har en utvecklad modell för ekonomistyrning som behöver utvecklas ytterligare. Som ett första steg beslutade fullmäktige om styrande principer för beräkning av resultatkrav. Som komplement till styrande principer för styrning och ledning som

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
	långsiktigt kan leda till en god ekonomisk hushållning		beslutades i samband med budget 2019 kommer RLK (tidigare LSF) arbeta fram riktlinjer för ekonomi- och verksamhetsstyrning.
29151 **Från rapport** 2017 Delrapport **Från ID** 1083	**Resultatkrav** Landstingsstyrelsen bör, exempelvis i en ekonomistyrningsstrategi, tydliggöra vilka principer som ska gälla för resultatkraven och under vilka förutsättningar som ett resultatkrav omprövas för att långsiktigt kunna hantera resultatkraven."		**ÅR 2019** Fullmäktige har i budget 2019 fastställt fyra principer för beräkning av resultatkrav för nämnder och bolag. Av budgeten framgår att principerna ska införas successivt med målet att de ska tillämpas fullt ut i budget 2020. Avsteg från modellen har dock gjorts i budget 2020. Även om det nu finns principer för beräkning av resultatkraven behöver det tydligt framgå hur resultatkraven är framtagna så att nämnder och bolag förstår varför resultatkraven ser ut som de gör.
38582 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden klargöra ansvaret för kostnader för strategiska investeringar i avtalen med vårdgivarna.		
FASTIGHETSFÖRVALTNING			
29195 **Från rapport** 7/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1235	**Byggprojekt i vårdens fastigheter** Landstingsstyrelsen bör tillsammans med Locum säkerställa att signaler om fördyringar fångas upp i ett tidigt skede och att förnyade genomförandebeslut tas upp i fullmäktige i ett skede där det är möjligt att omprioritera eller omvärdera projektens genomförande."		**ÅR 2019** I och med beslut om de nya investeringsriktlinjerna och anvisningarna för uppföljning av investeringar som en del i budgetuppföljningen i samband med tertial-, delår- och årsbokslut så bedöms rekommendationen som åtgärdad.
29150 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID** 1079	**Fastighetsägaransvar** Landstingsstyrelsen bör tillsammans med Locum respektive trafiknämnden i styrdokument tydliggöra vilka krav som följer av ansvaret som fastighetsägare för att säkerställa att ansvaret hanteras i sin helhet inom och mellan respektive organisation."		**Delår 2019** I och med tillskapandet av den nya fastighets- och servicenämnden (FSN) fr.o.m. 2019 har resultatenheten LFS flyttats från landstingsstyrelsen till FSN. I och med den flytten har Locum och FSN ingått ett avtal som reglerar villkoren för genomförande av fastighetsverksamheten. I det avtalet regleras byggherreansvaret, men ej fastighetsägaransvaret. Således har inte landstings-/regionstyrelsen tillsammans med Locum/FSN i styrdokument tydliggjort vilka krav som följer av ansvaret som fastighetsägare för att säkerställa att ansvaret för vårdens fastigheter hanteras i sin helhet inom och mellan respektive organisation. När det kommer till fastighetsägaransvaret för trafikens fastigheter och anläggningar har revisionen inte under 2018 genomfört någon uppföljning av huruvida landstings-/regionstyrelsen och trafiknämnden tagit fram något styrande dokument som reglerar fastighetsägaransvaret.

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
29329 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1360	**Riktlinjer fastighetsöverlåtelser** Regionstyrelsen bör förelägga fullmäktige övergripande riktlinjer för fastighetsöverlåtelser för beslut.		**ÅR 2019** Revisionen kan konstatera att det förvisso finns en handbok som inte är politiskt beslutad för fastighetsförsäljningar på vårdområdet. Samtidigt sker fastighetsförsäljningar på trafiksidan. Därför menar revisionen att det behöver tas fram regionövergripande riktlinjer inom fastighetsförsäljningsområdet som behöver beslutas politiskt.
36768 **Från rapport** 8/2019 Projektrapport	**Strategisk planering vårdfastigheter** Regionstyrelsen bör, i beredningen inför fullmäktiges beslut säkerställa att resultatansvaret för LFS ingår som en del i FSN:s övergripande ansvar för regionens vårdfastigheter.		
INKÖP OCH UPPHANDLING			
29154 **Från Rapport** 5/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1104	**Affärsmässighet i upphandlingsprocessen** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att det finns egna system som källa för uppgifter om genomförda köp, t.ex. totala upphandlingsvolymer, kostnader, köpmönster i syfte att ge förutsättningar för strategiska affärsmässiga över väganden."		**ÅR 2019** Arbetet med systemstöd i inköpsprocessen uppges ha har fortsatt. Verktyg för spendanalys är anskaffat, likaså avtalsdatabas. Nästa steg uppges vara att fokusera på inköps-/beställningssystem. Ett utvecklingsarbete pågår som revisionen fortsätter att följa under år 2020.
29153 **Från rapport** 5/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1103	**Affärsmässighet i Upphandlingsprocessen** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att rutiner och arbetssätt finns för att genomföra systematiska utvärderingar av genomförda upphandlingar i syfte att kontinuerligt utveckla upphandlingsprocessen."		**ÅR 2019** Inköpspolicyn och riktlinjerna för inköp tydliggör behovet för hela koncernen att arbeta med god framförhållning och fokus på hela inköpsprocessen (kategoristyrning, upphandlingar, avtalsförvaltning och uppföljning/erfarenhetsöverföring). Avdelningen strategiskt inköp har etablerats successivt och kommer under 2020 att särskilt följa upp att läroprocessen fungerar och att utvärderingar genomförs. Detta uppges vara ett ett led i uppsiktsansvaret. Under 2020 avses även en särskild utbildning att genomföras för regionens upphandlare avseende motverkande av svart arbetskraft och andra oegentligheter. Rekommendation anses vara delvis åtgärdad.
29152 **Från rapport** 5/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1102	**Affärsmässighet i upphandlingsprocessen** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att upphandlingar påbörjas i så god tid att rimliga möjligheter ges att genomföra alla delar av upphandlings-processen affärsmässigt och i enlighet med styrdokument."		**ÅR 2019** Ett arbete har gjorts för att identifiera samtliga krav på upphandlingsprocessen i beslutad inköpspolicy, i syfte att se till att processdokument både planerar för samt följer upp och utvärderar processresultaten i full enlighet med inköpspolicyn. Detta kommer till uttryck i den vidareutveckling som skett av upphandlingsbokslutet, för uppföljning av koncernens inköpsarbete. Även det successiva

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
			införandet av ett kategoristyrt inköp för koncernen uppges komma att få en positiv effekt på utvecklingen under 2020.
31843 **Från rapport** 9/2019 projektrapport	**Avtalsstyrning och uppföljning** Regionstyrelsen bör stärka uppsikten av hur beställarnämnderna lever upp till policy och riktlinjer för inköp i syfte att säkerställa förutsättningar för avtalsuppföljning och därmed öka möjligheten att agera affärsmässigt både på trafik- och vårdområdet.	–	
29102 **Från rapport** 13/2014 Projektrapport **Tidigare ID** 571	**Samordning och styrning av akutsjukhusens upphandlingar** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att avtalsuppföljning av exempelvis samtliga MTU-upphandlingar inom landstinget, kontinuerligt blir genomförda."	✖	**ÅR 2019** Rekommendationen har ersatts av ny rekommendation, se rekommendation 33533.
29101 **Från rapport** 13/2014 Projektrapport **Tidigare ID** 569	Landstingsstyrelsen bör med utgångspunkt i de förtydligade riktlinjerna för upphandling implementera ansvarsfördelning, arbetssätt och rutiner för att öka antalet samordnade upphandlingar av medicinteknisk utrustning (MTU).	✖	**ÅR 2019** Rekommendationen har ersatts av ny rekommendation, se rekommendation 33533.
29129 **Från rapport** 2/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 908	**Styrning och kontroll av direktupphandlingar** Landstingsstyrelsen bör i ett systematiskt förbättringsarbete utarbeta riktlinjer och verktyg för uppföljning som syftar till att minska risken för överträdelser av upphandlingslagstiftningen."	●	**ÅR 2019** Arbetet med systemstöd i inköpsprocessen uppges ha fortsatt. På kort sikt avser systemstödsutvecklingen koncerngemensam spendanalys, upphandlingssystem och avtalsdatabas. Vidare kommer Strategiskt inköp att under 2020 påbörja arbetet med anskaffningen av systemstöd för inköpsprocessen (FLOW). Revisionen kommer följa åtgärder som vidtas bland annat i syfte att få en uppfattning om vad åtgärderna får för konsekvenser för att minska risken för överträdelser av upphandlingslagstiftningen.
29128 **Från rapport** 2/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 907	**Styrning och kontroll av direktupphandlingar** Landstingsstyrelsen bör stärka uppföljningen av att policyn och riktlinjerna för upphandling följs, t.ex. genom att höja kvaliteten på de uppgifter som inhämtas i samband med årsbokslutet."	●	**ÅR 2019** Inköpspolicyn är kompletterad med av regionstyrelsen utfärdade riktlinjer. Policyn ska enligt uppgift följas upp enligt regionens ledningsprocess. Enligt uppgift har funktionen Strategiskt inköp, efter samråd med regelefterlevnadschefen och Styrning och ekonomi, genomfört en förändring av det s.k. upphandlingsbokslutet i syfte att på ett bättre sätt kunna följa upp följsamheten mot de styrande

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
			dokumenten. Revisionen bedömer rekommendationen vara delvis åtgärdad och fortsätter att följa arbetet.
33533 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa dels att krav i styrdokument och arbetssätt i regionen ökar antalet samordnade upphandlingar av medicinteknisk utrustning (MTU), dels att sådana avtal alltid följs upp aktivt och systematiskt	–	Rekommendationerna 569 och 571 (båda A-rek) har bedömts kunna slås ihop och ersättas av en ny för regionstyrelsen bl a utifrån en PM Problemanalys om medicinteknisk utrustning som PwC genomfört på uppdrag av regionrevisorerna i januari 2020.
39087 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa att det finns en långsiktig, samlad och övergripande plan avseende anskaffning av medicinteknisk utrustning för regionens totala behov.	–	
INTERN KONTROLL			
29209 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1334	**Bidrag** Landstingsstyrelsen bör besluta om uppdaterade riktlinjer för bidrag till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning."	🔴	**ÅR 2019** Enligt uppgift från RLK utarbetas förslag till beslut för att behandlas av RS. Vid året har RS ännu inte behandlat ärendet.
29210 Från rapport 2018 Delrapport Tidigare ID 1335	**Bidrag** Landstingsstyrelsen bör efterfråga uppföljningen av intressepolitiska bidrag."	🟡	**ÅR 2019** Bidragsguppen bjuder in de största organisationerna till en diskussion om deras verksamhet och hur bidraget från Region Stockholm används. I samband med att organisationerna lämnar in ansökan om bidrag för 2020, den 31 maj 2019, görs också en uppföljning av tidigare års verksamhet, vilket återrapporteras till regionstyrelsen i september 2019. Regiondirektören får i samband med beslut om bidrag för år 2020 ett uppdrag att se över riktlinjer. Arbetet kommer att vara klart första kvartalet år 2020. Då kommer också uppföljningen att förändras och systematiseras. Uppföljning redovisas till regionstyrelsen.
29122 **Från rapport** 2016 Delrapport **Tidigare ID** 891	**Bidrag till konserthuset** Landstingsstyrelsen bör i samverkan med kulturnämnden tydliggöra ansvarsfördelning för beredning och riktlinjer för hantering av stöd/bidrag till konserthuset så att stödet blir transparent och tydligt."	🟢	**ÅR 2019** Kulturnämndens ansvar för bidrag till konserthuset har förtydligats i reglementet som fastställdes av fullmäktige i december 2018. Dialog om nytt avtal har skett mellan kulturförvaltningen och regionledningskontoret. Kulturnämnden beslutade i juni 2019 att godkänna nytt avtal mellan Region Stockholm och Stockholms konserthusstiftelse för perioden 2019-2022 (KN 2019/439).

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
			Avtalet omfattar både ersättning för drift och investeringar.
29366 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1495	**Dataskyddsförordningen** Regionstyrelsen bör fastställa ett sammanhållet dokument som beskriver styrelsens behandling av personuppgifter."		**ÅR 2019** Uppföljning visar att ett sammanhållet dokument håller på att tas fram för antagande.
29105 **Från rapport** 2014 Årsrapport **Tidigare ID** 598	**Hantering av konst** Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ansvarsfördelningen för tillsyn av konst inom landstinget där praxis och reglemente inte helt överensstämmer, särskilt inför kommande inköp av konstnärliga gestaltningar inom utbyggnaden av tunnelbanan."		**ÅR 2019** En bedömning av om det är lämpligt att göra ytterligare förtydliganden i ansvarsfördelningen kommer att göras inom den översyn av regionstyrelsens och övriga nämnders reglementen som görs under 2020. Rekommendationen kvarstår tills översynen av reglementen är klar.
29201 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1248	**Hantering av konst** Landstingsstyrelsen bör, tillsammans med kulturnämnden och Locum, tydliggöra hur kostnaderna som relateras till evakueringen av konst ska hanteras och vilken verksamhet som har ansvaret fr konsten medan den lagerhålls."		**ÅR 2019** I fullmäktiges budget 2020 har det nu tydliggjorts att fastighets- och servicenämnden ansvarar för den konst som nämnden äger och ansvarar därmed för de kostnader som uppkommer vid till exempel evakuering, lagring och underhåll.
29106 **Från rapport** 2014 Årsrapport **Tidigare ID** 599	**Interna kontrollarbetet** Landstingsstyrelsen bör i samband med utveckling av tillämpningsanvisningarna även utveckla en modell för landstingsstyrelsens uppföljning av den interna kontrollen inom SLL inkluderande en kvalitetssäkring av uppgifter från verksamheterna."		**ÅR 2019** Intern kontroll och riskhantering har tydliggjorts i det styrande dokumentet "Styrning, ledning och uppföljning av Region Stockholm" som beslutats av fullmäktige i anslutning till Budget 2019 (bilaga 3 till budgeten). Regionstyrelsen fastställde i oktober 2019 riktlinjer för intern kontroll som bland annat definierar vilka krav som ställs på verksamheterna när det gäller interna kontrollarbetet. Regionledningskontoret arbete med uppföljningen av den interna kontrollen utvecklas de senaste åren, exempelvis sker en närmare dialog med, och uppföljning av, alla nämnder och bolag. I respektive nämnd och bolags årsrapport, och delårsrapport följs det interna kontrollarbetet upp. Enligt RLK görs även fördjupade kontroller inom områden som exempelvis informationssäkerhet. Ett annat exempel på omfattande kontroller är det granskningsuppdrag som genomfördes av Karolinska Universitetssjukhusets upphandling av strategi- och managementkonsulter. Digitalisering av internkontrollen har implementerats i STÖDET och är i full drift.

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
29196 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1240	**Regler och rutiner** Landstingsstyrelsen bör ta fram landstingsgemensamma regler och rutiner för hanteringen av jävs- och karantänsfrågor."		**Delår 2019** En översyn har gjorts av hanteringen och bedömningen av bisysslor. Översynen har bland annat visat på behovet av en uppdaterad vägledning för bedömning av medarbetares bisysslor. Den tidigare vägledningen har ersatts av tillämpningsanvisningar för bisysslor. I tillämpningsanvisningarna lyfts frågan om intressekonflikter och jäv. Fortsatt arbete sker inom ramen för fortsatt arbete utifrån den nya uppförandekoden.
INVESTERING			
29104 **Från rapport** 2014 Årsrapport **Tidigare ID** 594	**Beredning av investeringsbeslut** Landstingsstyrelsen bör ställa krav på att riskanalys och hantering av risker ska framgå av underlag inför beslut i fullmäktige."		**ÅR 2019** Av de nu gällande riktlinjerna för investeringar framgår att det är krav på att beslutsunderlagen i alla de tre beslutsstegen, dvs. inriktnings-, planerings- och genomförandebeslut ska innehålla riskanalys och riskbedömning. Vidare framkommer av budgetanvisningarna inför arbete med budget 2020 att riskanalyser ska genomföras för alla investeringsobjekt på 100 mnkr eller mer, samt att dessa ska göras i enlighet med regionens riktlinjer för intern kontroll.
29132 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 997	**Ersättningsinvesteringar** Landstingsstyrelsen behöver stärka styrningen av trafikens ersättningsinvesteringar."		**ÅR 2019** Tidigare medverkade medarbetare från landstingsstyrelsens förvaltning i de olika styrgrupperna för vårdens strategiska investeringar. Motsvarande medverkan fanns dock inte på trafiksidan. Som en del i den förändrade investeringsstyrningen inrättades det ett regionövergripande investeringsråd där bland annat förvaltningschefen från trafikförvaltningen ingår. Rådet leds av regionens förhandlingsdirektör som jobbar vid regionledningskontoret under regionstyrelsen. Enligt uppgift har rådet till uppgift att säkerställa implementering och efterlevnad av de styrande principerna och riktlinjerna för investeringar, vilket även innefattat styrningen av de ospecificerade investeringarna under 100 mnkr. Därmed bedöms styrningen av trafikens ospecificerade investeringar ha stärkts.
29133 **Från rapport** 2016 Årsrapport	**Ospecificerade investeringar** Landstingsstyrelsen behöver stärka beredningen av ospecificerade investeringar så att det inför beslut i		**ÅR 2019** Rekommendationen utgår då rekommendation med ID nummer: 29342 har samma innebörd.

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
Tidigare ID 998	fullmäktig framgår hur föreslagna investeringsvolymer säkerställer värde och funktionalitet i landstingets fastigheter och övriga tillgångar."		
29110 **Från rapport** 7/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 732	**Styrning och samordning** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att processen för prioriteringar och konsekvenser av föreslagna investeringar är transparent och tydlig inför beslut i fullmäktige."		**ÅR 2019** De nya riktlinjerna innehåller krav på att föreslagna investeringar ska prioriteras och rangordnas/rankas/prövas inom det gällande investeringsutrymmet med hjälp av den i riktlinjerna beskrivna prioriteringsmodellen. Av riktlinjerna framgår vidare att varje objekts prioritering även ska inbegripa en bedömning av vilka konsekvenser som uppstår om investeringen inte genomförs. Den prioriteringsmodell som beslutades i riktlinjerna i december 2019 har tillämpats i samband med framtagande av budget 2020. Mallen för prioritering och riskbedömning har använts för såväl trafikinvesteringar som för vårdfastigheter. Hur dessa underlag har hanterats i beredningen av budgetärendet är dock oklart. Av riktlinjerna framgår att prioritering mellan olika nämnder och bolags investeringsönskemål görs av fullmäktige efter beredning och förslag av regionstyrelsen. I investeringsplanen för 2020-2029 framgår nämndens/bolagets prioritering (värde) av nya investeringsobjekt. Det framgår dock inte i planen vad prioriteringsvärdet betyder.
29109 **Från rapport** 7/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 731	**Styrning och samordning** Landstingsstyrelsen bör omarbeta investeringsstrategin så att den utgör en tydlig vägledning i strategiska ställningstaganden t.ex. om landstinget ska äga eller hyra lokaler."		**ÅR 2019** Rekommendationen utgår till förmån för rekommendationen: "FSN bör bereda förslag på styrande principer inom fastighetsområdet för beslut i fullmäktige, antingen årligen som del i regionens budget eller i ett separat styrdokument" från revisionens rapport om Strategisk planering och samordning av vårdfastigheter, rapport 8/2019, RK 2019 - 0064
29112 **Från rapport** 7/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 735	**Styrning och samordning** Landstingsstyrelsen bör se till att det finns tydliga uppföljningsbara mål avseende kvalitet och tid för alla investeringsprojekt och -program inför beslut i fullmäktige för att kunna följa upp och klargöra ansvar."		**ÅR 2019** Innan det första steget i den renodlade investeringsprocessen ska berörd nämnd/styrelse genomföra en åtgärdsvalsstudie. Som en del i den ska det, enligt investeringsriktlinjerna, tas fram kvantifierbara effektmål som man vill uppnå med åtgärden/investeringen. Den sista delen i investeringsprocessen består, enligt riktlinjerna, av en uppföljning/utvärdering av åtgärdens/investeringens effektrealisering. Under den fasen ska den nämnd / bolag som ålagts att följa upp realiseringen av genomförda åtgärder och investeringar mäta och utvärdera om beslutade effektmål och hållbarhetsambitioner

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
			uppnåtts. Genomförda åtgärder och investeringar ska leda till realiserbara effektmål Utvärderingen ska bygga på indikatorer och mätetal som beräknats och fastställts i åtgärdsvalsfasen. Uppföljning och mätning ska ske inom beslutade tidsramar. Fasen ska avslutas genom ett sammanställt effektbokslut som ska redovisa huruvida effekter har uppnåtts. Utifrån gällande riktlinjer bedöms det finnas tydliga krav på att det ska finnas tydliga uppföljningsbara mål för alla investeringar som beslutas.
29111 **Från rapport** 7/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 733	**Styrning och samordning** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att föreslagna investeringars framtida ekonomiska konsekvenser framgår i underlag inför beslut om budget i fullmäktige."		**ÅR 2019** De nya riktlinjerna innehåller krav på detaljerade kalkyler. För investeringar, ska investeringsutgift och tillhörande kapitalkostnader, dvs avskrivningar och räntekostnader beräknas. Till detta ska driftskostnader som uppkommer i verksamheten före och under investeringarnas genomförande tas med. Framtida verksamhetsmässiga följdeffekter ska beräknas och ingå, så att resultatet av valda investeringar kan redovisas. I de fall framtida ersättningsinvesteringar kan bli aktuella ska de läggas till. Beräkningarna ska successivt detaljeras i processens efterföljande faser. Under genomförandefasen ska det ekonomiska underlaget löpande följas upp och vid förändringar uppdateras. Ansvarig nämnd eller bolag bär ansvar för att det ekonomiska beslutsunderlaget är korrekt och har tagit höjd för risker, så att nämnden eller bolaget undviker oförutsedda kostnader, som annars kommer att belasta deras driftbudget. De kalkyleringsprinciper som beslutades i riktlinjerna i december 2019 har, utifrån de krav på kalkylering som anges i anvisningar för framtagande av budget 2020, i praktiken redan tillämpats i samband med framtagande av budget 2020. I arbetet med budget 2020 har såväl TN och FSN använt mallen för totalekonomiska konsekvenser och som inkluderar såväl utgifter som kostnader för föreslagna investeringsobjekt. De ekonomiska konsekvenserna på kostnaderna framgår inte i budgetförslaget till fullmäktige utan hanterats tidigare i beredningsprocessen .
29120 **Från rapport** 2016 Delrapport **Tidigare ID**	**Uppföljning av investeringar** Landstingsstyrelsen bör utveckla formerna för uppföljning och återrapportering av investeringar		**ÅR 2019** Av riktlinjerna framkommer att avvikelser från gällande investeringsbeslut ska lyftas avseende omfattning, tid och ekonomi. Av anvisningarna för framtagande av 2019 års

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
888	med bedömning av totala utgifter, sluttid och eventuella avvikelser i utförandet."		bokslut/verksamhetsberättelse framgår följande konkretiseringar av det som står i riktlinjerna: I samband med tertial-, delårs- och verksamhetsberättelse-rapportering ska för enskilda investeringsobjekt med en total budget över 100 miljoner kronor följande särredovisas: • väsentliga händelser för innevarande rapporteringsperiod för investeringsobjektet • innevarande års investeringsutfall, prognos och budget för investeringsobjektet • total prognos och total budget för hela investeringsobjektet De viktigaste orsakerna till eventuella avvikelser, för innevarande år och totalt för hela investeringsobjektet, samt konsekvenser och risker, ska kommenteras utifrån ekonomi, tidplan och omfattning.
29191 **Från rapport** 11/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1211	**Vård- och trafikinvesteringar** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att enskilda specificerade investeringars prognostiserade totala utgifter framgår i landstingsstyrelsens månads-, tertial- och delårsrapporter."		**ÅR 2019** Av riktlinjerna framkommer att avvikelser från gällande investeringsbeslut ska lyftas avseende omfattning, tid och ekonomi. Av anvisningarna för framtagande av 2019 års bokslut/verksamhetsberättelse framgår följande konkretiseringar av det som står i riktlinjerna: I samband med tertial-, delårs- och verksamhetsberättelse-rapportering ska för enskilda investeringsobjekt med en total budget över 100 miljoner kronor följande särredovisas:• väsentliga händelser för innevarande rapporteringsperiod för investeringsobjektet• innevarande års investeringsutfall, prognos och budget för investeringsobjektet• total prognos och total budget för hela investeringsobjektet De viktigaste orsakerna till eventuella avvikelser, för innevarande år och totalt för hela investeringsobjektet, samt konsekvenser och risker, ska kommenteras utifrån ekonomi, tidplan och omfattning.
29190 **Från rapport** 11/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1210	**Vård- och trafikinvesteringar** Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ansvaret för vårdens investeringar så att hälso-och sjukvårdsförvaltningen och Locum har förutsättningar att ta ansvar för dessa."		**ÅR 2019** Rekommendationen tas bort och ersätts av rekommendationen: • Regionstyrelsen bör i reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder förtydliga vilken nämnd/styrelse som ansvarar för de strategiska vårdinvesteringar som genomförs utifrån ett systemperspektiv. Från revisionsrapport 14/2019 Investeringsprocessen

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
			- Förutsättningar för styrning och samordning, RK 2020 - 0025
29192 **Från rapport** 11/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1212	**Vård- och trafikinvesteringar** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att fastighets- och investeringsberedningen följer upp och rapporterar prognostiserade avvikelser för såväl vårdens som trafikens specificerade investeringar till landstingsstyrelsen som i sin tur kontinuerligt bör rapportera till fullmäktige."	✖	**ÅR 2019** Rekommendationen utgår då Fastighets- och investeringsberedningen, FIB avvecklats sedan ett drygt år sedan.
29193 **Från rapport** 11/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1213	**Vård och trafikinvesteringar** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att förnyade genomförandebeslut snarast föreläggs fullmäktige för beslut när beräknade utgiftsnivåer prognosticeras överskrida tidigare beslutade nivåer."	✖	**ÅR 2019** I och med fullmäktiges beslut under hösten 2019 om nya riktlinjer för investeringar har fullmäktige även beslutat om en hanteringsordning för hur och när avvikelser gällande tid, omfattning och ekonomi ska lyftas för förnyade genomförandebeslut, vilket medför att rekommendationen blir inaktuell och därför tas bort.
29134 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 999	Landstingsstyrelsen bör tillsammans med trafiknämnden analysera effekterna av och utveckla den nuvarande styrningen av investeringar med stora variationer i upparbetningsgraden för enskilda projekt."	✖	**ÅR 2019** Rekommendationen ersätts med rekommendation: • Regionstyrelsen bör i riktlinjerna för investeringar förtydliga hur avvikelser ska hanteras och finansieras med en tillräcklig kontroll av enskilda investeringar över tid utifrån fattade genomförandebeslut. Från revisionsrapport 14/2019, Investeringsprocessen – Förutsättningar för styrning och samordning, RK 2020 - 0025
29341 **Från rapport** 13/2018 Projektrappor **Tidigare ID** 1387	Regionstyrelsen bör identifiera behov av tillkommande investeringar inom både vård- och trafikområdet för att ge en heltäckande bild av investeringsutgifterna i förhållande till beräknat ekonomiskt utrymme	●	**ÅR 2019** Under 2018 års granskning kunde revisionen konstatera att det på tjänstemannanivån fanns kännedom om ett antal investeringsåtgärder som "måste" genomföras för att bland annat säkerställa funktionaliteten i regionens fastigheter och anläggningar. Dessa fanns företrädesvis på trafiksidan. Här menade revisionen att dessa behöver lyftas fram för att kunna ingå som en del i prioriteringsunderlaget kring vilka investeringsåtgärder som ska beredas plats inom det givna investeringsutrymmet. I och med de nya riktlinjerna finns det tydligare anvisningar kring hur kända investeringsbehov ska prioriteras inom ramen för det beslutade investeringsutrymmet, däremot säkerställer inte de nya riktlinjerna att alla kända behov faktiskt lyfts upp för att i god tid kunna utvärderas och prioriteras mot andra investeringar.

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
29342 **Från rapport** 13/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1388	Regionstyrelsen bör säkerställa att prioriteringar av ersättningsinvesteringar och underhållsåtgärder görs inom ramen för regionens möjliga investeringsutrymme. Detta för att behålla värdet och funktionaliteten i både trafikens och vårdens fastigheter och anläggningar"		**ÅR 2019** Enligt riktlinjerna ska, för samtliga investeringar, prioritering och rangordning genomföras så att prioritering mellan dessa kan ske utifrån behov och ändamål inom beslutat investeringsutrymme. Av 2019 års investeringsgranskning framkommer dock att berörda verksamheter inte anser att den gällande prioriteringsmodellen i tillräcklig grad belyser behovet av ersättningsinvesteringar och underhållsåtgärder. Vidare har revisionen kunnat konstatera att inför budget 2019 beslutade Locums styrelse om ett investeringsobjekt, Robusta sjukhus, där 5 av 8 föreslagna miljarder var till för att komma till rätta med det eftersatta underhållet i vårdens fastigheter. Detta ärende togs dock bort i landstingsstyrelsens/regionstyrelsens beredning av investeringsbudgeten inför beslut i fullmäktige
29344 **Från rapport** 13/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1389	Regionstyrelsen bör skapa en hanteringsordning för hur regionen ska hantera risken att Stockholmsöverenskommelsens beslutade investeringsutgifter kan komma att överskridas		**ÅR 2019** Revisionen konstaterar att det avtal som region Stockholm har ingått gällande utbyggnaden av tunnelbanan innebär ett risktagande på flera plan. Dels framgår det av avtalet att alla förutsättningar inte var utredda när avtalet tecknades vilket medför risk för fördyringar, dels är hanteringen av fördyringar bara reglerade upp till ett visst belopp. Hanteringen av fördyringar utöver kostnadstaket blir då föremål för en förhandling som inte är reglerad i avtalet utöver att den ska ske ”i god anda”. Revisionen konstaterar att det inte finns någon hanteringsordning för hur regionens ska hantera den uppkomna situationen. Det finns inte heller reglerat hur den praktiska situationen för själva projektets fortsättning vid konstaterad fördyring ska hanteras.
36766 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i riktlinjerna för investeringar förtydliga hur avvikelser ska hanteras och finansieras med en tillräcklig kontroll av enskilda investeringar över tid utifrån fattade genomförandebeslut.		
36764 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder förtydliga att regionstyrelsen har ansvar för att fatta inriktnings- och planeringsbeslut för investeringar över 300 mnkr		

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
36765 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder förtydliga vilken nämnd/styrelse som ansvarar för de strategiska vårdinvesteringar som genomförs utifrån ett systemperspektiv.	–	
MILJÖ			
29115 **Från rapport** 6/2015 Projektrapport Tidigare ID 750	**Styrning av energieffektiviseringar** Regionstyrelsen bör skapa och tydliggöra ekonomiska incitament samt integrera energieffektiviseringsfrågorna i den samlade verksamhetsstyrningen, med uppföljning av åtgärder/resultat på lokal nivå."		**ÅR 2019** I fullmäktiges budget för 2019 finns det numera ett koncerngemensamt mål om att fastighets- och verksamhetsenergi i fastigheter ägda av Region Stockholm ska minska. Tidigare uppdraget om ta fram en enskild plan för hållbar energianvändning kommer inte genomföras. Planen är istället tänkt att inarbetas i Region Stockholms framtida hållbarhetsstrategi som planeras antas 2021. Det är inte tydliggjort om ekonomiska incitament för att minska energin kommer tydliggöras i strategin
29118 **Från rapport** 2015 Årsrapport **Tidigare ID** 812	Regionstyrelsen bör i riktlinjer för investeringar besluta om principer för när Miljöbyggnad guld, silver respektive brons ska gälla, samt i vilka fall avsteg kan göras från dem."		**ÅR 2019** Revisionen konstaterar att det fortfarande inte är tydliggjort i de antagna riktlinjerna vilken inriktning som regionen ska ha när det gäller Miljöbyggnad och när avsteg kan göras från principen, i enlighet med revisionens rekommendation. De stödjande dokumenten till investeringsriktlinjen som ska tydliggöra vad miljö- och hållbarhetsbedömningar ska innehålla är ännu inte framtagna. Enbart Locums VD har beslutat om bolagets inriktning när det gäller Miljöbyggnad och inte regionstyrelsen, FSN eller Locums styrelse.
32321 Från rapport 7/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i sin beredning av det koncerngemensamma budgetmålet om att minska klimatpåverkan, se till att också miljöprogrammets mål för att minska klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt inkluderas som indikatorer. Detta för att säkerställa att Region Stockholms totala klimatpåverkan synliggörs och hanteras.	–	
32320 **Från rapport** 7/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i enlighet med reglementets uppdrag att leda och samordna regionens miljöarbete, säkerställa den långsiktiga styrningen och planeringen för hur klimatpåverkan i	–	

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
	investeringsprojekten ska begränsas enligt RUFS 2050.		
OEGENTLIGHETER			
29360 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1488	**Skydd mot otillåten påverkan** Regionstyrelsen bör tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen vad gäller skydd mot otillåten påverkan för styrelseledamöter som inte är politiker."		**ÅR 2019** I framtida riktlinjer för skydd mot otillåten påverkan planeras det att tydliggöras att bolagen ansvarar för säkerheten för styrelseledamöter som inte är politiker enligt aktiebolagslagstiftningen.
29359 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1486	**Skydd mot otillåten påverkan** Regionstyrelsen bör fastställa riktlinjer för förtroendevaldas säkerhet och trygghet samt säkerställa att dessa är kända av förtroendevalda inom regionen.		**ÅR 2019** Ingen riktlinje har fastställts under 2019. Ett förslag finns framtaget på förvaltningsnivå, oklart om när riktlinjen ska antas av regionstyrelsen
PERSONAL			
29093 Från rapport 5/2013 Projektrapport Tidigare ID 351	**Kompetensförsörjning i vården** Landstingsstyrelsen och HSN bör i arbetet med kompetensförsörjningen även utarbeta strategier som innefattar effekter av konkurrens om personal"		**ÅR 2019** RLK framhåller i sitt svar att det i Kompetensförsörjningsstrategin fastställts att HSN har ett särskilt ansvar för att vid planering och uppföljning av hälso- och sjukvården inkludera konsekvenser och effekter på kompetensförsörjningen, bl.a. avseende risk för konkurrens om personal. Det framgår dock inte om någon strategi utarbetats avseende effekter av konkurrens om personal och i svaret framgår inte heller RLK:s roll i strategiarbetet. Rekommendationen bedöms som endast delvis åtgärdad. På grund av rekommendationens ålder tas rekommendationen bort. Revisionen kommer att återkomma till frågan i framtida granskningar.
29094 **Från rapport** 10/2013 Projektrapport **Tidigare ID** 352	**Kompetensförsörjning i vården** LS bör säkerställa att ansvaret tydliggörs vad gäller hur utbildningsåtagandet inklusive VFU ska hanteras och av vem i syfte att säkerställa tillräcklig tillgång till VFU av god kvalitet"		I RLK:s var beskrivs vilket arbete som utförts t.o.m. 2018, men det framgår inte hutr lång arbetet framskridit under 2019. Det är fortfarande oklart om ansvaret är tydliggjort för hur utbildningsåtagandet ska hanteras, inklusive säkerställande av tillräcklig tillgång till VUF av god kvalitet. Rekommendationen bedöms som endast delvis åtgärdad. På grund av rekommendationens ålder tas rekommendationen bort. Revisionen kommer att återkomma till frågan i framtida granskningar.

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
29114 **Från rapport** 10/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 746	**Kompetensförsörjning i vården** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att insatser i högre grad prioriteras utifrån landstingets övergripande behov och inkluderar samtliga verksamheter."		**ÅR 2019** I mål och budget för 2020 har regionfullmäktige i Stockholm fastslagit mål och indikatorer för regionen som attraktiv arbetsgivare samt inom utbildningsuppdraget. För målet Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare, finns indikatorer som gäller samtliga verksamheter. För målet Systematisk kompetensförsörjning mäter indikatorerna endast hälso- och sjukvård. Rekommendationen kvarstår därmed och kan endast anses vara delvis genomförd.
29113 **Från rapport** 10/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 745	**Kompetensförsörjning i vården** Landstingsstyrelsen bör, i syfte att stärka genomförandet och få underlag för uppföljning, tydliggöra förväntade effekter av åtgärder kopplade till kompetensförsörjning."		**ÅR 2019** I mål och budget för 2020 har regionfullmäktige fastslagit mål och indikatorer för regionen som attraktiv arbetsgivare samt inom utbildningsuppdraget. I enlighet med den styrande princip som beskrivs i bilaga fem till budgeten ska alla kompletterande styrande dokument samt verksamhetsplaner syfta till att uppnå målen i budget. Ersätts av rekommendation id 29320.
29320 **Från rapport** 7/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1346	Landstingsstyrelsen bör analysera verksamheternas nuläge och framtida behov av kompetensförsörjning så att väl avvägda aktiviteter kan genomföras.		**ÅR 2019** Verksamheternas ansvar för kompetensförsörjning och för exempelvis analys av nuläge och framtida behov har tydliggjorts med nytt reglemente och Mål och budget 2019. Utvecklingsarbete för skapa förbättrade prognoser såsom datalager, gemensamma definitioner etc pågår. Tills utvecklingsarbetet är spårbart kvarstår rekommendationen.
29321 **Från rapport** 7/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1347	Landstingsstyrelsen bör säkerställa att de åtagande som styrelsen har genom handlingsplanen och omställningsavtalen genomförs.		**ÅR 2019** Regionstyrelsen har följt upp handlingsplanen i samband med halvtidsuppföljning av kompetensförsörjningsstratgin i delår 2019. Ägarens åtagande i omställningsavtalen har enligt regionstyrelsen genomförts i det löpande arbetet med handlingsplanen i samverkan med verksamheterna. Rekommendationen tas bort mht omställningsavtalen och handlingsplanen inte längre gäller.
36968 **Från rapport** 10/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa förutsättningarna för en mer systematisk kunskapsöverföring gällande verksamheternas konkreta lösningar på kompetensförsörjningsbristen.		

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
36966 Från rapport 10/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa att konkretiseringen av arbetet med kompetensförsörjningsstrategin sker på längre sikt än ett år i taget.	–	
36967 **Från rapport** 10/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör göra en analys av skälen till den låga användningen av KOLL, verktygets begränsningar och eventuella behov av kompletterande verktyg för att ge stöd i kompetensplaneringsarbetet.		
RÄKENSKAPER			
29095 **Från rapport** 2010 Årsrapport **Tidigare ID** 353	**Avsättning för pensioner** Landstingsstyrelsen bör tydliggöra att god redovisningssed ska följas och att RKR:s rekommendationer ska tillämpas i redovisningen. Avsättningen för pensioner med 700 mnkr som inte är balansgill enligt god redovisningssed bör lösas upp."		**ÅR 2019** Den tidigare avsättningen för pensioner har återförts i sin helhet via eget kapital som en rättelse av tidigare års fel.
STRATEGISK STYRNING OCH ORGANISATION			
29208 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1333	**Ansvar för skärgårdsfrågor** Regionstyrelsen bör tillsammans med tillväxt- och regionplanenämnden tydliggöra vilken roll Region Stockholm har när det gäller genomförandet av landsbygds- och skärgårdsstrategin samt vilka aktörer i Region Stockholm som löpande ska följa upp strategin."		**ÅR 2019** Genomförandeplan för strategin ska antas av TRN under våren 2020, vilket är i enlighet med nämndens reglemente. Revisionen noterar att planen kommer beröra hur insatsområdena i strategin ska kunna genomföras av regionens verksamheter. Det är planerat att planen enbart kommer antas av TRN och inte gå ut på formell remiss till berörda nämnder. För att genomförandeplanen ska vara ett styrande dokument för Region Stockholm bedömer revisionen att planen även bör antas eller gå ut på remiss till berörda nämnder och bolag regionen.
29371 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID**	**Ansvar och befogenheter** Regionstyrelsen behöver säkerställa att instruktionen för utskott och be-redningar följer kommunallagen och reglementen exempelvis när det gäller rätt att besluta i brådskande ärenden."	–	

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
1570			
29372 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1571	**Ansvar och befogenheter** Regionstyrelsen bör välja ledamöter och ersättare till alla sina utskott och beredningar."	–	
29373 **Från Rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1572	**Ansvar och befogenheter** Regionstyrelsen bör bereda ett valärende till fullmäktige om val av ledamöter till krisledningsnämnden"	–	
29375 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1573	**Ansvar och befogenheter** Regionstyrelsen bör säkerställa att beskrivningar av sina utskott och beredningar på regionens webbsida överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen."	–	
29142 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID** 1070	**Ansvar och befogenheter** Landstingsstyrelsen bör inom ramen för sitt uppsiktsanansvar säkerställa att kommunallagens regler för bl.a. delegation följs och att det i nämndernas styrdokument inte används begrepp för en kommunal nämnd som exempelvis löpande förvaltning"".		Enligt regionledningskontoret har ingen kontroll av nämnderna styrdokument gjorts.
29136 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 1002	**Ansvar och befogenheter** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att gränsen mellan beslut och verkställighet är tydlig i delegationsordningen."	–	
38481 **Från rapport** 2019 Årsrapport	**Ansvar och befogenheter** Regionstyrelsen bör utse förvaltningschefer inom vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive färdtjänstnämndens verksamhetsområde så att	–	

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
	vidaredelegering kan ske i enlighet med kommunallagen.		
38482 **Från rapport** 2019 Årsrapport	**Ansvar och befogenheter** Regionstyrelsen bör i enlighet med kommunallagen ändra reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden så att nämnden själv inrättar underorgan som exempelvis långtidsutredningen.	–	
29099 **Från rapport** 7/2014 Projektrapport **Tidigare ID** 567	**E-hälsoarbetet** Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör i samarbete med vårdgivarna presentera en plan på övergripande nivå för hur kommande vårdinformationssystem ska etableras inom SLL. Planen bör konkretisera, tidsätta och beräkna kommande investeringar för e-hälsa."	✖	**ÅR 2019** Avslutas då senare granskningar av FVM tar upp detta
29100 **Från rapport** 7/2014 Projektrapport **Tidigare ID** 568	**E-hälsoarbetet** Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör stärka informations- och kunskapsöverföringen mellan såväl egna som privata vårdgivare, för att utveckla samarbetet i e-hälsofrågor."	●	**ÅR 2019** Forum för samverkan som adresserar informations- och kunskapsöverföring både inom regionen och mellan regionen och andra aktörer finns etablerade exempelvis via styr-, referns- och beredningsgrupper kopplade till FOA. FVM har forum för att hantera frågeställningarna kopplat till privata vårdgivare. Ett forum för informations- och erfarenhetsutbyte mellan nämnder och bolags it-chefer har etablerats. Inom innovationsområdet har strukturerade former för informationsspridning etablerats.
29137 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 1003	**EU:s strukturfond** Regionstyrelsen bör i samverkan med tillväxt- och regionplanenämnden uppdatera landstingets internationella riktlinjer för att förtydliga ansvar och roller för nämnderna när det gäller Region Stockholms strategi gentemot EU."	●	**ÅR 2019** Riktlinjerna kommer inte att revideras. Förtydligande har gjorts i fullmäktiges budget för 2019 att det är tillväxt- och regionplanenämnden som har ansvar för EU:s strukturfondsprogram. Ytterligare förtydligande av ansvaret är planerat att tydliggöras i samband med att budget för 2020 antas av fullmäktige. Revisionen anser att rekommendation är åtgärdad eftersom det numera inte finns några otydligheter mellan regionstyrelsen och tillväxt- och regionplanenämnden i frågan.
29138 **Från rapport**	**EU:s strukturfond** Regionstyrelsen bör säkerställa att den årliga	●	**ÅR 2019** Regionstyrelsen inte haft något ärende kring uppföljning av

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
2016 Årsrapport **Tidigare ID** 1004	uppföljningen av landstingets deltagande i EU-finansierade projekt utförs enligt riktlinjerna och att en samlad bild ges av hur mycket medel Region Stockholm tar emot via EU:s strukturfonder."		regionens arbete med EU-organisationer och fonder under 2018 och 2019. I och med det utökade regionuppdraget har Region Stockholm och tillväxt- och regionplanenämnden övertagit sekretariatetsansvaret för strukturfondspartnerskapet. Av protokollen för partnerskapet under 2019 framgår det att en kontinuerlig utvärdering har givits till styrelsen i partnerskapet. I styrelsen sitter sju ledamöter från Region Stockholm. Av protokollen kan utläsas att utvärderingarna framöver ska finnas på Region Stockholms externa hemsida.
29339 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1372	**Forskning** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att adekvata krav på och förutsättningar för vårdgivarnas medverkan i klinisk forskning formueleras i vårdavtalen."		**ÅR 2019** Arbete påbörjat. Rekommendationen fortsätter följas upp av revisionen.
29337 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1371	**Forskning** Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör säkerställa att de administrativa funktionerna kan ge kliniska forskare relevant stöd."		**ÅR 2019** Arbete påbörjat. Rekommendationen fortsätter följas upp av revisionen.
29332 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1368	**Forskning** Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör säkerställa att en gemensam strategi, i enlighet med det regionala ALF-avtalet, utarbetas och antas."		**ÅR 2019** Ett gemensamt strategiskt dokument fokuserat av tillämpning av regionala ALF-avtalet avses skapas 2020. Vid nästa uppföljning sker granskning av detta dokument och hur rekommendationen kan avspeglas däri.
29333 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1369	**Forskning** Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör tillse att befintliga FoU-fördelningssystems konsekvenser ses över i förhållande till den stipulerade gemensamma strategins ambitioner med klinisk forskning samt att korrigerande åtgärder vidtas vid behov."		**ÅR 2019** Ledningsgruppen KI - Region Stockholm har under våren 2019 fattat beslut om ett nytt FoU-fördelningssystem utifrån den gemensamma strategin som finns i det regionala ALF-avtalet. Fortsatt granskning fokuserar på huruvida FoU-fördelningssystemets konsekvenser har setts över.
29335 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport	**Forskning** Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör tillse att forskningen i större utsträckling integreras i den		**ÅR 2019** Riktlinjer har utarbetats av RLK, KI, beställare och kunskapsstyrning för att forskningen i större utsträckning ska integreras i kliniska verksamhet. Arbete pågår att implementera identifierade

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
Tidigare ID 1370	kliniska verksamheten för att underlätta parallell produktion av forskning och vård."		förbättringsområden. Vid utveckling av nya vårdavtal och uppdatering av befintliga avtal är det tänkt att medverkan i klinisk forskning ska förtydligas och aktivitet att följas upp.
29148 **Från rapport** 12/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1076	**Framtidens hälso- och sjukvård** Landstingsstyrelsen bör sammanfatta nuläget i FHS-arbetet, utvärdera och analysera hur det ska vidareutvecklas utifrån dagens förutsättningar"		**ÅR 2019** Hälso- och sjukvårdsnämnden bedriver genomförandet av Framtidsplanen i tjänstemannaorganisationen. Arbetet med att genomföra Framtidsplanen bedrivs inte längre som ett särskilt projekt. Rekommendationen avskrivs därför.
28886 **Från rapport** 18/2010 Projektrapport **Tidigare ID** 328	**IT-styrning** LS bör säkerställa att landstingets samtliga verksamheter involveras i de fora som bereder IT-frågor.		**ÅR 2019** Den 20 november fastställde regionfullmäktige en ny strategi för it och digitalisering 2020-2023 (RS 2019-0669). Av strategin framgår grunder för att ägare av tjänster ska säkerställa att berörda verksamheter ges möjlighet att påverka utveckling och förvaltning av it-stöd de nyttjar. Styr-, referens- och beredningsgrupper kopplade till regiongemensam infrastruktur och FOA har etablerats.
29356 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1483	**Regional utveckling** Regionstyrelsen bör i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden utveckla former för hur Region Stockholms verksamheter ska bidra till målen i RUFS."		**ÅR 2019** Rekommendationen avslutas. Dubblett med rekommendation 810.
29116 **Från rapport** 2015 Årsrapport **Tidigare ID** 809	**Styrning av regional utveckling** Regionstyrelsen bör förtydliga ansvarsfördelningen för planering, genomförande och uppföljning av Region Stockholms verksamheters bidrag till RUFS."		**ÅR 2019** I revisionen delårsrapport 2019 bedömde revisionen att tillväxt- och regionplanenämnden inte kan fullgöra regionens uppgifter RUFS 2050 eftersom planen är antagen av fullmäktige. Regionens reglemente ska revideras och beräknas antas i november 2020. Vid revideringen kommer det att bedömas om ansvarsfördelningen för planering, genomförande och uppföljning av RUFS 2050 kommer behöver förtydligas. Revisionen noterar att tillväxt- och regionplanenämnden har i budget 2019 och 2020 fått uppdrag att stärka samverkan vid genomförandet av RUFS 2050 både gentemot Region Stockholms egna verksamheter och externa aktörer.
29117 **Från rapport** 2015 Årsrapport	**Styrning av regional utveckling** Regionstyrelsen bör i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden utveckla former för hur		**ÅR 2019** I fullmäktiges budget 2020 har flera indikatorer antagits som är inplockade från RUFS 2050. Majoriteten av dessa ska följas upp av tillväxt- och regionplanenämnden, men även trafiknämnden ska följa

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
Tidigare ID 810	Region Stockholms verksamheter ska bidra till målen i RUFS."		upp ett antal indikatorer. Revisionen bedömer att insatser har genomförts för att utveckla former för hur Region Stockholms verksamheter ska bidra till målen i RUFS. Revisionen inväntar hur uppföljningen av indikatorerna rapporteras i 2020 års verksamhetsberättelse.
29125 **Från rapport** 5/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 902	**Styrning inom e-hälsa** Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom att etablera en landstingsövergripande styrning och samordning av landstingets IT-infrastruktur och grunddataförvaltning."		**ÅR 2019** Den 20 november fastställde Regionfullmäktige fastställde en ny strategi för it och digitalisering 2020–2023 (RS 2019-0669). Av strategin framgår grunder både för att säkerställa ett tydligt ägarskap och för att säkerställa att styrningen följer integrerad styrning och ledning av Region Stockholm. Regionövergripande styrning och samordning av infrastrukturen har etablerats genom IT-direktörens ägarskap och de styrgrupper som har etablerats inom området.
29127 **Från rapport** 5/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 904	**Styrning inom e-hälsa** Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom att formalisera arbetet med portföljstyrning på landstingsövergripande nivå"		**ÅR 2019** Ett portföljstyrningsverktyg inklusive processer och arbetssätt som omfattar den egenägda våden och hälso- och sjukvårdsförvaltningen har införts under 2019.
29126 **Från rapport** 5/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 903	**Styrning inom e-hälsa** Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom att genomföra riskanalyser inom IT-infrastruktur, grunddataförvaltning samt definitioner och begrepp inför införande av ny vårdinformationsmiljö"		**ÅR 2019** Styrningen och samordningen är stärkt genom ett nystartat informatikråd för Hälso- och sjukvård i Region Stockholm samt genom pågående arbete med utvecklad objektstyrning där bl.a. IT-arbetsplats och grunddataförvaltning är tydligt utpekade fokusområden. Även inom portföljstyrningen adresseras denna fråga kopplat till kvalitetssäkringsprocess avseende nya utvecklingsinitiativ.
29123 **Från rapport** 5/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 900	**Styrning inom e-hälsa** Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom att samlat tydliggöra ansvar och roller på e-hälsoområdet (LS, HSN och FOA IT/E-hälsa SLL Sjukvård)."		**ÅR 2019** Den 20 november fastställde Regionfullmäktige fastställde en ny Strategi för it och digitalisering 2020–2023 (RS 2019-0669). Av strategin framgår grunder både för att säkerställa ett tydligt ägarskap och för att säkerställa att styrningen följer integrerad styrning och ledning av Region Stockholm.
29124 **Från rapport** 5/2016 Projektrapport	**Styrning inom e-hälsa** Landstingsstyrelsen bör stärka styrningen och samordningen av utvecklingen inom e-hälsa genom		**ÅR 2019** Samverkan har upprättats mellan FOA Beredningsgrupp resp. Portföljråd och Innovation i syfte att säkra effektiv och samordnad

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
Tidigare ID 901	att säkerställa en länk mellan SLL innovation och styrgruppen för FOA IT/E-hälsa SLL Sjukvård.		process för idé/innovation-projekt-förvaltning.
29141 **Från rapport** 3/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1018	**Trafikplanering** Landstingsstyrelsen bör i samverkan med berörda nämnder tydliggöra ansvarsfördelningen för den övergripande trafikplaneringen och trafikpolitiken."		**ÅR 2019** Revisionen konstaterar som i delåret att ansvaret för trafikplanering (exklusive kollektivtrafik) har flyttats tillbaka till TRN fr o m 2019. Revisionens konstaterar samtidigt att det inte finns någon närmare precisering av vad detta uppdrag innebär och att uppdraget om länsplanen som ligger på regionsstyrelsen komplicerar bilden. Fortsatt granskning sker under 2020.
29121 **Från rapport** 2016 Delrapport **Tidigare ID** 890	**Uppdrag** Landstingsstyrelsen bör i underlaget till fullmäktiges budgetbeslut tydliggöra vad som är specifika uppdrag till respektive nämnd och som i så fall ska återrapporteras."		**ÅR 2019** Uppdragen i budget 2020 har lagts in i beslutsstödssystemet Stödet efter en dialog med RLK och respektive nämnd/styrelse och är tydliga vilka de är och att de ska återrapporteras.
29103 **Från rapport** 2014 Årsrapport **Tidigare ID** 590	**Verksamhetsstyrning – målstyrning** Landstingsstyrelsen bör vidareutveckla indikatorer för måluppfyllelse för att i högre utsträckning ge en mer täckande bild samt utveckla analys av utfallet på indikatorerna för att få tillfredsställande underlag för bedömning av om fullmäktiges övergripande mål är uppnådda."		**ÅR 2019** I Budget 2019 för Region Stockholm har målstyrningen utvecklats ytterligare. Regionstyrelsen har fått i uppdrag att fortsätta utveckla målstyrningen och indikatorer. Arbetet pågår och fortsätter under 2020. Rekommendationen anses delvis vara genomförd.
29092 **Från rapport** 18/2010 Projektrapport **Tidigare ID** 330	LS bör säkerställa att det genomförs regelbundna systematiska mätningar av IT-kostnaderna för hela landstinget för att kunna följa de uppnådda besparingarna inom IT i landstinget		**ÅR 2019** Ny finansieringsmodell (egentligen kostnadsfördelningsmodell) är framtagen för de grundläggande it-tjänsterna från Fastighets- och servicenämnden. Benchmark genomförs för dessa tjänster. Första benchmark genomförd och ny kostnadsfördelningsmodell framtagen för grundläggande it-tjänster från Fastighets- och servicenämnden.
29108 **Från rapport** 2015 Delrapport **Tidigare ID** 677	Landstingsstyrelsen bör stärka den formella kopplingen mellan organisationen FSTC och landstingsstyrelsen för att säkerställa dels att styrning sker samordnat, dels att kraven i policy och riktlinjer för informationssäkerhet följs.		**ÅR 2019** Den 20 november fastställde Regionfullmäktige fastställde en ny Strategi för it och digitalisering 2020–2023 (RS 2019-0669). Av strategin framgår grunder både för att säkerställa ett tydligt ägarskap och för att säkerställa att styrningen följer integrerad styrning och ledning av Region Stockholm.
29346 Från rapport	Regionstyrelsen bör tydliggöra beskrivningar över ansvarsfördelningen och beslutsstrukturen i		**ÅR 2019** Tydliggörande av FVMs styrning har gjorts i styrdokument som

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
9/2018 Projektrapport Tidigare ID 1479	programmet, framför allt vilka beslut som ska fattas på tjänstemanna- respektive politisk nivå.		programdirektiv. Revisionen har inte sett förtydliganden mellan tjänstemanna- resp. politisk nivå. Rekommendationen anses vara delvis genomförd.
29348 **Från rapport** 9/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1480	Regionstyrelsen bör se till att en strategi tas fram för att kunna hantera ersättning (avslut eller utfasning) av alla existerande it-system/avtal.		**ÅR 2019** Kartläggning av applikationer är genomförd. Ett specifikt projekt för integration, samexistens och migrering har etablerats inom ramen för FVM-prgrammet för att säkra strategin framåt. Rekommendationen kvarstår tills dess att dokumenterad strategi finns.
29351 **Från rapport** 9/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1481	Regionstyrelsen bör se till att beräkningar av förberedande åtgärder, nödvändiga it-uppgraderingar o dyl. genomförs inom kort för att ha full kontroll över kostnaderna.		**ÅR 2019** Arbete pågår för att klargöra förberedande åtgärder, it-uppgraderingar o dyl samt att kostnadsberäkna dessa. Detta kommer att finnas med som en bilaga i underlaget för tilldelningsbeslut som kommer att presenteras för regionstyrelsen. Rekommendationen kvarstår tills dess att pågående arbetet resulterat i ett dokumenterat underlag.
30108 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1568	Regionstyrelsen behöver säkerställa att reglementen överensstämmer med kommunallagen när det gäller att- nämnden självständigt ska besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet.- nämnden självständigt ska besluta om att inrätta eventuell beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid. - utskott inte kan ha en beredning under sig.- regionstyrelsens mandattid inte anges på två olika sätt.- färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen.		
30109 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1569	Regionstyrelsen bör i reglementena tydliggöra när det gäller - ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd, framförallt gällande kvalitetsregister samt patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor.- ansvarsfördelningen mellan		

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
	regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden, framförallt när det gäller försäljning och förvärv av fastighet.- regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar.- utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs.		
30106 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1579	Regionstyrelsen bör säkerställa att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut är tillräckligt beredda, förankrade och att det finns en process för kvalitetssäkring.	–	**Delår 2019** Värdet av att ha en nulägesanalys, tillgänglig tid för framtagande av indikatorer, definierade och kvalitetssäkrade indikatorer är betydande att ta hänsyn till innan beslut för att säkerställa att målen kan följas upp under kommande verksamhetsår.
SÄKERHET			
29358 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1485	**Krisberedskap** Regionstyrelsen bör ytterligare stärka samordningen och uppföljningen av regionens krisberedskap.		**ÅR 2019** Samtliga nämnder och bolag har under 2019 genomfört en RSA, utifrån vilka regionstyrelsen sammanställer en koncernövergripande analys vilken blir underlag till den krisberedskapsplanen som ska tas fram 2020.Vissa delar av regionen (HSF, TF och RLK) arbetar i en beredningsgrupp med att samordna förberedelser. Detta är insatser av engångskaraktär och fyller inte ett kontinuerligt behov av samordning och uppföljning. Rekommendationen får anses endast till viss del vara genomförd.
29357 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1484	**Informationssäkerhet** Regionstyrelsen behöver säkerställa att rutiner för uppföljning av informationssäkerhet gentemot privata vårdgivare tas fram och efterlevs.		**ÅR 2019** Samtliga nämnder och bolag har under 2019 genomfört en risk- och sårbarhetsanalys enligt, utifrån vilka regionstyrelsen sammanställer en koncernövergripande analys (planerad att fastställas av RS under 2019) som blir underlag till den krisberedskapsplanen som ska tas fram 2020. Krisberedskapsplanen föreslås beslutas av regionfullmäktige hösten 2020. Med anledning av regionens deltagande i Samverkan Stockholmsregionen (länsstyrelsen) så arbetar en beredningsgrupp med att samordna förberedelser och deltagande från HSF, TF och RLK.
29096 **Från rapport** 2/2014 Projektrapport **Tidigare ID** 457	**IT-säkerhet i nätverksansluten medicinteknisk utrustning** Landstingsstyrelsen bör komplettera regelverket för informationssäkerhet med specifika krav för nätverksansluten medicinteknisk utrustning (MTU) så att stöd finns för praktisk tillämpning i		**ÅR 2019** It-säkerhetskrav för it-system (inklusive MT-utrustning) finns i Region Stockholms it-stöd för informationssäkerhet, Complianceportalen. Kravsamlingen har stämts av mot utvald MT-utrustning.

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
	verksamheten för exempelvis anslutningsprocesser, uppdateringar och styrning av fjärråtkomst."		
29097 **Från rapport** 2/2014 Projektrapport Tidigare ID 458	**IT-säkerhet i nätverksansluten medicinteknisk utrustning** Landstingsstyrelsen bör stärka och tydliggöra ansvaret för IT-säkerhet kopplat till MTU på landstingsövergripande nivå och tydliggöra hur den organisatoriska samverkan mellan SLL IT och akutsjukhusens MT-avdelningar ska ske vad gäller säkerhetskrav. Samverkan mellan SLL IT och akutsjukhusen bör även omfatta utveckling av supportprocesser anpassade för MTU."		**ÅR 2019** Samverkansformerna mellan Servicenämnden och vårdproducernade nämnder och bolag har stärkts och utvecklas löpande. Av policy och riktlinjer för informationssäkerhet framgår ansvar för informationssäkerhet. It-säkerhetskrav för it-system (inklusive MT-utrusting) finns i Region Stockholms it-stöd för informationssäkerhet, Complianceportalen. Kravsamlingen har stämts av mot utvald MT-utrustning.
29199 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1246	**Skalskydd för IT-installationer** Landstingsstyrelsen bör i styrande dokument specifikt reglera skalskyddsfrågor för informationstillgångar som grundar sig på vedertagna standarder inom området samt ta fram en gemensam sammanhållen strategi för datahallar och skyddsvärda tekniska lokaler."		**ÅR 2019** Kravsamling för informationssäkerhet avseende datahallar och tekniska lokaler är framtagen och kommer att inarbetas i Region Stockholms it-stöd för informationssäkerhet, Complianceportalen under 2020. Arbetet baseras på MSB:s väledning Fysisk informationssäkerhet i it-utrymmen. Arbete med strategi för datahallar är påbörjat.
29200 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1247	**Skalskydd för IT-installationer** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att risk och sårbarhetsanalyser avseende skalskyddet för datahallar och skyddsvärda tekniska lokaler sker regelbundet och att uppföljning av skalskyddsarbetet sker systematiskt."		**ÅR 2019** Process för hur uppföljning ska ske är framtagen och kommer att implementeras under 2020. I detta ingår bl.a. förtydligad kravställning avseende datahallar samt stickprov.
VERKSAMHETSSTYRNING			
29098 **Från rapport** 16/2014 Projektrapport **Tidigare ID** 563	**Administration i vården** Landstingsstyrelsen och HSN bör systematiskt se över och samordna sina sammantagna krav på inrapportering och uppföljning gentemot vårdgivarna i syfte att minska den administrativa belastningen inom hälso- och sjukvården."		**ÅR 2019** Under 2018 och 2019 har det koncerngemensamma systemet för planering och uppföljning, Stödet, implementerats. I samband med detta har en översyn gjorts om vad som ska rapporteras in, när och i vilken omfattning för att minska och underlätta det administrativa arbetet för nämnder och bolag. Merparten av tabeller gällande ekonomi och produktion skapas med automatik där man tidigare fick mata in manuellt. I samband med årsbokslutet har relevanta, och tidigare manuella, bilagor lyfts in i Stödet. Kontinuerligt arbete med att förbättra och förenkla ingår i det ordinarie och löpande linjearbetet.

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
29189 **Från rapport** 2/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1124	**Förlossningsvård** Hälso- och sjukvårdsnämnden och landstingsstyrelsen bör gemensamt analysera orsaker till både hög personalomsättning och andel deltidsarbete i förlossningsvården för att säkerställa bemanning och patientsäkerhet på sikt"		**ÅR 2019** RLK har kartlagt orsakerna till att en del medarbetare inom regionen väljer att arbeta deltid. Rapport är framtagen och återrapporterad i helårsbokslut 2018. Regionledningskontoret följer personalomsättningen för olika yrkesgrupper, däribland barnmorskor. På HSF tas varje månad statistik fram gällande förlossningsvården som innehåller antalet anställda och antalet årsarbetare med månadsavlön samt antalet årsarbetare med timlön.
ÄGARSTYRNING			
29355 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1482	Regionstyrelsen bör komplettera ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper med generella principer för hur delägda bolag ska styras.		**ÅR 2019** Rekommendationen borttagen då RLK anser att rekommendationen är åtgärdad då ”ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper gäller även för regionens delägda bolag. Region Stockholms andel i delägda bolag varierar dock stort och enligt bolagsstyrningsprinciperna 1.3 fastställs tillämpningen i avtal med övriga ägare: Principerna skall tillämpas i tillämpliga delar i delägda bolag. Vad som är tillämpliga delar skall avgöras utifrån ägarförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. I bolag som regionen äger gemensamt med ett eller flera regioner och/eller en eller flera kommuner eller annan extern ägare skall principerna tillämpas på det sätt som ägarna kommer överens om.” Revisionen har tidigare hävdat att det inte finns några riktlinjer för hur skrivningarna i kommunallagen och ägarpolicyn ska tillämpas på regionens olika delägda bolag utifrån exempelvis storlek på ägarandel eller vilken part som regionen äger tillsammans med. Revisionen har därför ansett att ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper bör kompletteras med generella principer för hur delägda bolag ska styras och följas upp. Vid årsuppföljningen 2019 skrivs rekommendationen av då revisionen anser att rekommendationen inte har tillräckligt starkt stöd i revisionskriterier för att fortsätta hävda revisionens rekommendation när RLK är av annan åsikt.
29323 **Från rapport** 5/2018 Projektrapport **Tidigare ID**	Landstingsstyrelsen bör i styrdokument tydliggöra ansvaret för ägarstyrningen av moderbolaget LISAB- ansvaret för specifika ägardirektiv för		**ÅR 2019** Ägarstyrningen samt ansvar och roller kring RS och LISAB har förtydligats och framgår av dels reglemente LS 2018-0731 samt i ägardirektiv för LISAB enligt beslut i budget 2019 LS 2017-1455. Trafiknämndens ansvar för SL och WÅAB framgår i reglemente LS

Ursprung	Rekommendation	Status	Revisionens kommentar
1353	LISAB:s dotterbolag- ägarstyrningen av SL och WÅAB"		2018-0731. WÅAB har fr o m 1 juli 2019 överförts från LISAB-koncernen till SL-koncernen.
29324 **Från rapport** 5/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1354	Landstingsstyrelsen bör i beredningen av ändrade ägardirektiv tydligare ange mål och strategisk inriktning för respektive bolag		**ÅR 2019** Från och med 2019 återfinns ägardirektiven i regionfullmäktiges budget, där också anslag, resultatkrav, mål specificeras. I budgeten anges också inriktning för bolaget. Därmed menar RLK att en helhet återges för bolagen i ett och samma dokument.
29326 **Från rapport** 5/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1355	Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ägarrepresentanternas uppdrag och roll samt ange hur uppdraget ska återrapporteras.		**ÅR 2019** Ägarrepresentanterna är enligt RLK en del av regionstyrelsens uppsiktsansvar. Representanterna är adjungerade till styrelsen och har yttranderätt, Den formella uppföljningen sker enligt RLK löpande inom ramen för den ordinarie budget och bokslutsprocessen. Det saknas dock fortfarande en beskrivning av ägarrepresentanterna uppdrag och hur återrapportering av uppdraget ska ske. Under 2019 har antalet ägarrepresentanter varit färre än tidigare år vilket sannolikt underlättat processen.
29327 **Från rapport** 5/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1356	Landstingsstyrelsen bör i sin roll som ägare och genom utskott ta ett aktivt ansvar i styrning och uppföljning av SL och förvaltningar i bolagsliknande former.		**ÅR 2019** Under 2019 har inga ägardialoger genomförts med Karolinska och SLSO förrän i november 2019. Trots Karolinska ekonomiska situation har endast en ägardialog genomförts. Regionstyrelsens och produktionsutskottets roll som ägare för de egenägda vårdproducenterna är inte tydligt, exempelvis när det gäller styrning av och stöd till sjukhusen i samband med framtagande av sjukhusens vårdavtal för perioden 2020-2023. Det är oklart vad ansvaret för strategisk samordning mellan Karolinska , SLSO och regionens hälso- och sjukvårdsproducerande bolag i syfte att skapa än bättre förutsättningar för verksamheterna att effektivt utföra sina uppdrag inom sjukvård, forskning och utbildning innebär i praktiken. .
38583 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen behöver tydliggöra ansvaret för strategisk samordning mellan sjukhusen enligt fullmäktiges styrdokument innebär i praktiken.		

Slutlig bedömning av nämnder/förvaltningar 2019

Nämnd/förvaltning	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Intern styrning och kontroll	Räkenskaper
Regionstyrelsen	**Tillfredsställande**	**Inte helt tillräcklig**	**Rättvisande**
Fastighets- och servicenämnden	**Tillfredsställande**	**Inte helt tillräcklig**	**Rättvisande**
Färdtjänstnämnden	**Tillfredsställande**	**Inte helt tillräcklig**	**Rättvisande**
Hälso- och sjukvårds-nämnden	**Tillfredsställande**	**Inte helt tillräcklig**	**Rättvisande**
Karolinska Universitets-sjukhuset	**Otillfredsställande**	**Otillräcklig**	**Rättvisande**
Kulturnämnden	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
Patientnämnden	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
Stockholms läns sjukvårdsområde	**Tillfredsställande**	**Inte helt tillräcklig**	**Rättvisande**
Trafiknämnden	**Tillfredsställande**	**Inte helt tillräcklig**	**Rättvisande**
Tillväxt- och region-plane-nämnden	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
Vårdens kunskapsstyrningsnämnd	**Tillfredsställande**	**Inte helt tillräcklig**	**Rättvisande**

Slutlig bedömning av styrelser/bolag 2019

Styrelser/bolag	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Intern styrning och kontroll	Räkenskaper
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
Danderyds Sjukhus AB	**Inte helt tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
Folktandvården Stockholms län AB	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
AB Stockholms läns landstings Internfinans	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
Landstingshuset i Stockholm AB *	**E.T.**	**Inte helt tillräcklig**	**Rättvisande**
Locum AB	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
MediCarrier AB	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
S:t Eriks ögonsjukhus AB	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
Stockholm Care AB	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
AB Storstockholms Lokaltrafik	**Tillfredsställande**	**Inte helt tillräcklig**	**Rättvisande**
Södersjukhuset AB	**Inte helt tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**
Södertälje Sjukhus AB	**Tillfredsställande**	**Tillräcklig**	**Rättvisande**

** För Landstingshuset i Stockholm AB lämnas ingen bedömning avseende området ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat med anledning av att bolaget inte har några anställda och att styrelsen för bolaget har begränsade möjligheter att styra det ekonomiska resultatet.*

Regionrevisorerna

BEDÖMNINGSMÅL OCH BEDÖMNINGS-KRITERIER 2019

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra.

Bedömningsmål:

1. Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges resultatkrav och övriga ekonomiska mål.

2. Nämnden/styrelsen har uppnått fullmäktiges mål för verksamheten och genomfört tilldelade uppdrag.

3. Nämndens/styrelsens verksamhet har bedrivits i enlighet med för verksamheten gällande lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Bedömningskriterier:

Tillfredsställande
Bedömningsmålen bedöms i allt väsentligt vara uppfyllda. Avvikelser kan förekomma.

Inte helt tillfredsställande
Bedömningsmålen bedöms delvis vara uppfyllda. Det finns större och/eller flera avvikelser.

Otillfredsställande
Bedömningsmålen bedöms inte vara uppfyllda. Det finns allvarliga avvikelser som måste åtgärdas snarast.
Kommentar: Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.

Intern styrning och kontroll

Nämnden/styrelsen ansvarar för att det finns en intern styrning och kontroll som med rimlig grad av säkerhet leder till måluppfyllelse, effektiv verksamhet och regelefterlevnad.

Bedömningsmål:

1. Nämnden/styrelsen har fastställt en organisation med tydlig fördelning av ansvar och befogenheter.

2. Nämnden/styrelsen har i budget/verksamhetsplan fastställt ekonomiska och verksamhetsmässiga mål i linje med fullmäktiges mål och övriga uppdrag. Målen är mätbara/uppföljningsbara.

3. Nämnden/styrelsen har riktlinjer och rutiner för väsentliga områden för att säkerställa att verksamhetens uppdrag och mål uppnås samt att lagar, föreskrifter m.m. följs.

4. Nämnden/styrelsen har genomfört en riskanalys som identifierar, värderar och prioriterar väsentliga risker. Nämnden/ styrelsen har i en internkontrollplan fastställt vilka åtgärder/ kontroller som ska hantera prioriterade risker.

5. Nämnden/styrelsen följer kontinuerligt och systematiskt upp ekonomi och verksamhet, såväl för verksamhet i egen regi som för sådan som uppdragits åt annan att utföra, analyserar väsentliga avvikelser samt vidtar åtgärder vid behov.

6. Nämnden/styrelsen har ett informations- och kommunikationssystem som stödjer styrning, kontroll och uppföljning av verksamheten.

7. Nämndens/styrelsens rapportering ger en rättvisande och tillförlitlig information om ekonomi och verksamhet.

Bedömningskriterier

Tillräcklig
Bedömningsmålen bedöms i allt väsentligt vara uppfyllda. Avvikelser kan förekomma.

Inte helt tillräcklig
Bedömningsmålen bedöms delvis vara uppfyllda. Det finns större och/eller flera avvikelser.

Otillräcklig

Bedömningsmålen bedöms inte vara uppfyllda. Det finns allvarliga avvikelser som måste åtgärdas snarast.
Kommentar: Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.

Räkenskaper

Nämndens/styrelsens redovisning är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning och kan ligga till grund för styrning, ledning, uppföljning och kontroll av den verksamhet som bedrivs.

Bedömningsmål:

1. Nämndens/styrelsens räkenskaper är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen, god redovisningssed samt landstingets regler och anvisningar.

2. Nämndens/styrelsens delårsrapport och årsbokslut/årsredovisning ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

Bedömningskriterier:

Rättvisande
Räkenskaperna uppfyller i allt väsentligt bedömningsmålen. Avvikelser kan förekomma. Eventuella värderings-, klassificerings- och/eller upplysningsfel är inte av sådan karaktär att de väsentligen påverkar bilden av nämndens/styrelsens resultat och ställning.

Inte rättvisande
Räkenskaperna innehåller allvarliga avvikelser i förhållande till bedömningsmålen.
Kommentar: Avvikelserna är så stora att frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet bör prövas.

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Mikael Löwenhielm

TJÄNSTEUTLÅTANDE RS 2019-1064
2020-01-16

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat delrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning
I regionrevisorernas granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att regionstyrelsens delårsrapport för Region Stockholm inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning, samt god redovisningssed.

I regionrevisorernas delrapport 2019 konstaterar revisorerna att det ekonomiska resultatet 2019 för Region Stockholm beräknas bli väsentligt lägre än de senaste åren. Regionrevisorerna bedömer att denna nivå inte kan betraktas som långsiktigt ekonomiskt hållbar för att klara en god ekonomiska hushållning mot bakgrund av de åtaganden som Region

Stockholm har framöver. Regionrevisorerna bedömer regionstyrelsens prognoser för årets resultat och det verksamhetsmässiga resultatet som osäkra, eftersom de ekonomiska prognoserna för akutsjukhusen är osäkra och att måluppfyllelsen när det gäller verksamheterna inte ger en heltäckande bild av utvecklingen. Kostnaderna ligger fortfarande på en hög nivå varför revisorerna menar att regionstyrelsens styrning av den långsiktiga kostnadsutvecklingen behöver stärkas.

Regionfullmäktige och regionstyrelsen har i budget och delårsrapport tydligt redogjort förnämnder och bolag vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen. Regionledningskontoret konstaterar att kostnadsutvecklingstakten januari till och med oktober var något högre än budgeterad kostnadsökning, men att det är en minskning med en procentenhet jämfört med motsvarande period föregående år. Regionledningskontoret konstaterar även att årets prognostiserade resultat överstiger budgeterat resultat.

När det gäller målstyrning pågår ett utvecklingsarbete inom regionstyrelsen. Regionrevisorerna pekar på vikten av att nuläget analyseras innan nya eller ändrade mål och indikatorer formuleras. Annars finns en risk att de mål och indikatorer som fastställs i praktiken inte går att följa upp. Revisorerna menar även att tidspressen vid framtagandet av mål och indikatorer inför budget 2020 innebär risk för att dessa inte är tillräckligt beredda, förankrade och kvalitetssäkrade.

Regionledningskontoret delar revisorernas bedömning om att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut ska vara tillräckligt förankrade och att det ska finnas en process för kvalitetssäkring. Arbetet med utveckling av målstyrningen pågår för fullt och införande av integrerad ledning och styrning (ILS) har beslutats i samband med budget 2020. Regionledningskontoret arbetar nu med att implementera ILS och utveckla de indikatorer som ännu ej är framtagna och beslutade samt fortsätter sedan tidigare påbörjat arbete med kvalitetssäkring av befintliga indikatorer.

Regionstyrelsens beredning av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder behöver enligt regionrevisorerna överensstämma med kommunallagens krav. Regionrevisorerna anser också att reglementena innehåller exempel på otydligheter mellan nämndernas ansvar och uppgifter.

Regionledningskontoret delar revisorernas bedömning att reglementena behöver ses över. En sådan översyn av reglementena pågår, bland annat utifrån regionrevisorernas synpunkter. Beslut i regionfullmäktige planeras ske under 2020.

Regionledningskontoret föreslår att regionstyrelsen beslutar att regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019.

Bakgrund
I regionrevisorernas granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att regionstyrelsens delårsrapport för Region Stockholm inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning, samt god redovisningssed.

Regionrevisorerna granskar och prövar om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. I regionrevisorernas uppdrag ingår även att granska hur regionstyrelsen fullgör sin uppsikt samt hur styrelsen leder och samordnar förvaltningen av Region Stockholms angelägenheter. En annan viktig del i granskningen är regionstyrelsens beredning av ärenden till fullmäktige.

I regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen ges en lägesrapport utifrån de granskningar som genomförts hittills under året inklusive en översiktlig granskning av regionstyrelsens delårsrapport. Revisorernas delrapport är en delrapportering inför den slutliga avrapporteringen och bedömning utifrån årets granskning i mars/april 2020.

I regionrevisorernas delrapport 2019 konstaterar revisorerna att det ekonomiska resultatet 2019 för Region Stockholm beräknas bli väsentligt lägre än de senaste åren. Regionrevisorerna bedömer att denna nivå inte kan betraktas som långsiktigt ekonomiskt hållbar för att klara en god ekonomiska hushållning mot bakgrund av de åtaganden som Region Stockholm har framöver. Med den osäkerhet som finns för flera sjukhus och då framförallt Karolinska Universitetssjukhusets prognos bedömer revisorerna att det finns risk för ett negativt resultat 2019 för Region Stockholm som helhet. Regionrevisorerna bedömer att det kommer att

krävas kraftfulla åtgärder från såväl sjukhusens styrelser som ledningar för att klara en ekonomi i balans 2020, vilket också ställer krav på regionstyrelsens uppsikt.

Regionrevisorerna bedömer regionstyrelsens prognoser för årets resultat och det verksamhetsmässiga resultatet som osäkra, eftersom de ekonomiska prognoserna för akutsjukhusen är osäkra och att måluppfyllelsen när det gäller verksamheterna inte ger en heltäckande bild av utvecklingen.

Regionrevisorerna bedömer liksom tidigare att regionstyrelsens långsiktiga styrning inte säkerställer kontroll över den framtida kostnadsutvecklingen. Regionrevisorerna anser att det är av stor vikt att regionstyrelsen har kontroll över de ökade driftkostnader som uppstår med anledning av befolkningstillväxten och de ökade investeringsvolymerna. Kostnaderna ligger fortfarande på en hög nivå varför revisorerna menar att regionstyrelsens styrning av den långsiktiga kostnadsutvecklingen behöver stärkas.

När det gäller målstyrning pågår ett utvecklingsarbete inom regionstyrelsen. Regionrevisorerna vill dock peka på vikten av att nuläget analyseras innan nya eller ändrade mål och indikatorer formuleras. Annars finns en risk att de mål och indikatorer som fastställs i praktiken inte går att följa upp. Regionrevisorerna menar även att tidspressen vid framtagandet av mål och indikatorer inför budget 2020 innebär risk för att dessa inte är tillräckligt beredda, förankrade och kvalitetssäkrade.

Regionstyrelsens beredning av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder behöver enligt regionrevisorerna överensstämma med kommunallagens krav. Regionrevisorerna anser också att reglementena innehåller exempel på otydligheter mellan nämndernas ansvar och uppgifter. Vidare anser regionrevisorerna att nämndernas ansvar och uppgifter i reglementen inte är helt tydliga. Regionrevisorerna bedömer också att vissa ansvarsområden som angetts för utskott riskerar att inte följa kommunallagens delegeringsbestämmelser, gällande ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet.

Regionstyrelsen har under 2019 yttrat sig över de synpunkter och rekommendationer som framförs i regionrevisorernas delrapport avseende följande rapporter:

- RS 2019-0207, Yttrande över Revisorernas projektrapport 9/2018 – Framtidens vårdinformationsmiljö – förutsättningar för IT – och verksamhetsutveckling

- RS 2019-0332, Yttrande över landstingsrevisorernas projektrapport 14/2018 – Framtidens hälso- och sjukvård – Genomförande 2018

- RS 2019-0333, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport nr 13/2018 – God ekonomisk hushållning – Styrning och kontroll av ökande investeringsvolymer

- RS 2019-0579, Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Regionrevisorernas delrapport 2019 innefattar 95 rekommendationer, varav sex rekommendationer tillkommit under 2019.

År	**Rapport (ursprung)**	**Återstående rekommendationer**	**Åtgärdat enligt regionledningskontoret**
Tidigare år	Projektrapporter	56	44 (79 %)
	Del- och årsrapporter	33	19 (58 %)
2019	Delrapport	6	2 (33 %)
	Totalt	**95**	**65 (68%)**

Ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att säkerställa att de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionsrevisorernas bedömning åtgärdas. Regionledningskontoret bedömer att av de 95 rekommendationerna har 65 rekommendationer, 68 procent, åtgärdats. Av återstående 30 rekommendationer har åtgärder vidtagits för 22 av dessa, 23 procent. Åtta rekommendationer, nio procent, återstår att hantera. Av de rekommendationer som återstår att hantera, planeras åtgärder vidtas för samtliga.

Överväganden
I regionrevisorernas granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att regionstyrelsens delårsrapport för Region Stockholm inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning, samt god redovisningssed.

Regionledningskontoret ser regionrevisorernas kontinuerliga granskning som en del i Region Stockholms förbättringsarbete, där delrapporten är en viktig och återkommande avstämningspunkt. Regionledningskontoret delar regionrevisorernas beskrivning av riskområden i delrapporten, om att begränsa kostnadsutvecklingen, utveckla målstyrningen samt behov av översyn av reglementen. Ett kontinuerligt arbete pågår med åtgärder enligt revisorernas rekommendationer.

Regionfullmäktige och regionstyrelsen har i budget och delårsrapport tydligt redogjort för nämnder och bolag vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen. Regionledningskontoret konstaterar att kostnadsutvecklingstakten januari till och med oktober var 4,7 procent vilket är något högre än budgeterad kostnadsökning på 4,3 procent, men en minskning med en procentenhet jämfört med motsvarande period föregående år. Regionledningskontoret konstaterar även att årets prognostiserade resultat i månadsrapporten per oktober överstiger budgeterat resultat med cirka 400 miljoner kronor.

I budget 2020 för Region Stockholm framhålls att en förutsättning för att Region Stockholm ska ha en hållbar ekonomi är att kostnadsutvecklingstakten i samtliga nämnder och bolag begränsas. Regionledningskontoret följer upp och analyserar de nämnder och bolag som har störst problem för att ge mesta möjliga stöd för att nuvarande och tillkommande åtgärder ska kunna genomföras, samt att mål, uppdrag och en ekonomi i balans kan nås i Region Stockholm.

Under 2019 finns positiva trender avseende kostnadsutvecklingen på Karolinska Universitetssjukhuset, men flera ekonomiska risker kvarstår. Merparten av vidtagna åtgärder under 2019 kommer få full effekt först under 2020 och till delar 2021. Regionledningskontoret gör bedömningen att lagda prognoser inte kommer att försämras under förutsättning att arbetet med åtgärdsprogrammen fortgår enligt plan. Regionledningskontoret kommer nogsamt följa upp genomförandet av akutsjukhusens åtgärdsprogram.

Regionledningskontoret delar regionrevisorernas bedömning om att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut ska vara tillräckligt förankrade och att det ska finnas en process för kvalitetssäkring. Arbetet med utveckling av målstyrningen pågår för fullt och införande av ILS[1] har beslutats i samband med budget 2020.

[1] ILS: Integrerad ledning och styrning

Regionledningskontoret arbetar nu med att implementera ILS och utveckla de indikatorer som ännu ej är framtagna och beslutade samt fortsätter sedan tidigare påbörjat arbete med kvalitetssäkring av befintliga indikatorer.

Regionledningskontoret delar regionrevisorernas bedömning att reglementena behöver ses över. En sådan översyn av reglementena pågår. Beslut i regionfullmäktige planeras ske under 2020.

Regionledningskontoret kommenterar i det följande de sex nya rekommendationer som regionrevisorerna lämnat i delrapport 2019.

Ansvar och befogenheter

- Regionstyrelsen behöver säkerställa att reglementen överensstämmer med kommunallagen när det gäller att
    - nämnden självständigt ska besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet.
    - nämnden självständigt ska besluta om att inrätta eventuell beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid.
    - utskott inte kan ha en beredning under sig.
    - regionstyrelsens mandattid inte anges på två olika sätt.
    - färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen.

Regionledningskontorets kommentar:
Oaktat revisorernas rekommendationer pågår redan en övergripande översyn av reglementena. Frågan gällande närvarorätten kommer att beaktas inom ramen för detta ärende.

Regionledningskontorets bedömning är att det inte är fel av fullmäktige att i ett reglemente stipulera att en eller flera beredningar med utpekade beredningsområden ska finnas hos en nämnd. Däremot ska nämnden utse ledamöter.

Regionledningskontoret delar bedömningen att ett utskott inte kan ha en beredning under sig. Däremot bör reglementet kunna stipulera att en eller flera beredningar med utpekade beredningsområden ska finnas hos en

nämnd. Nämnden beslutar i sin tur om att utse ledamöter. De utskott som har en beredning under sig är arbets- och personalutskott med en miljö- och hållbarhetsberedning, samt innovationsutskottet med en forskningsberedning. Förslag på förtydliganden i reglementena i dessa delar är under framtagande och kommer presenteras i ett ärende.

Regionledningskontoret utreder i nuläget vad som vore en lämplig justering gällande angivande av regionstyrelsens mandattid. Frågan avser tidpunkten för när mandattidens början, från den 1 januari eller från första fullmäktigemötet efter ett val. Frågan bereds inom ramen för översynen av reglementena.

Inom ramen för den breda översynen av reglementena övervägs om någon typ av justering framstår som lämplig med anledning av regionrevisorernas rekommendation, avseende att färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen. Översyn kommer göras avseende formulering i reglementena om att färdtjänstnämnden måste köpa förvaltningsstöd från trafiknämnden, samt att vårdens kunskapsstyrningsnämnde måste köpa förvaltningsstöd från hälso- och sjukvårdsnämnden.

Ärendet planeras att beslutas i regionfullmäktige under 2020.

- Regionstyrelsen bör i reglementena tydliggöra när det gäller
    - ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd, framförallt gällande kvalitetsregister samt patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor.
    - ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden, framförallt när det gäller försäljning och förvärv av fastighet.
    - regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar.
    - utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionledningskontoret delar inte regionrevisorernas bedömning avseende gränssnitt och ansvar för kvalitetsregister. I reglementet framgår att vårdens kunskapsstyrningsnämnd ”ansvarar för frågor om kvalitetsregister”. Regionledningskontoret uppfattar detta som primärt ett ansvar för att återföra kunskap om kvalitetsregister och inte som ett ansvar för drift av enskilda kvalitetsregister. Regionledningskontoret bedömer att det inte finns något hinder för att i reglementet ange att vårdens

kunskapsstyrningsnämnd ansvarar för frågor om kvalitetsregister samtidigt som en annan nämnd, t.ex. Karolinska Universitetssjukhuset, kan vara ansvarig för den personuppgiftsbehandling som sker på den centrala registernivån i ett specifikt kvalitetsregister, CPUA.[1] Ett eventuellt förtydligande kommer att tas fram inom ramen för det arbete som pågår med en bred översyn av reglementena.

Regionledningskontoret utreder eventuella lämpliga förslag på förtydliganden gällande gränssnitt, ansvar och roller. Förslag kommer i förekommande fall att presenteras inom ramen för översynen av reglementena.

Regionledningskontoret delar revisorernas bedömning att en justering behövs av reglementet avseende regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar som regionen har intresse i, till exempel kopplat till att föreningen söker bidrag från Region Stockholm. En analys av hur reglementena kan ändras i denna del kommer att göras inom ramen för ärendet gällande översyn av reglementena.

Regionledningskontoret utreder frågan avseende utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs. En analys av hur reglementena eventuellt kan ändras i denna del kommer att göras i ärendet avseende översyn av reglementena.

Ärendet planeras att beslutas i regionfullmäktige under 2020.

- Regionstyrelsen behöver säkerställa att instruktionen för utskott och beredningar följer kommunallagen och reglementen exempelvis när det gäller rätt att besluta i brådskande ärenden.

Regionledningskontorets kommentar:
Inom regionledningskontoret pågår ett arbete med att se över instruktionen för utskott och beredningar. Regionledningskontoret kommer göra en analys av dess överensstämmelse med kommunallagen och reglementen.

- Regionstyrelsen bör välja ledamöter och ersättare till alla sina utskott och beredningar.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionstyrelsen väljer årligen ledamöter till samtliga utskott och beredningar. Ledamöter till arvodesutskottet, arvodesberedningen och

[1] CPUA: Kvalitetsregister som har centralt personuppgiftsansvarig.

produktionsutskottet valdes av regionstyrelsen i november 2019, LS 2018-0675. Val till övriga utskott och beredningar skedde vid regionstyrelsens sammanträde i december 2019. Ledamöter väljs för ett år i taget. Rekommendationen är åtgärdad.

- Regionstyrelsen bör bereda ett valärende till fullmäktige om val av ledamöter till krisledningsnämnden.

Regionledningskontorets kommentar:
Beslut om inrättande av krisledningsnämnd och val av ledamöter skedde i regionfullmäktige i november 2019, §193, RS 2019-0019. Rekommendationen är åtgärdad.

- Regionstyrelsen bör säkerställa att beskrivningar av utskott och beredningar på regionens webbsida överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen.

Regionledningskontorets kommentar:
Uppdatering av innehållet på Region Stockholms externa webbplats, sll.se, är ett löpande arbete och ingår i förvaltningsplanen för webbplatsen. Regionledningskontoret säkerställer att det är korrekta beskrivningar av regionstyrelsens utskott och beredningar enligt reglemente och instruktion. Justeringar kommer att prioriteras i innehållsarbetet för webbplatsens förvaltningsorganisation. Rekommendationen är delvis åtgärdad.

Ekonomiska konsekvenser
Arbetet med att genomföra aktiviteterna i enlighet med regionrevisorernas rekommendationer hanteras inom verksamhetens budget.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontorets ekonomi- och finansavdelning
Regionrevisorerna

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2020-01-16

Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-02-05

RS 2019-1064

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för Regionstyrelsen

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Regionrevisorerna har överlämnat delrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrådsberedningen instämmer i regiondirektörens tjänsteutlåtande, i övrigt anförs följande:

Det är av vikt att kostnadsutvecklingen i nämnder och bolag begränsas, vilket även har tydliggjorts i budget och delårsrapport. För perioden januari till och med oktober var kostnadsutvecklingen jämfört med samma period föregående år en procentenhet lägre. Även årets prognostiserade, enligt månadsrapporten för oktober resultat överstiger budget med 400 miljoner kronor.

Det är av fortsatt vikt att arbetet med att begränsa kostnadsutvecklingen fortsätter och att alla nämnder och bolag håller budget. Det är en förutsättning för att säkra en god vård och en kollektivtrafik i världsklass. Annars riskeras de betydande ambitionshöjningar som regionen har för att skapa en ännu bättre och mer tillgänglig vård och en kollektivtrafik som fler Stockholmare kan åka med, gå om intet.

Det finns betydande risker med den utökade utjämningsskatten som med precision drabbar medborgarna i Region Stockholm. I systemet med utjämningsskatt är Region Stockholm den enda nettobetalaren av

regionerna. Till det kommer Region Stockholm att gå från att betala ca 1 miljard kronor 2019 till 4,2 miljarder år 2023.

Det pågår ett systematiskt arbete inom regionledningskontoret för att säkerställa att de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionrevisorernas bedömning åtgärdas. Regionledningskontoret bedömer att av de 95 rekommendationerna har 65 rekommendationer, 68 procent, åtgärdats. Av återstående 30 rekommendationer har åtgärder vidtagits för 22 av dessa, 23 procent. Åtta rekommendationer, nio procent, återstår att hantera. Av de rekommendationer som återstår att hantera, planeras åtgärder vidtas för samtliga.

Det kan konstateras att av de nya rekommendationer som regionrevisorerna lämnar är alla under arbete alternativt åtgärdade.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

Irene Svenonius

§ 23
Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

RS 2019-1064

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat delrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

Yrkande
Ordförande Irene Svenonius (M) yrkar bifall till regionrådsberedningens förslag i skrivelse den 5 februari.

Beslut
Regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Särskilda uttalanden
Aida Hadzialic (S) anmäler särskilt uttalande från S-ledamöterna (bilaga).
Anna Sehlin (V) anmäler särskilt uttalande från V-ledamöterna (bilaga).

Expedieras till
Regionledningskontorets ekonomi- och finansavdelning
Regionrevisorerna
Akten

Regionstyrelsen

SÄRSKILT UTTALANDE
2020-02-18

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ärende 4
RS 2019-1064

Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för Regionstyrelsen

Regionrevisorerna levererar som vanligt en läsvärd rapport med viktiga insikter för regionen. Återigen påtalas regionstyrets brist på kostnadskontroll. Förvisso var kostnadsutvecklingen för delåret lägre än tidigare år – det är bra. Tyvärr var den än en gång högre än budget. Det är ett problem. Och – ska tilläggas – inte ett problem hänförligt till kostnadsutjämningen.

En annan aspekt som lyfts av revisorerna är att antalet mål och indikatorer har utökats kraftigt. Från 48 indikatorer att mäta och följa upp 2018 är beslutat antal nu uppe i 72. Revisorerna understryker vikten av att de mål och indikatorer som tas fram också är uppföljningsbara. I övrigt ser de positivt på att antalet indikatorer utökats, eftersom det kan ge en bättre bild av måluppfyllnaden. Vi socialdemokrater ser dock en risk för att mer att mäta och följa upp bara lägger ytterligare administrativa bördor på den redan växande förvaltningen. Liksom revisorerna ser vi en risk i att mål och indikatorer inte är tillräckligt genomtänkta och därmed blir svåra att följa upp.

Slutligen, i regionrådsberedningens motivering står att läsa att en förutsättning för att säkra god vård är att alla nämnder håller budget. Nog håller vi med om att det är viktigt med kostnadskontroll och budgetdisciplin, men det viktigaste för att säkra god vård är att våra sjukhus och vårdcentraler får tillräckligt med resurser. Höstens massvarsel har tydligt visat att så inte är fallet i nuläget.

Region Stockholm

SÄRSKILT UTTALANDE

REGIONSTYRELSEN

2020-02-18

Vänsterpartiet

Ärende nr 4
RS 2019-1064

Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

Vänsterpartiet tackar för regionrevisorernas delårsrapport 2019. Som brukligt kommer revisorerna med viktiga insikter om regionens verksamheter och hur dessa hanteras av regionledningen. Revisorerna påpekar återigen att den höga kostnadsökningstakten i regionens verksamheter bör brytas för att säkerställa en god ekonomisk hushållning både på lång och på kort sikt. Inte överraskande med tanke på de senaste månadernas enformiga uttalande från den politiska majoriteten så lyfts i regionrådsberedningens svar återigen förändringen i kostnadsutjämningen upp som en faktor som är avgörande för hur ekonomin i region Stockholm klarar sig. Vänsterpartiet menar, återigen, att den höga kostnadstakten i region Stockholm beror på en omfattande privatisering av vård genom vårdval och kollektivtrafik genom att all trafik är upphandlad. Det är genom privatiseringar som kostnadskontrollen försvinner och läckorna i regionens ekonomi uppstår. Lägg därtill bristande styrning och ledning och uppföljning så har vi Regions Stockholms nuvarande situation med kris i vården med vårdpersonal som gör uppror pga. dåliga arbetsvillkor. Inom kollektivtrafiken har de anställda hos de upphandlade företagen också fått nog men där är inte Region Stockholm arbetsgivare på samma sätt så det får inte lika mycket uppmärksamhet. Vi skulle säga att arbetsvillkoren inom den upphandlade kollektivtrafiken är nästa kris att hantera. Men först måste vi hantera den kris som råder inom vården idag och då måste det till mer resurser, fler händer och fler medarbetare. Det löses inte genom att säga att alla verksamheter måste hålla budget.

Vad gör regionrevisorerna?

Regionrevisorerna granskar den verksamhet som bedrivs av regionens nämnder och bolagsstyrelser. Revisionsuppdraget är det största inom kommunal verksamhet.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten. Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser tar sitt ansvar. De förtroendevalda revisorerna är fullmäktiges och ytterst medborgarnas instrument för den demokratiska kontrollen. De har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen.

Ledamöter i nämnder och styrelser ansvarar inför fullmäktige för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. I ansvaret ingår att genomföra en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll samt att upprätta rättvisande räkenskaper.

I årsrapporter för nämnder och styrelser sammanfattar revisionskontoret den granskning som genomförts under det gångna året. Verksamhetsrevisionen redovisas löpande i projektrapporter. Publikationerna finns på www.sll.se. Det går även att prenumerera på regionrevisorernas nyhetsbrev genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till regionrevisorerna.rev@sll.se.

Region Stockholm

Postadress: Box 22230, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 b (T-bana Rådhuset)
Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se
Hemsida: www.sll.se
Org.nr: 232100-0016

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

2020-04-15

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisionsberättelse för regionstyrelsen år 2019

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat regionstyrelsens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2019.

Regionstyrelsen ansvarar för att leda och samordna Region Stockholms verksamhet och ha uppsikt över övriga nämnder och styrelser, dvs. ha en löpande tillsyn av att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen har en ledande ställning och ska ha en överblick över helheten med ansvar för uppföljning samt att återredovisning sker till fullmäktige. Styrelsen ansvarar för att följa utvecklingen av verksamhet och ekonomi samt att vid behov vidta åtgärder.

Vårt ansvar som revisorer är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de förskrifter som gäller för verksamheten. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning samt har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2019 för regionstyrelsen. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi har granskat om resultatet för 2019 är förenligt med fullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att målet om en ekonomi i balans och de finansiella målen har uppnåtts 2019. När det gäller fullmäktiges övriga övergripande mål anser vi att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av dessa eftersom valda indikatorer endast mäter en del av målet. Vi konstaterar dock att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare indikatorer.

Vi bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har under 2019 uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har avvikelsen mot fullmäktiges resultatkrav för Karolinska universitetssjukhusets fortsatt att öka och utfallet för sjukhuset innebär en negativ avvikelse på 1,6 miljarder kronor, vilket påverkar hela regionens ekonomi. Vidare bedömer vi att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Vidare bedömer vi att regionstyrelsen behöver vidta åtgärder inom inköpsområdet dels för att stärka samordningen av anskaffning av medicinteknisk utrustning till sjukvården, dels för att säkerställa att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har och som kan leda till lägre kostnader.

När det gäller extraordinära händelser i fredstid bedömer vi att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet för att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Vidare bör regionstyrelsen tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska omhändertas och anpassa krisberedskapsplanen till nuvarande organisation.

Vi bedömer att årsredovisningen ger en rättvisande bild av årets resultat och ekonomisk ställning. Vi bedömer sammantaget att det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet för 2019 är tillfredsställande. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig. Vi vill betona att regionstyrelsens ekonomiska styrning behöver stärkas framöver.

Vi tillstyrker att den sammanställda årsredovisningen för Region Stockholm 2019 fastställs.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen samt dess enskilda ledamöter.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

2020-04-15

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisionsberättelse för regionstyrelsen år 2019

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat regionstyrelsens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2019.

Regionstyrelsen ansvarar för att leda och samordna Region Stockholms verksamhet och ha uppsikt över övriga nämnder och styrelser, dvs. ha en löpande tillsyn av att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen har en ledande ställning och ska ha en överblick över helheten med ansvar för uppföljning samt att återredovisning sker till fullmäktige. Styrelsen ansvarar för att följa utvecklingen av verksamhet och ekonomi samt att vid behov vidta åtgärder.

Vårt ansvar som revisorer är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de förskrifter som gäller för verksamheten. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning samt har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2019 för regionstyrelsen. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi har granskat om resultatet för 2019 är förenligt med fullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att målet om en ekonomi i balans och de finansiella målen har uppnåtts 2019. När det gäller fullmäktiges övriga övergripande mål anser vi att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av dessa eftersom valda indikatorer endast mäter en del av målet. Vi konstaterar dock att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare indikatorer.

Vi bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har under 2019 uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har avvikelsen mot fullmäktiges resultatkrav för Karolinska universitetssjukhusets fortsatt att öka och utfallet för sjukhuset innebär en negativ avvikelse på 1,6 miljarder kronor, vilket påverkar hela regionens ekonomi. Vidare bedömer vi att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Vidare bedömer vi att regionstyrelsen behöver vidta åtgärder inom inköpsområdet dels för att stärka samordningen av anskaffning av medicinteknisk utrustning till sjukvården, dels för att säkerställa att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har och som kan leda till lägre kostnader.

När det gäller extraordinära händelser i fredstid bedömer vi att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet för att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Vidare bör regionstyrelsen tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska omhändertas och anpassa krisberedskapsplanen till nuvarande organisation.

Vi bedömer att årsredovisningen ger en rättvisande bild av årets resultat och ekonomisk ställning. Vi bedömer sammantaget att det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet för 2019 är tillfredsställande. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig. Vi vill betona att regionstyrelsens ekonomiska styrning behöver stärkas framöver.

Vi tillstyrker att den sammanställda årsredovisningen för Region Stockholm 2019 fastställs.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen samt dess enskilda ledamöter.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

2020-04-15

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisionsberättelse för regionstyrelsen år 2019

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat regionstyrelsens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2019.

Regionstyrelsen ansvarar för att leda och samordna Region Stockholms verksamhet och ha uppsikt över övriga nämnder och styrelser, dvs. ha en löpande tillsyn av att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen har en ledande ställning och ska ha en överblick över helheten med ansvar för uppföljning samt att återredovisning sker till fullmäktige. Styrelsen ansvarar för att följa utvecklingen av verksamhet och ekonomi samt att vid behov vidta åtgärder.

Vårt ansvar som revisorer är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de förskrifter som gäller för verksamheten. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning samt har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2019 för regionstyrelsen. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi har granskat om resultatet för 2019 är förenligt med fullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att målet om en ekonomi i balans och de finansiella målen har uppnåtts 2019. När det gäller fullmäktiges övriga övergripande mål anser vi att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av dessa eftersom valda indikatorer endast mäter en del av målet. Vi konstaterar dock att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare indikatorer.

Vi bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har under 2019 uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har avvikelsen mot fullmäktiges resultatkrav för Karolinska universitetssjukhusets fortsatt att öka och utfallet för sjukhuset innebär en negativ avvikelse på 1,6 miljarder kronor, vilket påverkar hela regionens ekonomi. Vidare bedömer vi att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

Vidare bedömer vi att regionstyrelsen behöver vidta åtgärder inom inköpsområdet dels för att stärka samordningen av anskaffning av medicinteknisk utrustning till sjukvården, dels för att säkerställa att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har och som kan leda till lägre kostnader.

När det gäller extraordinära händelser i fredstid bedömer vi att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet för att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Vidare bör regionstyrelsen tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska omhändertas och anpassa krisberedskapsplanen till nuvarande organisation.

Vi bedömer att årsredovisningen ger en rättvisande bild av årets resultat och ekonomisk ställning. Vi bedömer sammantaget att det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet för 2019 är tillfredsställande. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig. Vi vill betona att regionstyrelsens ekonomiska styrning behöver stärkas framöver.

Vi tillstyrker att den sammanställda årsredovisningen för Region Stockholm 2019 fastställs.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen samt dess enskilda ledamöter.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

2020-04-15

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisionsberättelse för regionstyrelsen år 2019

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat regionstyrelsens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2019.

Regionstyrelsen ansvarar för att leda och samordna Region Stockholms verksamhet och ha uppsikt över övriga nämnder och styrelser, dvs. ha en löpande tillsyn av att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen har en ledande ställning och ska ha en överblick över helheten med ansvar för uppföljning samt att återredovisning sker till fullmäktige. Styrelsen ansvarar för att följa utvecklingen av verksamhet och ekonomi samt att vid behov vidta åtgärder.

Vårt ansvar som revisorer är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de förskrifter som gäller för verksamheten. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning samt har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2019 för regionstyrelsen. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi har granskat om resultatet för 2019 är förenligt med fullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att målet om en ekonomi i balans och de finansiella målen har uppnåtts 2019. När det gäller fullmäktiges övriga övergripande mål anser vi att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av dessa eftersom valda indikatorer endast mäter en del av målet. Vi konstaterar dock att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare indikatorer.

Vi bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har under 2019 uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har avvikelsen mot fullmäktiges resultatkrav för Karolinska universitetssjukhusets fortsatt att öka och utfallet för sjukhuset innebär en negativ avvikelse på 1,6 miljarder kronor, vilket påverkar hela regionens ekonomi. Vidare bedömer vi att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Vidare bedömer vi att regionstyrelsen behöver vidta åtgärder inom inköpsområdet dels för att stärka samordningen av anskaffning av medicinteknisk utrustning till sjukvården, dels för att säkerställa att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har och som kan leda till lägre kostnader.

När det gäller extraordinära händelser i fredstid bedömer vi att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet för att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Vidare bör regionstyrelsen tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska omhändertas och anpassa krisberedskapsplanen till nuvarande organisation.

Vi bedömer att årsredovisningen ger en rättvisande bild av årets resultat och ekonomisk ställning. Vi bedömer sammantaget att det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet för 2019 är tillfredsställande. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig. Vi vill betona att regionstyrelsens ekonomiska styrning behöver stärkas framöver.

Vi tillstyrker att den sammanställda årsredovisningen för Region Stockholm 2019 fastställs.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen samt dess enskilda ledamöter.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

2020-04-15

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisionsberättelse för regionstyrelsen år 2019

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat regionstyrelsens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2019.

Regionstyrelsen ansvarar för att leda och samordna Region Stockholms verksamhet och ha uppsikt över övriga nämnder och styrelser, dvs. ha en löpande tillsyn av att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen har en ledande ställning och ska ha en överblick över helheten med ansvar för uppföljning samt att återredovisning sker till fullmäktige. Styrelsen ansvarar för att följa utvecklingen av verksamhet och ekonomi samt att vid behov vidta åtgärder.

Vårt ansvar som revisorer är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de förskrifter som gäller för verksamheten. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning samt har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2019 för regionstyrelsen. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi har granskat om resultatet för 2019 är förenligt med fullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att målet om en ekonomi i balans och de finansiella målen har uppnåtts 2019. När det gäller fullmäktiges övriga övergripande mål anser vi att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av dessa eftersom valda indikatorer endast mäter en del av målet. Vi konstaterar dock att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare indikatorer.

Vi bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har under 2019 uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har avvikelsen mot fullmäktiges resultatkrav för Karolinska universitetssjukhusets fortsatt att öka och utfallet för sjukhuset innebär en negativ avvikelse på 1,6 miljarder kronor, vilket påverkar hela regionens ekonomi. Vidare bedömer vi att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

2020-04-15

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisionsberättelse för regionstyrelsen år 2019

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat regionstyrelsens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2019.

Regionstyrelsen ansvarar för att leda och samordna Region Stockholms verksamhet och ha uppsikt över övriga nämnder och styrelser, dvs. ha en löpande tillsyn av att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen har en ledande ställning och ska ha en överblick över helheten med ansvar för uppföljning samt att återredovisning sker till fullmäktige. Styrelsen ansvarar för att följa utvecklingen av verksamhet och ekonomi samt att vid behov vidta åtgärder.

Vårt ansvar som revisorer är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de förskrifter som gäller för verksamheten. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning samt har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2019 för regionstyrelsen. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi har granskat om resultatet för 2019 är förenligt med fullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att målet om en ekonomi i balans och de finansiella målen har uppnåtts 2019. När det gäller fullmäktiges övriga övergripande mål anser vi att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av dessa eftersom valda indikatorer endast mäter en del av målet. Vi konstaterar dock att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare indikatorer.

Vi bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har under 2019 uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har avvikelsen mot fullmäktiges resultatkrav för Karolinska universitetssjukhusets fortsatt att öka och utfallet för sjukhuset innebär en negativ avvikelse på 1,6 miljarder kronor, vilket påverkar hela regionens ekonomi. Vidare bedömer vi att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Vidare bedömer vi att regionstyrelsen behöver vidta åtgärder inom inköpsområdet dels för att stärka samordningen av anskaffning av medicinteknisk utrustning till sjukvården, dels för att säkerställa att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har och som kan leda till lägre kostnader.

När det gäller extraordinära händelser i fredstid bedömer vi att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet för att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Vidare bör regionstyrelsen tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska omhändertas och anpassa krisberedskapsplanen till nuvarande organisation.

Vi bedömer att årsredovisningen ger en rättvisande bild av årets resultat och ekonomisk ställning. Vi bedömer sammantaget att det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet för 2019 är tillfredsställande. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig. Vi vill betona att regionstyrelsens ekonomiska styrning behöver stärkas framöver.

Vi tillstyrker att den sammanställda årsredovisningen för Region Stockholm 2019 fastställs.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen samt dess enskilda ledamöter.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Vidare bedömer vi att regionstyrelsen behöver vidta åtgärder inom inköpsområdet dels för att stärka samordningen av anskaffning av medicinteknisk utrustning till sjukvården, dels för att säkerställa att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har och som kan leda till lägre kostnader.

När det gäller extraordinära händelser i fredstid bedömer vi att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet för att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Vidare bör regionstyrelsen tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska omhändertas och anpassa krisberedskapsplanen till nuvarande organisation.

Vi bedömer att årsredovisningen ger en rättvisande bild av årets resultat och ekonomisk ställning. Vi bedömer sammantaget att det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet för 2019 är tillfredsställande. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig. Vi vill betona att regionstyrelsens ekonomiska styrning behöver stärkas framöver.

Vi tillstyrker att den sammanställda årsredovisningen för Region Stockholm 2019 fastställs.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen samt dess enskilda ledamöter.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

2020-04-15

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisionsberättelse för regionstyrelsen år 2019

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat regionstyrelsens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2019.

Regionstyrelsen ansvarar för att leda och samordna Region Stockholms verksamhet och ha uppsikt över övriga nämnder och styrelser, dvs. ha en löpande tillsyn av att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen har en ledande ställning och ska ha en överblick över helheten med ansvar för uppföljning samt att återredovisning sker till fullmäktige. Styrelsen ansvarar för att följa utvecklingen av verksamhet och ekonomi samt att vid behov vidta åtgärder.

Vårt ansvar som revisorer är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de förskrifter som gäller för verksamheten. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige beslutat om.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning samt har gett det resultat som redovisas i revisionskontorets Årsrapport 2019 för regionstyrelsen. Vi bifogar en redogörelse för resultatet av granskningen.

Vi har granskat om resultatet för 2019 är förenligt med fullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer, utifrån avrapporteringen i årsredovisningen, att målet om en ekonomi i balans och de finansiella målen har uppnåtts 2019. När det gäller fullmäktiges övriga övergripande mål anser vi att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av dessa eftersom valda indikatorer endast mäter en del av målet. Vi konstaterar dock att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare indikatorer.

Vi bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har under 2019 uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har avvikelsen mot fullmäktiges resultatkrav för Karolinska universitetssjukhusets fortsatt att öka och utfallet för sjukhuset innebär en negativ avvikelse på 1,6 miljarder kronor, vilket påverkar hela regionens ekonomi. Vidare bedömer vi att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet inte har varit tillräcklig då ett antal trafikinvesteringar hanterats på en felaktig beslutsnivå under 2019.

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Vidare bedömer vi att regionstyrelsen behöver vidta åtgärder inom inköpsområdet dels för att stärka samordningen av anskaffning av medicinteknisk utrustning till sjukvården, dels för att säkerställa att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har och som kan leda till lägre kostnader.

När det gäller extraordinära händelser i fredstid bedömer vi att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet för att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Vidare bör regionstyrelsen tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska omhändertas och anpassa krisberedskapsplanen till nuvarande organisation.

Vi bedömer att årsredovisningen ger en rättvisande bild av årets resultat och ekonomisk ställning. Vi bedömer sammantaget att det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet för 2019 är tillfredsställande. Vidare bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig. Vi vill betona att regionstyrelsens ekonomiska styrning behöver stärkas framöver.

Vi tillstyrker att den sammanställda årsredovisningen för Region Stockholm 2019 fastställs.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen samt dess enskilda ledamöter.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Region Stockholm

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisorernas rapport för regionstyrelsen 2019 enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska regionens revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs. Regionledningskontoret har gjort tolkningen att bl.a. regionstyrelsen bedriver verksamhet som kan vara berörd av uppgiftsskyldigheten. Regionledningskontoret ska upprätta förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare och i bokslutsärendet ska uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner redovisas.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter drygt tio år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att Region Stockholms årsredovisning innehåller uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner som fullmäktige beslutat om. Regionledningskontoret upprättar förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Region Stockholm

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisorernas rapport för regionstyrelsen 2019 enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska regionens revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs. Regionledningskontoret har gjort tolkningen att bl.a. regionstyrelsen bedriver verksamhet som kan vara berörd av uppgiftsskyldigheten. Regionledningskontoret ska upprätta förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare och i bokslutsärendet ska uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner redovisas.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter drygt tio år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att Region Stockholms årsredovisning innehåller uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner som fullmäktige beslutat om. Regionledningskontoret upprättar förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Region Stockholm

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisorernas rapport för regionstyrelsen 2019 enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska regionens revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs. Regionledningskontoret har gjort tolkningen att bl.a. regionstyrelsen bedriver verksamhet som kan vara berörd av uppgiftsskyldigheten. Regionledningskontoret ska upprätta förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare och i bokslutsärendet ska uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner redovisas.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter drygt tio år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att Region Stockholms årsredovisning innehåller uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner som fullmäktige beslutat om. Regionledningskontoret upprättar förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Region Stockholm

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisorernas rapport för regionstyrelsen 2019 enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska regionens revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs. Regionledningskontoret har gjort tolkningen att bl.a. regionstyrelsen bedriver verksamhet som kan vara berörd av uppgiftsskyldigheten. Regionledningskontoret ska upprätta förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare och i bokslutsärendet ska uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner redovisas.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter drygt tio år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att Region Stockholms årsredovisning innehåller uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner som fullmäktige beslutat om. Regionledningskontoret upprättar förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Region Stockholm

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisorernas rapport för regionstyrelsen 2019 enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska regionens revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs. Regionledningskontoret har gjort tolkningen att bl.a. regionstyrelsen bedriver verksamhet som kan vara berörd av uppgiftsskyldigheten. Regionledningskontoret ska upprätta förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare och i bokslutsärendet ska uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner redovisas.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter drygt tio år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att Region Stockholms årsredovisning innehåller uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner som fullmäktige beslutat om. Regionledningskontoret upprättar förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Region Stockholm

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisorernas rapport för regionstyrelsen 2019 enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska regionens revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs. Regionledningskontoret har gjort tolkningen att bl.a. regionstyrelsen bedriver verksamhet som kan vara berörd av uppgiftsskyldigheten. Regionledningskontoret ska upprätta förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare och i bokslutsärendet ska uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner redovisas.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter drygt tio år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att Region Stockholms årsredovisning innehåller uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner som fullmäktige beslutat om. Regionledningskontoret upprättar förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Region Stockholm

Regionrevisorerna
Revisorsgrupp I

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionfullmäktige i Region Stockholm

Revisorernas rapport för regionstyrelsen 2019 enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen), ska regionens revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar. Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs. Regionledningskontoret har gjort tolkningen att bl.a. regionstyrelsen bedriver verksamhet som kan vara berörd av uppgiftsskyldigheten. Regionledningskontoret ska upprätta förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare och i bokslutsärendet ska uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner redovisas.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Då föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras efter drygt tio år ännu inte meddelats konstaterar revisorerna att det inte finns tillräcklig vägledning för att bedöma om redovisningen har fullgjorts på avsett vis.

Revisorerna gör därför ingen bedömning, men konstaterar att Region Stockholms årsredovisning innehåller uppgifter om kapitaltillskott och resultatdispositioner som fullmäktige beslutat om. Regionledningskontoret upprättar förteckning över lämnade bidrag till externa mottagare.

Stockholm 2020-04-15

Kenneth Strömberg Iréne Seth Anita Johansson

Christer Grunder Göran Råsmar Lars Bergstig Ewa Törngren

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se